

RECALL D'EDITORIALS

Butlletí del Centre d'Estudis Jordi Pujol

2009 - 2010

Butlletí 151 - Butlletí 200

CENTRE
D'ESTUDIS
JORDI
PUJOL

www.jordipujol.cat

© Centre d'Estudis Jordi Pujol
Passeig de Gràcia, 8-10, 2n 1a A
08007 Barcelona
Telèfon: 933 428 535
Fax: 933 428 964
www.jordipujol.cat
info@jordipujol.cat

Primera edició: Abril 2010
Tirada: 1.000 u.

Disseny i maquetació: Quim Milla per a Estudilogo

Dipòsit legal: B-16.453-2010
Impressió: IMGESA

La reproducció total o parcial d'aquesta obra per qualsevol procediment, començant-hi la reprografia i el tractament informàtic, resten rigorosament prohibides sense l'autorització escrita dels titulars del copyright i estaran sotmeses a les sancions establertes per la llei.

RECALL D'EDITORIALS

Butlletí del Centre d'Estudis Jordi Pujol

2009 - 2010

Butlletí 151 - Butlletí 200

ÍNDEX CRONOLÒGIC

Un gran motiu d'esperança (i d'orgull)	11
17 de febrer de 2009 • Butlletí 151	
Ho hem de pagar sempre els mateixos?	15
24 de febrer de 2009 • Butlletí 152	
Els set anys de vaques grasses de la Bíblia i els seus pecats	19
03 de març de 2009 • Butlletí 153	
Però a Egipte hi havia hagut bona administració	23
10 de març de 2009 • Butlletí 154	
Actituds i valors per una resposta catalana	27
17 de març de 2009 • Butlletí 155	
L'esguerro	30
24 de març de 2009 • Butlletí 156	
Conclusions	36
31 de març de 2009 • Butlletí 157	
Política	41
07 d'abril de 2009 • Butlletí 158	
Pasqua. I l'esperit de Pasqua	44
14 d'abril de 2009 • Butlletí 159	
És l'hora d'Europa	47
21 d'abril de 2009 • Butlletí 160	
Què hem de fer els catalans?	49
28 d'abril de 2009 • Butlletí 161	
Del bon ús dels nostres actius	54
05 de maig de 2009 • Butlletí 162	
Temps difícils	57
12 de maig de 2009 • Butlletí 163	
Sobre la llengua (i sobre el tremp)	61
19 de maig de 2009 • Butlletí 164	
Una història italiana	64
26 de maig de 2009 • Butlletí 165	
Dues agradables sorpreses	66
02 de juny de 2009 • Butlletí 166	
Catalunya no es pot permetre una actitud abstencionista	68
09 de juny de 2009 • Butlletí 167	
Consumidors i ciutadans	72
16 de juny de 2009 • Butlletí 168	
Què i qui provoquen desafecció	75
23 de juny de 2009 • Butlletí 169	
Parlant amb grecs, a Brussel·les	77
30 de juny de 2009 • Butlletí 170	
Dues bones notícies	80
07 de juliol de 2009 • Butlletí 171	
La Generalitat fa 650 anys	83
14 de juliol de 2009 • Butlletí 172	
La vocació política	86
21 de juliol de 2009 • Butlletí 173	
Un llibre amb bones notícies	90
28 de juliol de 2009 • Butlletí 174	
Sobre la crisi	93
01 de setembre de 2009 • Butlletí 175	

Sense bona política i sense bon govern un país no se'n surt	99
08 de setembre de 2009 · Butlletí 176	
Homenatge a Macià	101
15 de setembre de 2009 · Butlletí 177	
De què es tracta?	104
22 de setembre de 2009 · Butlletí 178	
Tornem a preguntar: de què es tracta?	109
29 de setembre de 2009 · Butlletí 179	
Més enllà de la crisi econòmica	111
06 d'octubre de 2009 · Butlletí 180	
És hora de política	113
13 d'octubre de 2009 · Butlletí 181	
Una generació amb actius	117
20 d'octubre de 2009 · Butlletí 182	
Parlem d'Europa (i del President Obama)	119
28 d'octubre de 2009 · Butlletí 183	
Ser i estar	122
03 de novembre de 2009 · Butlletí 184	
La dreuera és política	124
10 de novembre de 2009 · Butlletí 185	
Quan es va just	127
17 de novembre de 2009 · Butlletí 186	
El fracàs de l'Espriu	129
24 de novembre de 2009 · Butlletí 187	
Carta adreçada als autors de l'editorial conjunt dels diaris del passat dijous 26 de novembre de 2009 ...	133
01 de desembre de 2009 · Butlletí 188	
Amb el que tenim. I amb bona política	136
09 de desembre de 2009 · Butlletí 189	
Canvi climàtic i política mediambiental	141
15 de desembre de 2009 · Butlletí 190	
No tot es juga a Copenhaguen	144
22 de desembre de 2009 · Butlletí 191	
El somni europeu en el nou Tractat constitucional: de nan polític a gegant democràtic?	147
12 de gener de 2010 · Butlletí 192	
Frens a superar (en un moment crític)	152
20 de gener de 2010 · Butlletí 193	
Sí, ara toca la política	155
26 de gener de 2010 · Butlletí 194	
El català	158
02 de febrer de 2010 · Butlletí 195	
Dues reflexions a fer	162
09 de febrer de 2010 · Butlletí 196	
Dues reflexions a fer (II)	167
16 de febrer de 2010 · Butlletí 197	
Com quedarà la Generalitat?	172
23 de febrer de 2010 · Butlletí 198	
Una tercera reflexió. Aquesta, sobre Europa	175
02 de març de 2010 · Butlletí 199	
Editorial del butlletí 200	178
09 de març de 2010 · Butlletí 200	

INDEX TEMÀTIC

Immigració

Un gran motiu d'esperança (i d'orgull)	11
17 de febrer de 2009 · Butlletí 151	

Relació Catalunya-Espanya

Ho hem de pagar sempre els mateixos?	15
24 de febrer de 2009 · Butlletí 152	
Els set anys de vaques grasses de la Bíblia i els seus pecats	19
03 de març de 2009 · Butlletí 153	
Però a Egipte hi havia hagut bona administració	23
10 de març de 2009 · Butlletí 154	
L'esguerro	30
24 de març de 2009 · Butlletí 156	
Conclusions	36
31 de març de 2009 · Butlletí 157	
Sobre la llengua (i sobre el temps)	61
19 de maig de 2009 · Butlletí 164	
El fracàs de l'Espriu	129
24 de novembre de 2009 · Butlletí 187	
Carta adreçada als autors de l'editorial conjunt dels diaris del passat dijous 26 de novembre de 2009 ..	133
01 de desembre de 2009 · Butlletí 188	

Catalanisme

Actituds i valors per una resposta catalana	27
17 de març de 2009 · Butlletí 155	
Què hem de fer els catalans?	49
28 d'abril de 2009 · Butlletí 161	
Del bon ús dels nostres actius	54
05 de maig de 2009 · Butlletí 162	
Temps difícils	57
12 de maig de 2009 · Butlletí 163	
La Generalitat fa 650 anys	83
14 de juliol de 2009 · Butlletí 172	
Sense bona política i sense bon govern un país no se'n surt	99
08 de setembre de 2009 · Butlletí 176	
Homenatge a Macià	101
15 de setembre de 2009 · Butlletí 177	
De què es tracta?	104
22 de setembre de 2009 · Butlletí 178	
Ser i estar	122
03 de novembre de 2009 · Butlletí 184	
Amb el que tenim. I amb bona política	136
09 de desembre de 2009 · Butlletí 189	
Frens a superar (en un moment crític)	152
20 de gener de 2010 · Butlletí 193	
Com quedarà la Generalitat?	172
23 de febrer de 2010 · Butlletí 198	

Política

Política	41
07 d'abril de 2009 · Butlletí 158	
Una història italiana	64
26 de maig de 2009 · Butlletí 165	
Catalunya no es pot permetre una actitud abstencionista	68
09 de juny de 2009 · Butlletí 167	
Què i qui provoquen desafecció	75
23 de juny de 2009 · Butlletí 169	
La vocació política	86
21 de juliol de 2009 · Butlletí 173	
És hora de política	113
13 d'octubre de 2009 · Butlletí 181	
La dreuera és política	124
10 de novembre de 2009 · Butlletí 185	
Quan es va just	127
17 de novembre de 2009 · Butlletí 186	
Sí, ara toca la política	155
26 de gener de 2010 · Butlletí 194	
Dues reflexions a fer (II)	167
16 de febrer de 2010 · Butlletí 197	

Valors

Pasqua. I l'esperit de Pasqua	44
14 d'abril de 2009 · Butlletí 159	
Dues agradables sorpreses	66
02 de juny de 2009 · Butlletí 166	
Consumidors i ciutadans	72
16 de juny de 2009 · Butlletí 168	
Editorial del butlletí 200	178
09 de març de 2010 · Butlletí 200	

Europa

És l'hora d'Europa	47
21 d'abril de 2009 · Butlletí 160	
Parlant amb grecs, a Brussel·les	77
30 de juny de 2009 · Butlletí 170	
Parlem d'Europa (i del President Obama)	119
28 d'octubre de 2009 · Butlletí 183	
El somni europeu en el nou Tractat constitucional: de nan polític a gegant democràtic? ..	147
12 de gener de 2010 · Butlletí 192	
Una tercera reflexió. Aquesta, sobre Europa	175
02 de març de 2010 · Butlletí 199	

Ensenyament

Dues bones notícies	80
07 de juliol de 2009 · Butlletí 171	

Economia

Un llibre amb bones notícies	90
28 de juliol de 2009 · Butlletí 174	
Sobre la crisi	93
01 de setembre de 2009 · Butlletí 175	
Més enllà de la crisi econòmica	111
06 d'octubre de 2009 · Butlletí 180	
Una generació amb actius	117
20 d'octubre de 2009 · Butlletí 182	

Llengua

Tornem a preguntar: de què es tracta?	109
29 de setembre de 2009 · Butlletí 179	
El català	158
02 de febrer de 2010 · Butlletí 195	

Sostenibilitat

Canvi climàtic i política mediambiental	141
15 de desembre de 2009 · Butlletí 190	
No tot es juga a Copenhaguen	144
22 de desembre de 2009 · Butlletí 191	

Espanya

Dues reflexions a fer	162
09 de febrer de 2010 · Butlletí 196	

Un gran motiu d'esperança (i d'orgull)

17 de febrer de 2009

Butlletí 151

Més d'un cop els editorials d'aquest butlletí han fustigat els errors polítics, les falles de caràcter, les confusions intel·lectuals que com a catalans hem tingut. Les febleses que com a país hem tingut pel que fa a aquella tríada que en diem IVA, és a dir, les Idees, els Valors i les Actituds.

Hi hem insistit un cop i un altre perquè sense una idea clara del que, com a país, volem i podem ser; sense uns valors i unes conviccions potents; i sense una actitud positiva i il·lusionada, barreja de realisme i d'autoestima ni tirarem Catalunya endavant ni en farem un país del qual ens puguem sentir orgullosos.

Repeteixo: hem estat crítics amb nosaltres mateixos. De vegades amb acarnissament. Referint-nos a fets passats, i a més ençà referint-nos a actituds poc serioses. A confusió d'idees de fa poc. No hem estat tendres amb nosaltres mateixos.

Però al mateix temps sempre hem mantingut la nostra fe en Catalunya. La nostra fe en nosaltres mateixos. Malgrat tot.

Per què?

Doncs perquè al costat dels perills que ens amenacen, i de les nostres falles i els nostres errors, i de les nostres febleses objectives, al costat de tot això, demostrem cada dia que som un poble que té recursos morals, que és capaç d'imaginar horitzons positius, que és valent i és generós. En molts terrenys. I que no l'espanten els reptes. Que s'hi enfronta. En positiu.

Posaré un exemple d'això.

Vaig visitar fa poc l'IES (institut d'ensenyament secundari) de Canovelles. Un poble al costat mateix de Granollers. Que l'any 1950 tenia 500 ha-

bitants, pagesos. I que avui en té 18.000, amb ben pocs pagesos. Amb un polígon industrial de 1964 que juntament amb el creixement industrial de Granollers i de tot el Vallès Oriental i amb la immigració massiva dels anys 50, 60 i 70 explica aquest creixement.

Als nois i noies –de 16 a 18 anys– que m'escoltaven els vaig explicar la història recent del seu poble, i els vaig dir: “Vosaltres sou fruit d'això, d'aquesta immigració i d'aquests canvis econòmics i socials. Els vostres pares o avis, que varen venir de fora, han fet aquest poble i aquest país. Junta-ment amb la gent que fa més de cinquanta anys jo ho veia en el mercat dels dijous de Granollers quan venia a comprar aviram amb el meu avi. I ara som aquí, molts més que aleshores, parlant català (en part gràcies a la immersió lingüística), arrelats a Canovelles i al Vallès, amb bona convivència i preocupats –jo, vosaltres i els vostres pares– per un futur comú.”

Això és un gran èxit. Això ens ha d'enorgullir.

Però el que més em va impactar d'aquesta visita a l'IES de Canovelles no va ser això, tot i ser tan positiu. Va ser que la directora em fes entrar a l'aula d'acollida. A l'aula on durant uns mesos als nois i noies, nens i nenes acabats d'arribar d'arreu del món se'ls ensenya català i de vegades també castellà, i aquells coneixements mínims del seu nou país que els calen per poder-se incorporar a les classes amb utilitat.

Hi havia quinze o setze nois i noies. De tots els colors. De tots els horitzons. Hi vaig parlar amb cinc.

Una noia d'uns dotze anys del Marroc. Amb el seu mocador. En català. Poques paraules, però en un bon català. Somrient i gens sorpresa. Contenta de ser a Catalunya.

Dos nois de l'Equador, de Guayaquil. Un amb faccions molt índies, l'altre, no: “Quants anys teniu? Quants anys fa que sou a Catalunya? Teniu un riu molt gran, a Guayaquil, el Guayas. És una ciutat molt bonica. Els vostres pares treballen aquí? Teniu germans?” En català. Deficient en un d'ells, millor en l'altre.

Un noi, més gran, divuit o dinou anys. Negre, alt i ben plantat. Eixerit. Somrient. Se'l veu que anirà endavant. De Dakar, el Senegal. Amb un bon català.

Una noia de quinze o setze anys. Té ganes que li preguntis. "Sóc argentina." "D'on?" "De Buenos Aires." "Així ets porteña." "Sí, sóc porteña." "Fa temps que vius a Catalunya?" "Tres anys." "Estàs contenta?" "Sí, m'hi trobo bé." "I els teus pares, viuen aquí?" "Sí, i treballen aquí." Un bon català i una cara alegre.

I la directora i els mestres, satisfets. Fa l'efecte que creuen en el que fan. I tots plegats pensem: "Hem de ser capaços que aquests també s'incorporin al nostre país."

Ningú no s'enganya. Tots sabem que és difícil crear consciència col·lectiva i condicions generals de progrés en les nostres circumstàncies. Tots sabem que Catalunya corre el perill de perdre cohesió i identitat. Però no és el primer cop que ens enfrontem a un repte així. O amb altres de semblants. Reptes de ser o no ser.

I sempre hi hem respost no tancant-nos en un reducte, o abandonant, o dimitint. Només que haguéssim reaccionat així una sola vegada ja seríem morts. Ja no existiríem com a llengua, o com a cultura, o com a poble. No existiríem. I en canvi existim. Hi som. Perquè hem decidit resistir. Resistir amb resposta activa. Defensant el català, tenint iniciativa econòmica, mirant de ser presents en el món, elaborant un concepte de país on molta gent, i gent diversa, hi tingués cabuda. Amb fidelitat al que hem estat i som, amb respecte envers tothom però exigint ser respectats.

I ara ens trobem davant d'un altre gran repte d'aquests. I d'una voluntat de donar-hi resposta novament. Repte i resposta condensats a l'aula d'acollida de l'IES de Canovelles.

Per la seva naturalesa i per la seva dimensió és un repte que no és segur que puguem superar del tot. No ens hem d'enganyar. Per tant requereix

que el conjunt dels catalans fem un propòsit molt ferm de defensar la nostra identitat com a país en tots els terrenys –des del lingüístic al polític passant per l'econòmic i el nostre tarannà social– conscients que ni Canovelles ni Catalunya són com eren el 1950 i que el que compta és com són ara. I amb voluntat que tothom s'hi pugui considerar a casa seva. Amb idea clara dels drets i deures de cadascú, amb respecte envers el que ha estat un país amb personalitat molt pròpia i de llarga i positiva potència integradora i amb capacitat de servei als qui hi viuen, hi treballen i el respecten.

Repeteix: és un repte molt gran. Però que una vegada més hem de resoldre bé.

Però només el fet de plantejar-nos-ho –i no per primer cop–, només el fet de proposar-nos-ho significa que Catalunya, com a poble no té res de vulgar, que no és un de tants. Perquè en circumstàncies semblants molts pobles i moltes cultures o bé ja han estat destruïts o han anat a parar a la marginalitat. I nosaltres, no.

No podem estar del tot contents del que en aquest sentit fem. Ens cal més tremp encara. Però coses com l'aula d'acollida de Canovelles –repetides per tot el país– són una garantia de futur. Són un motiu d'esperança. D'esperança no vana, perquè coses com aquesta aula requereixen esforç, tenacitat, bona fe i confiança. I d'orgull, perquè signifiquen qualitat, generositat i estimació pel país i per la gent.

Ho hem de pagar sempre els mateixos?

24 de febrer de 2009

Butlletí 152

Primer capítol

1) *24 de febrer de 1981*, en el despatx del president de la Generalitat. Cap a migdia. S'ha acabat feliçment l'intent del cop d'Estat. A tot Espanya tothom fa declaracions. De satisfacció, d'alleugeriment. El president de la Generalitat també n'ha fet. També positives. A la televisió i a la ràdio. I ja s'han apagat els focus i s'han retirat els micròfons. I els periodistes estan a punt d'acomiarar-se. Però el president els diu una última cosa: "Sí, el cop d'Estat ha fracassat. Però em fa molta por que això ho pagarem nosaltres. Ho pagarà Catalunya".

2) *24 de febrer*, a la tarda. Palau de la Zarzuela. El rei ha convocat una reunió amb Suárez, president sortint; Calvo Sotelo, president entrant; Felipe González, secretari general del PSOE; Santiago Carrillo, secretari General del PCE; i Manuel Fraga, president d'AP. És a dir, de fet, tots els partits polítics del Congrés, amb l'excepció de CiU i del PNB. Del que es va parlar en aquella reunió se'n sap alguna cosa, encara que no amb detall. Però pel que se sap, per la composició de l'assistència i pel que després va anar passant no costa gaire d'imaginar-s'ho.

3) No sabem ni el dia ni el lloc d'aquest tercer episodi. UCD i PSOE, Calvo Sotelo i Felipe González, es posen d'acord a tirar endavant conjuntament la LOAPA (Llei orgànica d'harmonització del procés autonòmic). Amb el beneplàcit d'Aliança Popular. És a dir, pràcticament tot el Parlament. Una llei que té com a objectiu escapar el procés autonòmic, amb especial perjudici de l'Autonomia de Catalunya, ja que en el cas basc el tema del concert no es veia afectat i ja que era la que realment reclamava un sostre substancial alt d'autogovern.

És a dir, començàvem a pagar pel 23-F. I ho hem arrossegat durant molts anys.

Segon capítol

És un capítol llarg, amb moltes escenes, diversos escenaris i protagonistes. Però els arguments són sempre semblants: la Generalitat intenta millorar el seu finançament. I sovint aconseguix millores, que després es traslladen a totes les autonomies. Però sempre amb un cost polític i d'imatge alt. És a dir, també va a càrrec nostre el desgast per la discussió amb l'Estat. “Los catalanes siempre quieren más”, “se lo llevan todo”, etc.

Tercer capítol

El resultat de tot això és el següent:

a) L'aportació que Catalunya ha de fer a la resta de l'Estat cada any oscil·la entre el 8,5% i el 9% del seu PIB. Dit d'una altra manera, després de pagar els impostos –i sovint de pagar privadament suplementos en autopistes, escoles, hospitals i serveis de tota mena– els catalans hem de pagar entre un 8% i un 9% més. No hi ha cap economia que ho pugui fer sense greu perjudici de les seves infraestructures, els seus serveis de tota mena i la seva competitivitat. Tot i tenir un PIB més alt per càpita en renda per càpita, Catalunya queda per sota d'unes quantes regions espanyoles que el tenen més baix i no pot oferir els mateixos serveis a la seva gent. És a dir, no es respecta el que se'n diu el principi d'ordinalitat que a tot arreu es considera elemental.

b) Tant és així que en un país com Alemanya, on també els *Länder* més rics han de contribuir al progrés dels menys desenvolupats, el mateix Tribunal Constitucional ha dictaminat que aquesta aportació no podia ser superior al 4% del PIB.

c) Malgrat això el clam general a tot Espanya, alimentat per totes bandes, és que els catalans som insolidaris, i se'ns mostra una imatge cada cop més negativa. Fins al punt que mai com ara els mitjans de comunicació espanyols, de dreta o esquerra, i l'opinió pública de tot Espanya havien

estat tan contraris a Catalunya com ara. I no surt ningú, fora de Catalunya, no ja a defensar-nos, sinó simplement a explicar la realitat.

d) Per tant, i vist que les millores que s'havien anat aconseguint eren molt insuficients, en la negociació del nou Estatut el tema del finançament va ser clau. I hem topat amb la incomprensió i l'hostilitat de sempre. I amb un principi bàsic i dominant a Espanya, tant la de dretes com la d'esqueres: *“La solidaridad hay que practicarla con los bienes ajenos”*.

e) I a això ara hi han afegit un nou argument. Diuen que com que hi ha crisi no s'ha de tocar res. Que ara això no toca, que ja en parlarem més endavant. No se'n va parlar en temps de vaques grasses, perquè deien que en *“tiempos de bonanza”* no calia, i no se n'ha de parlar en *“tiempos de tribulación”*, perquè hi ha altres urgències. I el Govern incomplint tots els seus compromisos, totes les seves promeses, de l'aplicació del nou Estatut fins a la reforma del finançament. I mentrestant, els catalans, a seguir pagant el 9% anual del seu PIB.

Consideracions finals

1. Durant 35 anys, des de la Transició, Catalunya ha tingut una actitud responsable en temes polítics, econòmics i de solidaritat. Tant com el que més, i més que molts.
2. Ha contribuït, per tant, a la transformació i al progrés de tot l'Estat com el que més.
3. S'ha beneficiat de la consolidació democràtica i del progrés general.
4. Però des de fa molts anys ha estat sotmesa a un procés d'erosió política i econòmica, i de consideració i respecte. I de deformació de la seva imatge. Un procés cada cop més intens i barroer.
5. Catalunya ja ha fet, i seguirà fent tota l'autocrítica que calgui. I caldrà que rectifiqui el que calgui. Però no ha de caure ni en la pèrdua d'autoes-

tima ni en la síndrome d'Estocolm. La responsabilitat principal del mal tracte que rebem no és nostra. La resta d'Espanya s'ha d'analitzar ella mateixa sense l'autocomplaença que exhibeix ja fa força anys i sense el sistemàtic recel i prejudici que té envers nosaltres. En això, i en tot, la pedagogia l'hem de fer tots, però sobretot l'han de fer els no catalans.

Els set anys de vaques grasses de la Bíblia i els seus pecats

3 de març de 2009

Butlletí 153

Som en temps de CRISI. En majúscula. No es parla d'altra cosa. Sobretot de la crisi econòmica, i de la repercussió que té per a tantes persones, famílies i empreses. Petites i grans. I pel benestar i la seguretat generals.

Això suggereix que l'editorial d'avui es dediqui a fer unes reflexions d'ordre econòmic, social i moral (per aquest ordre).

1. Reflexió econòmica. Ja s'ha explicat abastament que durant uns quants anys –com a mínim quinze– hi ha hagut un gran creixement econòmic en el món, i s'ha generat molt de diner. I quan això passa el diner té moltes ganes de col·locar-se, i aquesta pressa i aquestes ganes són perilloses perquè comprant i venent, venent i comprant, es van fent bombolles, que conflueixen i arriba a haver-hi una gran bombolla. I les bombolles poden ser grans i impressionants, però per la seva pròpia naturalesa són fràgils. Arriba un moment que peten i ho esquitxen tot.

2. Reflexió social. Quan la bombolla és molt gran (i ara som en plena època de globalització, i per tant la bombolla és molt gran) la seva esquitxada no afecta només els qui més han contribuït a inflar-la més del compte. Per dos motius: perquè és molt i molt grossa, i perquè en inflar-la no hi han contribuït només els poderosos, o els molt rics, i perquè els mecanismes de creació de la bombolla són molt diversos, i sovint senzills i modestos. Les subprimes americanes o les hipoteques excessives espanyoles en són un exemple.

Per altra banda, l'explosió de la bombolla i el subsegüent desajustament dels mecanismes fan que el sistema no funcioni bé i això afecta capes molt esteses de població. És el que passa, per exemple, amb el sistema bancari

que, fins i tot allà on els bancs són més segurs i sanejats, no poden jugar prou bé el seu paper, no poden fer circular bé el diner perquè s'ha perdut la confiança, perquè hi ha por. I això afecta tothom, empreses grans i el petit comerç, les pimes i el consum familiar. I la conseqüència d'aquesta paràlisi, o semiparàlisi, és la ruïna de moltes empreses i l'atur.

Afortunadament això ens agafa després de molts anys de creació i consolidació de l'Estat del Benestar, és a dir, amb subsidi d'atur, amb pensions, amb atenció mèdica garantida, etc. És a dir, amb un coixí social bastant o molt general i d'un gruix considerable. Quan comparem amb la crisi de 1929 veiem que aleshores això no hi era. I en els anys 80 hi era, però no tant com ara. Això ara amorteix molt els efectes de la crisi. Però la crisi hi és, i fa mal.

3. Reflexió moral. Tot el que hem dit fins ara és prou conegut i comentat. No ho és tant el que segueix. Per què ha passat això?

No es sol parlar bé del President Bush, i és lògic. I si bé la Història acabarà de fer-ne el judici, hi ha una frase seva del començament de tot de la crisi –cap al mes de setembre de 2008– que explica amb precisió i contundència el que havia passat. Va dir: “això que passa és culpa de la nostra cobdícia”. És obvi que se li podria dir que justament ell és qui havia de vigilar que la cobdícia no ofegés el bé comú i l'interès general. Però com a diagnòstic és precís. És un diagnòstic que va a l'arrel moral del problema. A la causa primera.

Però la cobdícia –el guany fàcil i ràpid– no anava sola. Segur que durant set anys de vaques grasses de la Bíblia, la cobdícia no fou l'únic pecat del poble egipci. Hi hagué molta vanitat –fins i tot potser més que orgull, que també–, molta suficiència perquè tot era fàcil i tothom es podia sentir un reietó, molta ostentació, molt deixar-se endur per la facilitat, poca previsió, afluirament de la moral de l'esforç, pèrdua de seriositat i de ganes de treballar bé.

Ben bé no sabem què va passar a Egipte durant els set anys de vaques grasses. Però sabem que ara ha passat tot això que acabem de dir.

Deixem de banda els Estats Units. Parlem d'exemples que tenim a tocar.

Parlem d'Irlanda, parlem d'Islàndia. Islàndia era l'exemple de què un país molt petit, pobre, i situat en un racó, acabat d'arribar al món de l'economia, independent de feia quatre dies, es podia convertir en un tres i no res en un país modèlic pel seu progrés econòmic, la seva modernitat, el seu benestar, la seva exigència mediambiental. Molts ens ho varem arribar a creure i ens alegrava veure que coses així eren possibles. Però ha resultat que era un castell de cartes que d'avui per demà es va ensorrar.

Irlanda també era el millor alumne d'Europa. Es va autoanomenar el tigre cèltic. Més inversions estrangeres que ningú, més llestos que ningú a l'hora de rebre ajuts europeus i sobretot molt cofois de poder dir que havien passat de molt als anglesos, de poder-los donar lliçons. Això és propi de nou rics. I molt creguts d'ells mateixos. Una mica fatxendes. I menys solidaris amb Europa que ningú.

I també ha caigut per l'estimball en un tres i no res.

I la llista es podria allargar. A l'Europa Central i de l'Est, entre els països excomunists, hi ha també alguns exemples d'aquests. Que anaven dalt del cavall, amb presumpció, però que ara resulta que el cavall era de cartró. Els ha fallat, també, la seriositat, l'autoexigència. I els ha sobrat autocomplaença. I cofoisme.

I per això que, des dels Estats Units a Islàndia, han estat engegats i no han pres mesures de correcció. Per exemple, han suprimit o no han fet cas de les normes, han deixat de banda la disciplina, han tingut molta i molta pressa, no han posat fonaments, han valorat més l'aparença que la solidesa.

Però no hem d'anar tan lluny. Analitzem aquest fenomen a casa mateix. A Espanya i a Catalunya.

Primer, a Espanya. Perquè aquest fenomen s'hi ha produït més aparatosament que a Catalunya. El *tempo* històric espanyol ha estat diferent del català.

Més eufòric. Fa només 50 anys que Espanya, en el seu conjunt, està sortint d'una llarga decadència política, econòmica i d'imatge. Aquesta recuperació s'ha fet especialment evident durant els últims 20-25 anys. Una recuperació, sobretot per mèrits propis, però també per l'ajut de grans proporcions i molt decisiu de la Unió Europea. De sobte, Espanya s'ha descobert emergent en tots sentits. I s'ha sentit important.

Catalunya ja havia assolit feia molt de temps nivells més alts des del punt de vista econòmic i de mentalitat i de modernitat. Per tant, durant els últims 25 anys també ha anat amunt, i ha progressat en molts aspectes, però no amb l'espectacularitat espanyola, ni amb la sensació exaltant i embriagant que produeix la novetat. I més, una novetat tan sobtada.

Això, entre altres coses, explica que el conjunt d'Espanya hagi jugat més a fons en molts aspectes amb èxit, les possibilitats que oferia la conjuntura econòmica i psicològica molt a l'alça que hi havia a Europa i en el món. I també explica algunes de les falles que ha comès. I que ara es noten.

Falles econòmiques o diguem-ne tècniques. Però també falles polítiques. I falles, diguem-ne, de valors, d'escala de valors. D'actitud. Per això dèiem que s'imposa fer una reflexió també moral. En l'àmbit espanyol i en el català.

Una reflexió prou important per a què la deixem per a dimarts que ve.

Però a Egipte hi havia hagut bona administració

10 de març de 2009

Butlletí 154

Reprenem la reflexió sobre les causes de la crisi que vàrem iniciar dimarts passat. I citàvem el que explica la Bíblia dels set anys de vaques grasses i dels set anys de vaques magres que hi havia hagut a Egipte.

“El Faraó tingué un somni... Pujaven del riu set vaques de bell aspecte i grasses, de carn, i pasturaven... Darrere d'elles pujaven del riu set altres vaques de mal aspecte i magres de carn.... que es menjaven les set vaques de bon aspecte i grasses...” Era un somni, que Josep, el jueu, va aclarir al Faraó: “Vénen set anys de gran abundor a tota la terra d'Egipte. I després vindran set anys de fam, i tota l'abundor serà oblidada a la terra d'Egipte”. I Josep, el jueu, va dir més encara. Va dir al Faraó que durant els set anys d'abundor fes aplegar i emmagatzemar. I això, “aquesta provisió de menjar serà una reserva per a la terra durant els set anys de fam que vindran a la terra d'Egipte.”

I així es va fer. I tot passà com Josep havia dit. “S'acabaren els set anys d'abundor que hi havia hagut a la terra d'Egipte. I començaren a venir els set anys de fam. I hi hagué fam a tots els països, però a la terra d'Egipte hi havia pa”.

Confiem que se'm disculparà per aquesta llarga cita bíblica. Però és que la saviesa antiga sol explicar el sentit de la història i de la vida amb elegància i concisió.

Tornant a la reflexió de dimarts passat sobre l'actual crisi econòmica, social i moral veiem que a Espanya com a Egipte fa milers d'anys, hi ha hagut

anys de vaques grasses. I no només set. Però a Egipte hi va haver previsió. Hi hagué bona administració. Bon govern. I a Espanya, no. I per què no?

Era fàcil de preveure que les vaques grasses no durarien sempre. I que en podien venir de magres. I més d'un ho havia advertit. Més d'un havia dit, per exemple: “el creixement espanyol té de bo que es produeix en una etapa de forta vitalitat del país, en un moment històric emergent. Però això no treu que aquest creixement tan fort es dona gràcies a quatre factors dels quals només un ofereix garanties clares a mig i a llarg termini, que és el turisme. Potser amb oscil·lacions, però positives, perquè el nostre turisme és i pot ser competitiu.

I havia afegit: “Dels altres tres, dos no asseguruen la competitivitat futura, que són el consum i la construcció. Ajuden a créixer i donen alegria. Però no garanteixen la millora de la productivitat i de la competitivitat ni l'aixecament del sostre del país. Finalment la immigració –quart gran factor de creixement– ha ajudat i ajuda a crear riquesa, perquè treballa i consumeix. Però si és molt forta indueix a optar per un model econòmic poc competitiu.

I això ha fet que a la terra d'Espanya, contràriament al que va passar a la terra d'Egipte, els governs i la societat no han aprofitat els anys bons per a preparar-se per als dolents.

Què vol dir no emmagatzemar? Què vol dir no preparar el futur, que no sempre serà fàcil? Què vol dir desaprofitar uns anys d'extraordinària bonança? De superàvit? De vaques grasses?

Ho hem llegit fa poc en autors que ho expliquen millor que nosaltres mateixos: vol dir no propiciar un nou model de creixement més sòlid, en un moment tan favorable; vol dir donar prioritat absoluta a la despesa social, que és important, i fa quedar bé, però que a hores d'ara no pot fer passar a segona fila la recerca, la innovació, la competitivitat i la internacionalització de la nostra economia; vol dir donar facilitats i relleu social a l'economia basada en el diner fàcil i l'endeutament desafortat concretament en sectors que no són garantia de productivitat i de solidesa, etc.

El relat del Gènesi només parla del Faraó i de Josep. Que varen ser prudents. I responsables. I seriosos. Més que no ho han estat molts governs actuals. No varen ser arrogants ni creguts. No varen ser petulants. En canvi, no diu res de la gent, del poble, de la societat. No en sabem res. Perquè aleshores la gent i el poble comptaven poc. O gens. Però ara sí que compten. I compta l'estat d'ànim de la gent. Compta molt que ni la societat ni els governs caiguin en la petulància o en la imprevisió del futur, en la trampa de la facilitat, o en la mentalitat de nou ric. I per això no hi ha hagut bon Govern. I a Espanya, en part, això ha passat.

No només no s'ha emmagatzemat prou, sinó que, creient que sobrava de tot i les perspectives eren bones, més que consolidar el que es tenia i fer-ho créixer i posar bases de futur, es podia alegrement gaudir-ne sense mesura i sense preocupar-se del futur. Una de les pitjors falles de responsabilitat que hi poden haver és, com deia Helmut Schmidt, “*die Entlastung der Zukunft*” “descarregar-se el futur”, treure's de sobre la motxilla del futur.

Això val per al conjunt d'Espanya, que ha caigut especialment en aquesta manera de fer de nou ric. Que ha fet que el país i els seus governants –és a dir, els polítics, però també molta gent– s'hagin expressat amb molta presumció: som els millors en no sé quantes coses, creixem més que ningú, ja hem passat als italians i d'aquí a poc passarem als francesos, etc. I és cert que s'havia progressat, però sense posar prou fonaments i d'una manera que ha fet que en un no res, de cop, Espanya pugui ser proclamada, també, campiona en atur. Ara l'Espanya que presumia sobretot de molt social, dintre de la UE és campiona en atur.

Com diu l'Enric Juliana en el seu últim llibre, Espanya és un país vigorós i desorientat. Molt desorientat, però vigorós. Se'n sortirà i podrà aprofitar les coses positives que té. Si aprèn la lliçó.

Se'n sortirà si fa una bona recapitulació.

I Catalunya?

En clau catalana hi ha dues preguntes a fer-se. La primera: amb quin estat d'ànim, amb quin actiu i amb quin passiu afronta tota aquesta crisi. Amb quins recursos comptem?

Com hem d'orientar el país, la seva política, la seva economia, la preparació del seu futur, els valors bàsics de la seva societat? Som en un moment de canvi, les coses no seran com abans, i la pregunta és: de què disposem, de què disposa Catalunya per anar endavant? I com ho hem d'utilitzar?

La segona pregunta neix del fet següent. En els últims anys del franquisme i en el moment de la transició va semblar que potser la democràcia i l'autonomia farien possible, per una banda, un reconeixement clar i molt substancial de la personalitat de Catalunya en termes polítics, econòmics i identitaris, amb la corresponent acceptació d'això per part de la mentalitat espanyola, i per l'altra, que la relació entre aquesta Catalunya i la resta de l'Estat fos molt positiva per ambdues parts. I la pregunta és: tal com han anat les coses durant aquests darrers anys, –políticament i d'evolució de les mentalitats–, com queda aquesta relació? Catalunya, quin paper pot i quin paper vol jugar?

Però ens hem entretingut massa parlant de la terra d'Egipte. I aquestes dues qüestions són de molt calat. Per tant, de Catalunya, en parlarem dimarts que ve.

Actituds i valors per una resposta catalana

17 de març de 2009

Butlletí 155

Acabàvem l'editorial de dimarts passat compromentent-nos a contestar avui dues preguntes referents a Catalunya.

La primera era: amb quin estat d'ànim, amb quin actiu i amb quin passiu afronta Catalunya tota aquesta crisi? Amb quins recursos comptem?

Perquè és evident que estem entrant en una nova etapa. Després dels anys de la Transició i després dels trenta anys llargs de democràcia espanyola, d'aplicació de l'Estatut i consolidació de la Generalitat, i en general de progrés econòmic i social, i després també d'un llarg període de progrés europeu i en general mundial, les coses han canviat.

A Catalunya el canvi es va iniciar abans. El president Maragall ja va advertir en el seu moment que entràvem en una etapa de *Dragon Khan*, i així ha estat d'uns anys ençà. Amb conseqüències en certs aspectes encara incertes, però que de moment ha produït alguns passius preocupants.

El cas és que el canvi d'escenari es produeix en un moment difícil que combina la crisi econòmica, les dificultats polítiques amb Madrid i internes nostres, i una certa desorientació de la societat a Catalunya mateix.

Però a Catalunya no som ni nous rics ni decadents. Ha passat l'època que feia gràcia allò que deia en Francesc Pujols, que "arribarà el dia que els catalans pel fet de ser-ho podrem anar de franc pel món".

Una mena d'acudit més aviat dolent. Ara, i sempre, també fa vuitanta anys. Ni aleshores ni ara ningú no ens riurà les gracetes. Només ens valoraran pel nostre pes, incrementat amb un plus, i si el que som i el que fem, ho som i ho fem seriosament.

Els nous rics ara cal buscar-los fora de Catalunya, a la resta de l'Estat. Probablement per poc temps, almenys amb l'exuberància que han exhibit fins ara.

No som nous rics. Però tampoc no som decadents. Vivim sota pressió, d'Espanya i de la situació global. Ens fan treballar amb un handicap considerable, econòmic i polític. Tenim reptes particulars, socials i d'identitat. Fins i tot és cert que hem comès alguns errors col·lectius que ens perjudiquen. I tot això ens ha produït un cert desconcert i un punt d'inflexió en la nostra autoestima. Però no som decadents. Si ho fóssim tots els factors negatius que ens pressionen ens deixarien fora de joc. I no és el cas.

No és el cas perquè, com hem dit altres cops –i no ens cansarem de repetir-ho–, tenim actius molt consistents. I això és important ara que ens haurem d'enfrontar amb la realitat. Ho haurem de fer amb una pregunta per endavant: què tenim? Doncs bé, tenim el que tenim. I és amb això i no amb fantasies que hem d'afrontar el futur.

Tenim el que tenim. Ben senzill.

Tenim:

- una tradició econòmica sòlida
- una considerable capacitat d'iniciativa civil
- una voluntat i una experiència d'obertura internacional
- sentit d'identitat i voluntat de ser
- una tradició de bona convivència
- una experiència positiva d'ascensor social
- hem tingut, i seguim tenint però amb necessitat de reforçar-los, els nostres vells valors del treball i l'esforç personal

Tenim el que tenim i som el que som: un país pressionat, però de base sòlida. I és amb això que hem de treballar. I amb això ben utilitzat hem d'anar endavant. I podem fer-ho.

Però necessitem alguna cosa més.

Necessitem una classe política ni agitada ni exhibicionista. Ni frívola ni sectària i addicta al poder pel poder. Ni addicta a la Casta. Que utilitzi bé el poder i els recursos que té, sense sobrelegislar ni sobreactuar (o sobrepseudoactuar). És a dir, sense fer soroll pel soroll. Responent a necessitats reals i objectius clars i no a capricis, ganes de lluïment i protagonisme, etc.

Seriositat i sentit del bé comú. Incompatibles amb la cultura del no. I amb la traveta constant.

Això no és un catecisme luterà. Ni un decàleg de deures penosos i tristos. És simplement una reflexió sobre l'actitud que han de tenir la classe política i també la societat d'un país que vol anar endavant i que no va sobrat ni de recursos ni de facilitats. Però que té prou actius materials, morals i intel·lectuals si es concentra en el que fa, si es regeix per valors sòlids i no líquids, si no perd el temps i les energies fent jocs de mans i en espectacle buit, si recupera i sap aplicar bé les normes del bé comú.

I si revesteix tot això d'ambició equilibrada i si no renuncia a la pròpia dignitat i a un legítim orgull.

Dimarts que ve parlarem de la segona pregunta pendent: després de tot el que ha passat durant els darrers cinc anys, quin serà el joc de Catalunya dintre d'Espanya? De moment no serà ni gaire important ni gaire productiu. Però millorar-lo no ha de ser la nostra urgència. Ni sabem si serà la d'ells. Però a hores d'ara això no ens perjudicarà més del que ja ens perjudica. Ja fa temps que ens fan treballar amb dèficit econòmic i polític. Però malgrat aquest dèficit Catalunya pot anar endavant si a casa som forts i consistents, seriosos i autoexigents, si anem a totes.

L'esguerro

24 de març de 2009

Butlletí 156

La crisi actual espanyola i catalana no és només una crisi econòmica clàssica, o una crisi política passatgera, sinó molt més de fons. És, fins i tot, una crisi que posa en qüestió qüestions bàsiques de convivència i regles de joc elementals. No és una crisi més, no és una crisi qualsevol.

És una crisi de projecte en comú, una crisi de valors compartits. És una crisi de gran profunditat.

Per això en el nostre editorial del 10 de març, ens vàrem comprometre a donar resposta a dues preguntes molt de fons respecte als efectes d'aquesta crisi sobre Catalunya. En dos aspectes: sobre Catalunya internament, i sobre com aquesta crisi afecta la situació política i moral de Catalunya a Espanya.

Del primer punt en vàrem parlar dimarts passat. Avui toca el segon.

Durant els últims anys a Espanya, i a Catalunya, s'ha produït un esguerro. S'ha esguerrat un projecte. I alguna cosa s'ha trencat. Si més no, des del punt de vista del catalanisme. Però, de fet, també des del punt de vista del conjunt d'Espanya.

Des del punt de vista de Catalunya i del catalanisme, recordem que ens havíem proposat una sèrie d'objectius. De fet, una doble llista d'objectius. Entrellaçats.

En una primera llista figuraven assegurar la pròpia identitat de Catalunya, amb unes institucions sòlides, alt nivell d'autogovern i un reconeixement

franc de la nostra personalitat pròpia (és a dir, no un reconeixement desdibuixat i diluït). També el de fer de Catalunya una societat equilibrada i equitativa, amb mentalitat cívica i responsable i una economia moderna i competitiva. Amb una barreja d'arrelament i de projecció, de Catalunya endins i de Catalunya enfora.

Una segona llista definia l'altra cara de la moneda. Aquesta Catalunya que volíem millor i més reconeguda es troba situada en el marc espanyol (i europeu) i és un país amb voluntat de contribuir al progrés general espanyol, polític, econòmic, social. I de contribuir també a la formació d'una realitat i d'una sensibilitat col·lectives. De participar activament en la constitució d'aquest cos col·lectiu.

El catalanisme això ho havia definit amb quatre grans propostes per tot l'àmbit espanyol: democràcia; creixement econòmic i progrés social; autonomia i reconeixement del pluralisme nacional d'Espanya; i Europa.

Com dèiem, dues línies d'acció i dues sèries d'objectius. Enllaçades, almenys en la visió que se'n tenia des de Catalunya.

Dos projectes que havien d'avançar en paral·lel i conduir a una definitiva i harmònica configuració de l'Estat espanyol. D'una Espanya, en tots sentits consolidada, integrada al Món modern i capaç de treure profit de les grans potencialitats que té. I alhora amb una estructuració interna que reconegués plenament la realitat i els drets de Catalunya.

En el cas concret de Catalunya això comportava jugar a fons i lleialment la carta de la democràcia a Espanya i del seu progrés econòmic i social. Per tant, ajudar primer a fer possible la Transició democràtica i, després, contribuir a l'estabilitat i la governabilitat espanyoles (dues condicions indispensables de progrés d'un país). Contribuir a la transformació econòmica i social de tot Espanya i assumir les responsabilitats que això havia de comportar en

un moment de gran transcendència històrica. Això és el que havia de ser el paper de Catalunya.

Tot això, dit d'una altra manera molt condensada que, almenys, en un punt necessita ser explicitat. Entre els molts grans problemes que Espanya tenia pendants n'hi havia un d'especialment punyent: el del desequilibri territorial, el de l'insuficient desenvolupament econòmic i social d'una part important d'Espanya. Resoldre això era responsabilitat de tot l'Estat, d'una bona obra de Govern i de tots els seus territoris.

I el mot d'ordre era la solidaritat. Catalunya s'hi va apuntar des del primer moment. De fet, el catalanisme sempre havia sostingut que *“en un país no puede haber oasis”*, com deia l'any 1911 en Cambó, catalanista de dretes, o –quan es considerava que el progrés d'Andalusia depenia principalment de la reforma agrària– *“la reforma agraria andaluza va a tener un coste que debemos pagar entre todo”*, com va dir en Carner, catalanista d'esquerreres i Ministre d'Hisenda de l'Azaña en la defensa del seu projecte de reforma fiscal de 1932. El pensament polític i social català de la segona meitat del segle XX ha reforçat aquesta visió de les coses. Per això, fer possible la recuperació econòmica i social de l'Espanya menys desenvolupada era un component molt important del pacte tàcit de la Transició i, més enllà d'això, de la nova ordenació espanyola.

Un pacte que Catalunya ha complert al peu de la lletra.

Però què ha passat? Han passat tres coses negatives.

1. Ha reaparegut amb molta força l'atàvic sentiment anticatalà, probablement a causa de dos factors. El primer –en ell mateix bo– ha estat l'èxit polític i econòmic de sectors i territoris espanyols tradicionalment menys dinàmics però que han creat una mentalitat suficient i agressiva en més d'un aspecte i en més d'una direcció, dintre i fora

d'Espanya. El segon, el protagonisme català, –molt constructiu però també reivindicatiu– molt acusat en alguns moments dels darrers trenta anys, ha provocat una reacció negativa. I molts polítics espanyols han tornat a descobrir que és fàcil guanyar vots a Espanya fent anticaltanisme. O vendre diaris. O simplement ser aplaudit.

2. A cavall d'això el vell objectiu uniformitzador d'Espanya ha reaparegut amb tota la seva potència i aplicat sobre Catalunya. Amb una acció que avui es pot dur a terme des de diversos fronts: el de la pressió econòmica i financera, el d'una immigració molt desproporcionada, el d'una crisi dels serveis públics a causa d'aquests dos factors combinats, el d'una orientació jurídica restrictiva des del punt de vista autonòmic, etc.

3. Finalment, hi ha un tercer fet moral, especialment criticable i políticament escandalós, que és la interpretació i la utilització que s'ha fet del concepte de solidaritat. Aquell principi que els anys 60, 70 i encara 80 semblava que havia de ser el ciment d'una relació generosa i en tots sentits productiva –humanament, socialment, econòmicament i políticament productiva– ha esdevingut un joc trampós. Ja fa temps que el mot d'ordre a molts llocs d'Espanya és: “*la solidaridad sólo hay que practicarla con los bienes ajenos*”. És el mot d'ordre dit sense vergonya de gran part de la classe política espanyola. Dit amb to de directa acusació contra Catalunya. Amb mentalitat ressentida. Sense cap esforç d'objectivitat i de judici just.

Tot això –aquests tres punts– deixa Catalunya fora de joc. Al marge. Això trenca el que semblava que era el pacte tàcit i esperançador de l'Espanya renaixent de la segona meitat del segle XX.

Un país pot anar endavant per mèrits propis, i és el cas d'Espanya durant les últimes dècades. Pot anar endavant també perquè hi ha factors exteriors

que l'ajuden i és també el cas d'Espanya. I un país pot tenir perspectives positives per diversos motius de conjuntura història i generacional, de pes cultural, de presència en el món. També és el cas d'Espanya. Però un país també pot esguerrar les seves bones perspectives si es deixa dur per l'arrogància i la fatxenderia, per la facilitat i la no exigència, per l'afebliment de valors cívics i morals, pel to sectari i acarnissat de la seva acció pública. O pel no respecte a parts importants de la seva població. També podria ser el cas d'Espanya.

Tot plegat és un esguerro. Un esguerro no és simplement un error, no és una falla. És fer “malbé una cosa”, diu el diccionari. I afegeix, “mutilar”. Té un to d'error de molt mal corregir. “El sastre m'ha esguerrat el vestit”, diu el diccionari o, també, “s'ha esguerrat el projecte”. És això, s'ha esguerrat el projecte.

Des de fora de Catalunya poden dir que el projecte que s'ha esguerrat és el de Catalunya, no el d'Espanya. I pensar que de Catalunya l'únic que els cal és el 9% del seu PIB, i que si fan soroll no en facin massa. Però han d'anar en compte. Perquè només amb això hi ha moments que pot ser que Espanya sigui ingovernable. Només amb això perd bona part d'un dels seus motors. Només amb això Espanya perd un dels seus elements d'estabilització. I l'eufòria espanyola de fa quatre dies –i encara per alguns d'avui mateix– no pot fer perdre de vista que Espanya és el país campió d'Europa d'atur, i ho serà més encara, i amb una molt baixa millora de la productivitat, i que hi ha un general desprestigi de les institucions que afecta, fins i tot, una cosa que hauria de ser tan bàsica pels qui diuen tenir “sentit d'Estat” com el Tribunal Constitucional, i que té uns hàbits polítics de gran confrontació, d'acarnissament, i que ara mateix hi ha un Govern pidolaire i desconcertat. Espanya és un gran país, i ha progressat molt. Però no li sobra res del que té. I no pot prescindir del grau de confiança que hi ha d'haver en un país per anar endavant. No pot banalitzar temes importants. Ni pot jugar amb conceptes d'alt valor ètic i polític (com el de solidaritat, per cert). No pot fer trampes.

Tot plegat, un esguerro. No una falla, o un desajust, o una mala interpretació, que es resolen amb una telefonada, o un seminari de cap de setmana,

o una escena de sofà, o un discurs “*zalamero*” o afalagador, i menys encara amb promeses de no sé què.

Des d'aquests editorials hem dit molts cops que en el que no ha anat bé durant els últims anys –a Catalunya i en la situació política i moral de Catalunya a Espanya– hi havien contribuït també errors catalans. Ningú no ens podrà titllar de no veure la biga en el nostre ull. Però ara, i cada cop més, ja és hora de reclamar que a Espanya la gent més responsable faci la seva autocrítica i, sobretot, vegi com poden canviar certes conductes polítiques, de mentalitat i ètiques.

En aquest precís moment, Catalunya podrà aportar poc a aquest canvi. Durant anys ja s'ha arriscat molt, ja ha donat molt (no només econòmicament), ja ha anat molt al davant, ja ha assumit moltes i molt serioses responsabilitats. Ja li cansa ser la municció del cainisme espanyol. Ja li costa més creure en les promeses. I ja no li agraden els focs artificials.

Participarà en el joc, mecànicament. I pagant la factura. Potser Espanya no n'espera res més, ni li demana res més.

De moment aquesta és la situació.

Conclusions

31 de març de 2009

Butlletí 157

Hem publicat quatre editorials seguits -des del 3 de març- sobre la CRISI. En majúscula. Començant per la crisi econòmica i política, i les seves conseqüències socials. Però, anant més enllà, i analitzant també la falla de valors ètics i cívics que ha contribuït a desfermar la crisi. I això a molts nivells, des del personal i del nostre país fins el més global. I finalment analitzant si en el nostre cas concret, és a dir, a Catalunya i a Espanya, a tot això no s'hi ajunta una altra crisi, una crisi de projecte.

I la conclusió -la nostra, si més no- és que sí. En part provocat per totes les altres crisis, però sobretot -sobretot- a causa d'una dinàmica pròpia. El projecte no només polític o econòmic sinó de dimensió històrica, de valors compartits, de normes de convivència i de comunió d'esforç que hi ha hagut en la relació entre Catalunya i la resta d'Espanya durant els darrers quaranta anys ha entrat en crisi. Com dèiem dimarts passat, el projecte s'ha esguerrat.

EL PROJECTE S'HA ESGUERRAT

Des de Catalunya hem de ser capaços d'analitzar en què hi hem contribuït. Ja ho hem fet. Potser ho haurem de seguir fent. Però de moment no cal. Perquè és un exercici que no té sentit fer-lo un tot sol. També s'ha de fer des de l'altra banda. I això, de moment, no es fa. Des de la resta d'Espanya no es fa perquè encara estan molt cofois amb l'evolució econòmica i social dels últims 20 anys -el miracle espanyol, com hi va haver un *miracolo italiano* -, i perquè això i la situació catalana en conjunt difícil han fet que del respecte, i de vegades una certa admiració, envers Catalunya passessin a una certa displicència i a la satisfacció típica del nou ric envers el que ja no veuen com a tan fort.

Ara estan convençuts que per fer l'Espanya que volen fer no necessiten Catalunya (a part de la contribució anual del 9% del dèficit fiscal català).

Fins i tot no s'adonen que sense la tremenda aportació de la Unió Europea el *milagro español* no s'hauria produït. I és que l'èxit ràpid i espectacular fa perdre el món de vista.

PER TANT, ENS HEM DE PREPARAR PER UNA ETAPA DE TREBALL INTERN

De Catalunya endins. D'aprofitament del que tenim, de tots els nostres recursos. Recursos econòmics i tècnics, intel·lectuals i morals. I això no serà possible sense disciplina interna, sense autoexigència. De fet, sense patriotisme.

Per aprofitar al cent per cent els nostres recursos ens cal recuperar la mentalitat de la sobrietat i de l'eficàcia, la cultura de l'esforç i de l'exigència, i el sentit del bé comú. I hem de rebutjar decididament la cultura del no, la protesta per la protesta, la condescendència amb l'incivisme, el preciocisme narcisista, l'espectacle, la fatxenderia, la lleugeresa.

Som i serem un país mediterrani i que sap gaudir de la vida, però en els nostres millors moments hem sabut combinar això amb un rigor ètic i un concepte exigent de la societat que ha produït una barreja d'alta eficàcia i qualitat.

Sense el plus que això ens pot donar no ens en sortirem. Perquè la gracieta d'en Francesc Pujols –“arribarà un dia que els catalans pel fet de ser catalans a tot arreu ho tindrem tot pagat”–, que sempre va ser una ximpleria, ara en part és veritat, però a l'inrevés: “els catalans, pel fet de ser catalans, hauran de pagar més que els altres”. I la paradoxa és, i serà, que amb aquesta segona versió hi sortirem guanyat. Sí, si ho assumim bé hi sortirem guanyant. Perquè treballarem millor i traurem més profit del que tenim.

No serà el primer cop que això passa. Hi ha hagut èpoques que no teníem més que ara –de fet teníem menys–, i vàrem fer més. En realitat vàrem excel·

lir. Però ara no serà així si ràpidament i a fons no canviem de manera de fer. En la política, en el discurs a la societat, en les actituds bàsiques.

MENTRESTANT, QUÈ HEM D'ESPERAR DE LA RESTA D'ESPANYA? NO GAIRE

Com ja hem dit, ells encara no s'adonen que també tenen problemes. I que en tindran. Això, agreujat per una forta revifada de la idea de sempre de fer d'Espanya un tot uniforme. Idea de sempre, des dels Àustries passant per Carles III i pels polítics del segle XIX que parlaven, amb animositat, de “*las provincias todavía diferentes*”. I per les dictadures del segle XX.

No hem d'esperar-ne gaire. Ni el que seria de justícia. Arribat el cas caldrà que formulem les nostres reclamacions. I que no renunciem als nostres drets. Amb energia. I amb molta dignitat. Però sense precipitació. Perquè la negociació té sentit en el marc d'un projecte més global i generós. Que ara no hi és. Ara només hi hauria regateig a la menuda. Ara el projecte s'ha esguerrat.

Amb la situació política i parlamentària actual sovint et pots trobar amb algú que et diu: “*Ahora los catalanes podréis vender cara la piel*”. Al nostre entendre la nostra resposta hauria de ser: “*No vendemos nada. Nos hemos retirado de este mercado, porque no es un mercado serio. Porque las palabras no se cumplen. Y las balanzas no están equilibradas. Las pesas no son correctas. Las letras a plazos no se pagan. Cuando el mercado vuelva a ser serio y correcto ya nos avisarán*”.

I no hem d'anar a pidolar. No hem d'anar a “*pedir alpiste*”. Tindrem el que tindrem, que és justet, però que ben administrat i actuant amb sentit del bé comú –és a dir, amb patriotisme– pot rendir prou. Més que amb més recursos utilitzats amb demagògia, desconcert i mentalitat d'espectacle.

El joc de pidolaire no ha de ser el nostre. Segons com serà el d'ells. Però no hi hauríem d'entrar i fer que creguin que tot plegat es resol amb copets a

l'esquena. El mal és més profund. No hi ha projecte d'Espanya. El de 1978 s'ha esguerrat. El que uns i altres han impulsat darrerament és inacceptable per a Catalunya, i en el conjunt d'Espanya de moment crea una gran pertorbació. I ara es veurà si aguanta o no.

Què s'ha de negociar, si no hi ha projecte? Si el pacte tàcit de 1978 s'ha trencat?

ALGUNES PREGUNTES FINALS

1. Cal refer, o convé refer i renovar, el pacte de 1978? Potser sí, però la iniciativa no pot sortir de Catalunya.

2. Durant unes dècades Catalunya ha fet una contribució molt important al progrés general espanyol. Políticament, econòmicament, socialment. Ara no és així. Ni està tant com abans en condició de fer-ho ni se li accepta que ho faci (a part del 9% del PIB). I la pregunta és: hauria valgut la pena aprofitar Catalunya més a fons i no només circumstancialment en moments difícils?

És des de la resta d'Espanya que s'ha de donar una primera resposta a aquestes preguntes. No és la nostra feina –la de Catalunya– obrir el joc. Entre altres coses perquè no sabem si volen que n'hi hagi. I nosaltres no els convencerem. Ni tan sols els convencerem que corren perill. S'haurien de fixar que després del *miracolo italiano* han vingut vint anys llargs de decadència italiana. Val a dir que comparada amb Itàlia, Espanya té cartes millors. Clarament millors, en més d'un sentit. Però no se'n pot refiar. El desprestigi de les institucions, l'acarnissament polític i mediàtic, a hores d'ara una política econòmica erràtica, de criatura que es tapa els ulls i diu que no hi és, una productivitat baixa i una amenaça d'atur gran (de moment, “Espanya campiona europea d'atur”), tot això els hauria de fer pensar. Però l'arrogància –o pitjor encara–, la vanitat del nou ric enceguen. I poden retardar la presa de consciència d'una nova situació.

Des de Catalunya ens ho hauríem de poder mirar amb serenitat. Perquè el que hi pogués haver d'inflat en els nostres balanços ja ho hem descomptat en gran part. De tota manera ens amenaça encara un perill: que la sentència del Tribunal Constitucional i el resultat final del tema del finançament siguin negatius. Això accentuarà allò que el president Montilla en diu “la nostra desafecció envers el conjunt d'Espanya”, però no hauria d'alterar la nostra determinació de treballar a fons i bé amb el que tinguem. Sense donar les gràcies a ningú ni sentir-nos deutors amb ningú. Amb el que som i tenim. I amb fe en nosaltres mateixos.

Política

07 d'abril de 2009

Butlletí 158

L'editorial d'aquesta setmana té per objectiu deixar ben clar que sense una bona política un país acaba anant a la deriva o empantanegant-se. És a dir, caient en la confusió i aturant-se.

A hores d'ara és important dir-ho i subratllar-ho, perquè hi ha una crítica molt generalitzada contra la política i els polítics. I perquè hi ha qui creu que el que compta és només, o quasi, la societat civil.

S'entén –a mitges– l'actitud crítica contra la política i els polítics. Però no són vàlides algunes de les conclusions que se'n treuen. Són nocives, fan mal.

Algun cop hem parlat en aquests editorials del *miracolo italiano*. Trenta anys de gran progrés en tots els ordres. I després, la davallada. Per raons diverses. Però també per una de principal: la falla política. Durant molts anys els italians en varen fer broma. Deien: “És veritat que tenim una mala política, i molta inestabilitat. Però això és bo, perquè el fet que cada any tinguem una crisi i estiguem uns quants mesos sense govern és la nostra salvació. Són els mesos bons perquè la nostra societat civil –que és activa i imaginativa– treballi amb llibertat, sense interferències polítiques. I gràcies a això anem endavant”. Una ximpleria.

A l'Argentina diuen quelcom de semblant: “De dia els polítics frenen el país amb les seves baralles i els seus personalismes. Però de nit els polítics dormen i l'Argentina es recupera”. Una altra ximpleria.

Ximpleria que nosaltres no hem de fer ni pensar. Els resultats en els dos casos són ben clars.

És veritat que sense societat civil, sense gent organitzada, activa, positiva, no hi ha país. És cert que només amb polítics no hi hauria país. Això és especialment evident a Catalunya on hem estat tantes dècades, fins i tot segles, sense poder polític propi. I hem sortit endavant gràcies a la gent, a la societat civil.

Però hi ha decisions o orientacions, o impulsos, o compromisos i riscos que la societat civil no pot prendre o no pot assumir.

La responsabilitat global del país no la té la societat civil. La té la política. Fa anys ja ho dèiem (“Grandesa i misèria de la política”, Barcelona, 4-VI-02 i “El perfil del polític del segle XXI” Deusto, 27-I-04).

Hi ha coses que només poden fer els polítics. A la societat civil hi ha reivindicacions, desitjos, projectes o pors que molt sovint són tots o molts d'ells legítims, però parcials, és a dir, afecten una part de la població, però no tota i que entren en conflicte entre ells. Qui s'enfronta a aquestes situacions generalment són els polítics. Perquè en principi poden tenir més en compte l'interès general i perquè generalment són ells qui disposen dels elements legals per resoldre els problemes (lleis, decrets pressupostos, etc.). Tot això –responsabilitat de conjunt, necessitat de visió global, possibilitats d'actuar– obliga el polític, el bon polític a donar impuls i orientació a la societat.

Per tant, si aquesta possibilitat d'actuar, si aquesta funció i si aquesta responsabilitat són mal exercides el perjudici per a la societat serà molt gran.

Per tant, els ciutadans no poden mirar-se d'una manera distant o displi-cent la política. No poden simplement desinteressar-se'n, o refugiar-se en l'escepticisme o fins i tot en el sarcasme. És veritat que els ciutadans, i la societat civil, ells sols no poden assegurar que el país tingui bons polítics. Però hi poden ajudar. O ho poden fer difícil.

Com ho poden fer difícil? En primer lloc instal·lant-se, com hem dit, en el desinterès, o en la crítica fàcil, o en la incomprensió de les dificultats de la política. En el fet de demanar als polítics esforços, compromisos, coherències... que molts ciutadans no practiquen en l'àmbit de les seves pròpies responsabilitats. O no fent l'esforç de comprendre en èpoques compromeses la dificultat de l'acció política. O regatejant tota mena de suport, ni que sigui moral. O de credibilitat. O de respecte.

De vegades es produeixen situacions en què fer bona política costa. Per les circumstàncies, per com han anat les coses, per errors que s'han comès, per actuacions exteriors poderoses d'efectes negatius... Superar aquestes situacions costa. Costa a tothom. A la societat civil i als polítics. Uns i altres s'han d'ajudar.

Tot plegat ens porta a una conclusió: cal que els ciutadans, que la societat civil s'involucrin en la política. Per a molts, això no significa fer-se d'un partit o prendre posicions públiques. Però per uns quants sí que significa prendre una posició pública, un compromís públic. Fer una adhesió clara i definida. No per la majoria, repetim, tot i que és signe de salut democràtica i cívica d'un país que hi hagi un gruix important de gent amb compromís polític públic. Però a molts –ara sí, a la majoria– el que se'ls ha de demanar, el que la societat els ha de reclamar és que s'esforcin a entendre el sentit de l'acció política, que tinguin idees clares i que actuïn d'acord amb les seves conviccions o d'acord amb les conclusions de la seva reflexió.

Que no arrufin el nas amb posat de suficiència si algunes o moltes actuacions polítiques no els agraden, sinó que s'esforcin a entendre els problemes, que s'esforcin a entendre les dificultats i complexitats de la política, que creïn el seu propi criteri i que en el que per vocació, possibilitats i situacions puguin, s'involucrin. En el nivell que els correspongui, que pot ser que sigui molt i molt modest. I gens públic. Però que en tot cas representi un compromís personal.

Pasqua. I l'esperit de Pasqua

14 d'abril de 2009

Butlletí 159

Els editorials d'aquestes últimes setmanes han estat durs. I els comentaris que han suscitat ho han estat, també. I és lògic, perquè la situació del país és més aviat agra. Per això l'editorial d'avui serà com un aturar-se una estona per pensar sobre un valor i una actitud que sempre calen per refer-se i per continuar el camí. Un editorial que d'antuvi pot sorprendre i estranyar. Que pot, fins i tot, semblar una meditació religiosa. I, per segons qui, ho pot ser, però que també és una meditació laica i que té una intenció i uns destinataris molt més generals. És una reflexió sobre el desig de viure i de ser. En tot cas, una pausa per a la reflexió serena sempre va bé.

No parlarem de la Pasqua des de la perspectiva religiosa. Per a qui escriu aquest editorial Pasqua significa 'Resurrecció de Jesucrist'. Però no pretén que per tots els qui el llegiran tingui exactament el mateix significat. En canvi, sí que per a tothom pot valdre el comentari següent:

Les religions pretenen donar resposta a interrogants molt íntims i substancials de la gent. De les persones. Que afecten la seva raó de ser. Les religions, les filosofies, les concepcions del món i de la humanitat. I moltes d'elles ho fan tenint present l'ansia de viure de les persones, l'ansia de ser i d'existir, i de fer i de crear. I, per tant, fins i tot l'ansia de perpetuar-se, de projectar-se més enllà d'un mateix. Ja sigui en el record, en l'obra feta o en la descendència. O, alguns, en la immortalitat. I en tot cas, en el rebuig de la mort. De durar, de no desaparèixer un bon dia engolit per un túnel o soterrani. Tot això és humà.

Té, per tant, tota la lògica que homes i dones, tant individualment com en el marc de fets col·lectius que els agrupen i els proporcionen aquells sistemes de relació que els ajuden al propi desenvolupament –ja que en l'essència mateixa de l'ésser humà hi ha la necessitat de la comunicació– sentin la necessitat d'un impuls vital, constantment renovat, que els ajudi a contrarestar la usura, el desgast, l'afebliment. L'amenaça del no-res.

La Pasqua cristiana és una resposta a aquesta demanda. A aquest desig de voler ser. La Resurrecció significa el triomf de la vida. Significa la renovació de l'esperit vital.

Altres religions o filosofies hi donen respostes diferents. Una resposta d'invitació a la indiferència, a la passivitat, a la resignació. Però no és el cas de les religions i de les filosofies del nostre món occidental. Des de la religió dels grecs (i només cal rellegir *La Ilíada* per veure-ho ben clar) fins a les modernes sectes protestants americanes viure, i viure amb plenitud, i viure amb ànsia de futur i de grandesa, és un comú denominador.

Totes tenen la seva versió de l'esperit pasqual. De la mentalitat vitalista. Totes tenen la seva versió de la Resurrecció. O per emprar un llenguatge més laic, totes les filosofies occidentals tenen la seva versió del Ressorgiment. Totes manifesten ganes de viure.

En tot cas, els humans tenim dret a pouar en totes aquestes propostes un potent optimisme vital i creatiu. Una raó de ser i d'esperar. La convicció que els homes i les dones i els pobles estem cridats a fer la feina que ens toca fer en l'indret i el temps que la història ens ha assignat. I que no podem deixar aquesta tasca a mig fer per desànim o per decepció.

Tot això pot semblar estrany als lectors habituals d'aquests editorials. El qui els escriu no es pot sostreure de la seva particular visió del món. Que no pretén imposar als altres. Però en allò que hi pot haver de comú amb altres visions també vitalistes, també prometeiques, també reàcies al fatalisme podem convidar tothom a la confiança, a la serenitat i a l'activisme, a la lluita contra tot el que signifiqui renúncia i abandonament.

I en totes les religions i els sistemes filosòfics i visions del món hi ha un moment d'exaltació que reconforta. De sobresalt joiós. Hi ha un moment de Resurrecció o de Ressorgiment. Però també en el calendari de totes elles ve

després un temps llarg de treball de cada dia. De vegades ingrat. Però que es pot fer. En condicions difícils o fàcils, però amb l'esperit i la voluntat renovats i enfortits per un nou impuls de vida i de justificació de la pròpia raó de ser. Per un Ressorgiment moral.

Tornem al començament

Catalunya ha viscut i viu un temps difícil. I amenaçador. No és la seva economia només, o el seu poder polític, el que està en perill. O el que volen arruïnar. És el seu esperit.

Els qui així ho veiem ho hem de denunciar. I ens hi hem d'oposar. Amb tota la nostra energia. I amb realisme, com hem dit repetidament: som el que som i tenim el que tenim. Potser tindrem més. O menys. Però mentre les nostres ganes de viure siguin fortes, la nostra intel·ligència no s'ofusqui i no llencem a les deixalles el nostre sentit del bé comú, mentre el nostre instint de voler ser, de voler viure no s'apagui, mentre perduri el nostre esperit de Ressorgiment, Catalunya pot guanyar la batalla.

És l'hora d'Europa

21 d'abril de 2009

Butlletí 160

Un cop més, el rellotge electoral ens torna a posar davant d'Europa. Una Europa diversa en voluntats i projectes però que, en definitiva, es veu també alhora com a problema i solució. Una Europa que busca la seva cohesió i que molts creiem que avança, malgrat que ho fa lentament. Ja se sap que, en la història, els avenços es poden mesurar per la comparació de grans períodes o etapes. I és ben clar que l'Europa que van somiar els pares de l'uropeisme a mitjans segle passat ha fet grans passos. La d'avui és, segurament, molt més del que podien endevinar aquells pares de la nova pàtria europea.

La instauració de l'euro com a moneda única, la lliure circulació a través de les velles fronteres, la desaparició de dictadures amb vocació d'eternitat i l'apropament i la integració dels països de l'Est són, a la pràctica, signes palpables d'una realitat que no té marxa enrere. D'altra banda, el nivell de proximitat i intercanvi d'idees, informacions, coneixements i experiències entre els ciutadans també configuren aquesta realitat. Avui, Europa ja és un projecte sense retorn.

No obstant això, una vegada més ens hem de preguntar si aquesta realitat europea és prou forta i està suficientment travada per ocupar el lloc que li correspon per tradició, voluntat i capacitat.

El primer que cal fer per afrontar i solucionar un problema és tenir consciència que existeix. Una màxima tan vella com el món, però també tan encertada com, de vegades, poc instal·lada en la cultura política i en el sentit comú. La poca participació política popular en els processos d'elecció dels membres de les institucions democràtiques europees és un problema que s'ha anat agreujant en el temps. La participació en els processos electorals ha anat disminuint en les darreres dècades fins a límits difícilment acceptables per als qui defensem la pervivència de l'esperit europeista.

Tant és així que la participació en la propera consulta electoral es preveu, en tots els països membres, per sota del 27%. I això diu molt poc de la ca-

pacitat de mobilització. I molt poc de la consciència col·lectiva i la vocació de lideratge que el món reclama a Europa, perquè no quedi subsumida entre altres pols mundials de decisió avui emergents.

El que ha passat en cada contesa electoral europea ha estat que tots hem entonat culpes a posteriori, quan hem vist els magres índexs de participació. I s'havia de fer, i tant que sí. Però també és cert que, passat un curt termini de temps, aquest problema s'ha anat arraconant a la carpeta dels casos greus. Aquells que estíem no resolts, però menys urgents. I si continuem per aquest camí, ens equivocarem.

Ara és l'hora d'Europa. Per molts motius. Perquè Europa ens crida a renovar la representació en el seu màxim òrgan legislatiu. I, per tant, és un deure dels qui creiem en la democràcia i en la superació d'estructures velles i tancades. Però també pel paper que aquesta Europa en procés de construcció i projecte comú pot jugar en una crisi tan profunda i amb tantes variants. I aquí cal que cadascú hi tingui el seu paper.

Des del nostre Centre d'Estudis, ho hem fet projectant un cicle de conferències al voltant de les perspectives que es tenen d'Europa des d'Alemanya, França, Anglaterra i Itàlia. Es tracta de la crisi europea i de les diferents accions que s'estan duent a terme per part dels diversos actors econòmics. Es reflexionarà, a partir de cada país, sobre el projecte institucional i polític europeu.

És l'hora d'Europa i cal fer aquest tipus de reflexions ara, abans de la cita amb les urnes. Sense esperar a lamentar-nos després pel que no haguem fet abans.

Què hem de fer els catalans?

28 d'abril de 2009

Butlletí 161

No podem limitar-nos a fer denúncies o a fer diagnòstics severos de la situació actual. Ens hem de preguntar què hem de fer.

A aquesta pregunta hi pot haver tantes respostes com individus. O com partits polítics. O com sectors socials. O com grups de reflexió. Tothom té dret a donar la seva resposta. I de fet seria bo que molta gent es fes la pregunta i se la contestés amb esperit de compromís.

La resposta no és fàcil perquè hi ha moltes incògnites. Per començar els interrogants propis de la crisi econòmica i social. Molt generals, encara que aquí amb característiques pròpies. Però, sobretot, no és fàcil perquè en el cas concret de Catalunya hi ha moltes més incògnites, i molt particulars.

Es podrà aplicar l'Estatut tal com es va aprovar? Es podran aplicar, per exemple, les clàusules financeres que l'Estatut preveu? I com quedaran les competències? O les clàusules lingüístiques? Quina acció permetrà en el tema de la immigració? En general permetrà una defensa eficaç de la identitat catalana?

O bé, ens donarà més capacitat d'iniciativa per a contrarestar la crisi econòmica i social?

Per altra banda, hi ha que la política i la societat espanyoles han virat en una direcció hostil envers Catalunya. Hostil envers la nostra identitat, hostil pel que fa a la creació d'imatge i discriminatòria en qüestions molt bàsiques d'infraestructures i d'economia en general.

I això, repetim, en un context general econòmic i social difícil.

Tot plegat configura una situació perillosa. Que ens pot conduir a una reculada econòmica i en general a una pèrdua de pes, i al desdibuixament

com a societat i com a país. I en tot cas, ara, entrarem en una etapa nova. Gens fàcil.

Per tant, què hem de fer?

Abans de res, ser realistes.

No vol dir acceptar-ho tot amb el cap cot. No vol dir això. Vol dir preguntar-nos, de què disposem, en primer lloc.

1. De què disposem?

Dèiem a l'editorial del 17 de març (Actituds i valors per una resposta catalana):

“Tenim el que tenim. Ben senzill. Tenim :

- Una tradició econòmica sòlida,
- Una considerable capacitat d'iniciativa civil,
- Una voluntat i una experiència d'obertura internacional,
- Sentit d'identitat i voluntat de ser,
- Una tradició de bona convivència,
- Una experiència positiva d'ascensor social,
- Hem tingut, i seguim tenint, però amb necessitat de reforçar-los, els nostres vells valors del treball i l'esforç personal.

Tenim el que tenim i som el que som : un país pressionat, però de base sòlida. I és amb això que hem de treballar.

2. Vol dir també recuperar la confiança.

Aquest conjunt d'actius ens ha permès crear una economia moderna no solament en el passat, sinó també avui mateix. Som el 19% del PIB espanyol i el 28% de les exportacions espanyoles. I les nostres empreses segueixen invertint a l'estranger. Hem fet un canvi molt substancial en el camp de la recerca. Hem

salvat la identitat del país –tot i que està amenaçada– i especialment també la convivència interna. Els nostres hospitals tenen un bon nivell europeu.

Però aquest recompte i la confiança que podem tenir no ens han d'amagar que com a país i com a economia vivim un moment difícil. I de risc. Per tant, ens cal treure tot el profit possible dels nostres actius. No en podem malbaratar cap.

Tenim actius, és ben cert. Però per a afrontar i superar la conjuntura que vivim, per la pressió que ens ve de fora –per començar d'Espanya mateix– i per la que ens ve de dintre mateix de la nostra societat anem justos. Anem justets. No podem malbaratar res.

I el cas és que malbaratem.

A l'hora de fer recompte d'actius, preguntem-nos: què podem esperar de l'Estat?

Poc. Almenys a hores d'ara, poc. En tot cas, no el que un país com Catalunya necessitaria rebre del seu Estat per a donar resposta als grans i diversos reptes que té. I menys encara per tirar endavant un projecte de país realment ambiciós. I tenim el risc, fins i tot, de ser arraconats, ja sigui políticament –i per tant, de cara a les decisions importants–, ja sigui geogràficament per la política d'infraestructures, ja sigui per una acció sistemàtica de fort dèficit fiscal (el 9% anyal del nostre PIB). I aleshores passa encara una altra cosa. I és que si tot això fa que Catalunya perdi posicions la consigna arreu d'Espanya sigui dir és que no en saben, o pensen massa en la seva cultura i la seva llengua. És a dir, que donin la culpa o bé a la nostra incapacitat o bé a la nostra identitat. I així fereixin greument la nostra confiança i la nostra autoestima.

La conclusió de tot això és que haurem de valer-nos de nosaltres mateixos. I treure el rendiment màxim dels nostres actius. Això requereix molta solidesa

i molta consistència internes. No requereix tancar-nos a casa en una versió emmurriada de Catalunya endins. Perquè segueix essent veritat que el nostre món és el Món, com deia aquell eslògan de la Generalitat de fa uns anys. Però ara la principal prioritat és que els catalans treballem bé. I això depèn també, i molt, de la política, però depèn moltíssim de l'actitud general del país.

Depèn del fet que la seriositat sigui norma en el país. Dèiem a l'editorial del dia 7 de gener: Abans de res cal que siguem seriosos. Seriosos amb el compromís, amb el nostre país i amb la nostra gent, seriosos amb els plantejaments, amb coherència, amb sentit de responsabilitat. Per tant, sense gota de frivolitat, de lleugeresa o de temeritat. Amb fort sentit del bé comú. Això sempre és del tot necessari, però ho és més en països petits i que lluiten en condicions difícils.

La seriositat, tan senzill com això. No l'espectacle.

Depèn del fet que l'estètica no es mengi l'eficàcia. Som un país de sempre s'ha inclinat a l'estètica, com a mediterranis que som. Unamuno ja ens ho va advertir "*Levantinos, os pierde la estética*". Dol que t'ho diguin, però és cert que és un perill que ens sotja.

Depèn del fet que si una obra pública necessària es pot fer en tres anys per X milions d'euros no es faci per dues vegades X i en sis anys. I no per corrupció, sinó per entrebancs, que tots plegats ens posem.

Depèn del fet la cultura del no i l'esperit de protesta sistemàtica no dominin tant la nostra vida pública. Perquè això és causa de molt retard i molt malbaratament. I ja hem dit que sí que tenim recursos de tota mena, però en la conjuntura actual anem justos. No podem malbaratar ni temps ni diners. Ni energies en l'autocomplaença.

Depèn, naturalment, del fet que tinguem un bon Govern i una bona Administració a tots els nivells.

Que actuïn amb eficàcia però sense sobredimensionament. Corregint el defecte de sobrelegislar i sobreactuar (o pseudosobreactuar) que ho encalla i

ho complica tot. Sense fer soroll pel soroll. Responent a necessitats reals i no a ganes de lluïment i de protagonisme. No a l'estètica.

Depèn també del fet que el país no es vengui ni doni la sensació que es vendrà per un plat de lleties. Perquè el primer capital d'un país és fer-se mereixedor del respecte dels altres.

Depèn de què siguem capaços d'entendre que ser català requereix un sobre-esforç. Això ha estat sempre així. Un sobre-esforç de treball, d'iniciativa, de creativitat. I de civisme i d'il·lusió pel bé comú. En realitat, de patriotisme. I no ens hem de queixar, perquè això va fer la grandesa de la Catalunya moderna.

Treballant des de la pròpia solidesa interna. Així es va crear a Catalunya un clima positiu i il·lusionat. Que ens va donar èxit i ens va fer sentir orgullosos de ser catalans.

Del bon ús dels nostres actius

05 de maig de 2009

Butlletí 162

Les perspectives de com pot acabar l'actual situació d'*impàs* polític i institucional que actualment viu Catalunya són molt preocupants. Tant pel que fa al finançament, com al conjunt de l'Estatut, com a la situació en què quedi situada Catalunya dintre d'Espanya. Cal afegir-hi la crisi econòmica i social, que són problemes d'arrel diferent, encara que també s'involucren amb la qüestió política i nacional.

Si les previsions negatives es confirmessin, es confirmaria també el que hem dit en anteriors editorials: que el model d'involucració, no només política sinó també estructural, de Catalunya a Espanya sobre el qual s'havia basat l'acció pública catalana des del final del franquisme –i en certs aspectes fins i tot una mica abans– s'ha esgotat. I que el plantejament que ara preval a Espanya recula cap a conceptes i polítiques contràries a l'acceptació d'una realitat col·lectiva diferenciada com Catalunya. I que obertament o subreptíciament mira d'anar-la esborrant.

Si aquestes previsions es confirmessin seria prou greu perquè Catalunya hagués de donar una resposta política potent. No solament per a protestar, sinó per deixar obert el plet. És a dir, perquè quedi clar que la reivindicació com a país es manté. Però proposar el que s'ha de fer en el terreny polític i institucional no és feina d'aquests editorials. És feina de les forces polítiques del país. Que esperem que en això trobin bon recolzament en el conjunt de la societat.

Això –que caldrà una reacció política que rebutgi de ple cancel·lar el plet de Catalunya amb forta pèrdua– ha de quedar molt i molt clar.

Però dit això cal insistir en el treball que el país ha de fer amb el que tinguem. Amb tot allò que no els serà tan fàcil de prendre'ns perquè rau en la nostra intimitat personal, però també col·lectiva, és a dir, en la intimitat de la nostra societat. També miraran d'escapçar-nos-ho o de condicionar-nos-ho.

Ara mateix es rumoreja que volen fer una nova Llei de Caixes que aniria en aquesta direcció i seria molt greu i perjudicial. Esperem que el Govern de la Generalitat i també CiU ho puguin evitar.

Però, de tota manera, hi ha actius importants que podem defensar bé. Ja els hem enumerat més d'un cop (Actituds i valors per una resposta catalana i Què hem de fer els catalans?) Amb aquests actius ben utilitzats podem fer molta feina. Ben utilitzats, repetim.

Quedi clar que això no és una invitació a la rendició com a país. Com a projecte de país. Realisme no vol dir rendició. No és una invitació a la pura gestió ni a la renúncia de la política. Ja ho he dit abans. La reivindicació haurà de quedar oberta i en tots els terrenys s'haurà d'actuar també políticament. Però, a més, el país haurà de treballar en el dia a dia amb ambició i energia.

Sabent que anem justets. Justets de diners, i justets de temps, i justets de poder polític. Per tant, com que anem justets, no podem malgastar ni podem deixar de fer servir cap dels recursos de què disposem. I entre aquests recursos, hi figura la nostra societat civil.

No som uns admiradors badocs de la nostra societat civil. En coneixem les limitacions.

I hem repetit més d'un cop que no pot substituir-se a l'acció política. Que ella sola pot fer molta feina, però que no pot rematar bona part dels projectes sense el suport o l'impuls de la política. Però repetida aquesta observació per enèsima vegada, diguem que entre els actius de Catalunya hi ha una societat civil important, que en el passat ha jugat papers molt positius i decisius per al conjunt del país. I que ara ho ha de tornar a fer.

Però se l'ha d'ajudar. I sobretot no se li han de posar bastons a la roda. I se li'n posen.

Se li'n posen amb l'ús exagerat del fre administratiu. Se li'n posen amb la hipertròfia burocràtica. Se li'n posen amb la sobre legislació i la sobre (pseudo) actuació que impulsa el món polític i administratiu.

Se li'n posen amb les ganes del món polític, de voler controlar més del que el bé comú reclama. I fer-ho sovint amb esperit clientelista i sectari.

Se li'n posen fent més difícil a Catalunya que a molts llocs d'Espanya que es pugui obrir una empresa nova, per modesta que sigui.

I el país en general, i no només els particulars, se'ls perjudica si les obres que han de durar x anys i y milions duren el doble d'anys i el doble de diners. És a dir, si es deixa lliscar el país cap a la italianització (amb Casta inclosa).

Si qualsevol petició, no de gent necessitada sinó de criatures malcriades, que sovint els sobra de tot o que es creuen que al país li sobra de tot (i ara ja no sobra de tot), obliga a encarir, endarrerir o suprimir projectes necessaris. Requereix també uns mitjans de comunicació responsables. La llibertat d'expressió i la d'opinió són intocables. I és lògic que n'hi hagi de tota mena, també premsa groga. Però hi ha d'haver un gruix prou important de mitjans per als quals el més fonamental no siguin només la confrontació i l'espectacle. Capaços d'oferir informació amb un bon nivell d'objectivitat. I naturalment honesta. I constructiva.

Se'ns dirà que ens calen moltes coses. Que demanem molt. Però és que per a Catalunya no és el millor moment. I no tenim gaires instruments. Ja ho hem dit, anem justets de diners, de poder i de temps. Per tant, cal arregar-ho tot. "S'ha acabat la festa", que deia aquell corresposal britànic. I tenia raó. Ho deia referit a tot Espanya, que encara no se n'ha adonat ben bé. Però també val per a Catalunya. Que té alguns handicaps afegits, però que té un avantatge: estem acostumats a anar endavant pel propi esforç.

I un últim comentari: Tot això requereix que el poder polític actuï bé. Requereix un bon Govern. I una classe política amb sentit del bé comú.

Temps difícils

12 de maig de 2009

Butlletí 163

Tres crisis... i un canvi

Temps difícils perquè tenim tres crisis acumulades: l'econòmica i social, la nacional i la política.

1. Que hi ha crisi econòmica és prou evident. Afecta el sistema financer i també el que se'n sol dir l'economia real, és a dir, les empreses. I, per tant, l'ocupació i la capacitat de consum. I crea situacions realment difícils, sovint angoixoses. Amb l'agreujant que hi ha una opinió bastant general que a Espanya aquesta crisi pot durar i pot ser fonda, sobretot pel que fa a l'atur. I pot provocar pèrdua de teixit empresarial, sobretot industrial, però també de serveis. Una pèrdua, segons com, difícil de recuperar. Tot això, com ja he dit, amb serioses repercussions socials. Afortunadament, Espanya té, com tota l'Europa Occidental, un sistema social que amaina el cop. Però, tot i això, hi haurà una xifra d'atur considerable amb totes les seves conseqüències. Possiblement la més alta, o quasi, de l'Europa Occidental.

2. Tot això pot conduir a una crisi política. En part ja hi som. En més d'un país europeu la queixa és que els polítics no són capaços ni de redreçar la situació, ni d'inspirar aquell grau de confiança que cal perquè la ciutadania superi les pors i recuperi la iniciativa. Sense participar de la visió alarmant dels qui diuen que això pot degenerar cap a importants plantejaments populistes, poc democràtics i demagògics sí que cal admetre la possibilitat que una política així sigui incapaç de provocar aviat la sortida de la crisi, d'evitar tensions serioses i una notable degradació del clima social. I una pèrdua de qualitat del nostre Estat del Benestar. Si el món polític –i també sindical– no és capaç d'enfrontar-se amb tot això i de reintroduir confiança i credibilitat, la nostra societat patirà seriosament. Perquè com ja hem dit

molts cops en aquests editorials, i ara repetirem, sense política un país s'encalla.

3. Però tot això a Catalunya pot agafar –de fet, agafa– una especial gravetat perquè, a més, tenim una altra crisi: una seriosa crisi de país. Hi hem dedicat durant el mes de març cinc editorials seguits (*Els set anys de vaques grasses de la Bíblia i els seus pecats, Però a Egipte hi havia hagut bona administració, Actituds i valors per una resposta catalana, L'esguerro i Conclusions*). No solament s'ha trencat el plantejament que es va fer en el moment de la Transició pel que fa a l'estructura de l'Estat i al paper i reconeixement de Catalunya en el conjunt d'Espanya, sinó que, a més, ara hi ha una pressió molt forta contra la imatge, la identitat lingüística i cultural i el grau d'autogovern de Catalunya. I una resistència molt gran a aplicar els aspectes financers de l'Estatut. En resum, de comprimir políticament Catalunya i de posar fre a la seva economia.

Tres crisis greus

A llarg termini la més greu pot ser la que afecta la mateixa existència de Catalunya com a país. Les altres dues acabaran superant-se com se superaran a tota Europa. Encara que podria ser que al final del túnel la nostra economia i el nostre sostre social haguessin quedat rebaixats.

Per tant, en un moment així cal veure de què disposem per superar la situació. Malgrat el to preocupat dels editorials hem insistit sempre en els nostres actius. Que en tenim i que ben utilitzats ens donen la possibilitat de superar aquestes crisis. I contràriament al que de vegades es diu, entre aquests actius importants hi ha una bona part de la nostra joventut. És cert que hi ha joves que tenen por. Poc disposats a fer l'esforç i tenir la paciència que la joventut sempre ha hagut de fer i de tenir. Però també tenim molta gent jove més ben preparada que mai. I una part d'ells molt disposada a col·laborar a tirar el país endavant.

En el nostre editorial del 10 de març de 2006 vàrem publicar un editorial que avui té més sentit que mai. Es titulava: *Ve una nova joventut*. Arrencava d'una anècdota: un jove que havia estat uns anys fora de Catalunya, ben format i amb experiència, havia decidit tornar a Catalunya. I amb ell uns quants més. «Perquè creiem en Catalunya», deien.

L'any 2006 la situació social i econòmica era bona –si més no aparentment–, i si bé havíem entrat en l'etapa que després se n'ha dit del *Dragon Khan*, políticament i nacionalment la situació de Catalunya era millor que ara. Però el jove en qüestió tenia gran perspicàcia i tot i el seu optimisme donava un sever toc d'atenció. Deia: «Vivim moments relativament fàcils amb futurs difícils. Tant més difícils com més s'adormi el país i es distreguin els polítics».

Com més s'adormi el país i es distreguin els polítics. I alguna cosa d'això ja deu haver passat.

Tres crisis greus... i un canvi

Un canvi en molts aspectes. Tothom diu que cal canviar el model econòmic. I que cal prendre mesures per salvar l'Estat del Benestar.

Tothom en parla, tothom ho diu. No és tan segur que tothom s'ho plantegi amb ànim resolutiu i responsable. I, en canvi, és urgent que es faci. Per necessitat i per honestetat. Mirarem de contribuir-hi en el que puguem.

Pel que fa a la crisi política no s'hi val a dir que és cosa dels polítics. És clar que és cosa dels polítics, però no només dels polítics. També ho és dels mitjans de comunicació i de l'actitud de la societat en general. I pel que fa a la política catalana cal tenir present que els nostres polítics topen amb dificultats especialment greus. De dintre i de fora.

Tot i així és innegable que la primera responsabilitat és de la classe política.

I cal subratllar que la crisi de Catalunya com a país és la més perillosa en el sentit que els seus efectes poden ser menys reversibles que en les altres dues. I perquè som un cas particular.

No podem comptar amb ajut extern ni amb l'evolució positiva general que hi tornarà a haver. L'economia del món, i la d'Europa, i la d'Espanya, i fins i tot de Catalunya es redreçaran. I l'Estat del Benestar no se suprimirà. Entre altres raons perquè tant en una cosa com en l'altra arreu hi ha molta gent interessada i que en treu profit. Ningú no hi va en contra. Però Catalunya, com ja va dir l'any 1939 el President Companys, només ens té a nosaltres com a defensors. I en canvi sí que hi ha voluntat d'anar disminuint i arraconant bona part de Catalunya.

Tres crisis... i el canvi. Quin canvi?

En el cas de les crisi econòmica i social ja ho hem dit: enfrontar-s'hi seriosament aprofitant que ara ja tothom sap què cal fer. En el cas de la crisi catalana la resposta ja ens la varen avançar aquells joves l'any 2006. Deien: «Som uns quants que tornem perquè creiem en Catalunya». D'aleshores ençà han treballat molt i bé. De joves així n'hi ha més dels que sembla. I ells són part d'aquest canvi que ens cal per superar la crisi més perillosa de totes, que és la de país.

Però n'haurem de seguir parlant.

Sobre la llengua (i sobre el tremp)

19 de maig de 2009

Butlletí 164

En aquest butlletí us adjuntem un article que cal llegir. Un article de la periodista Victoria Prego publicat en el diari *El Mundo*. Un article penós des d'un punt de vista català, però molt bo pel que diu i pel com precisa el que diu.

Ja fa temps, més de dos anys com a mínim, que es veu a venir que les coses aniran per on diu aquest article. I si és així el resultat final de tot el procés haurà estat negatiu per a Catalunya. Però podria ser ben bé que la mentalitat dominant a Espanya –centralista, uniformitzadora i a la qual la diferència catalana sempre ha irritat especialment– no en tingui prou amb això i decidís que ara és el moment d'acabar amb aquesta estranya circumstància lingüística, cultural, política i de mentalitat que és Catalunya.

Això passaria per accentuar el mal tracte econòmic que rep Catalunya, per fer encara més políticament provincial la Generalitat, per dificultar la política d'integració de la immigració. Però també, i molt especialment, per una política d'ofec del català.

Ara és més fàcil que fa vint anys, per la proliferació i gran accessibilitat de mitjans de comunicació de tota mena i de tot arreu i a causa de la massiva i molt diversa immigració que tornem a tenir. I no es pot descartar que el Tribunal Constitucional també en això estrenyi el marge de què ara disposa el català a l'Ensenyament i a l'Administració. Això podria tenir efectes molt negatius, però no es pot, de cap manera, descartar perquè –repetim– forma part d'un projecte vell de fa segles, i actualment hi ha gent de fora de Catalunya que pensa que finalment es pot realitzar.

Que en això, com en altres aspectes, ara és el moment de “*poneros en su sitio*”.

Si, efectivament, la sentència del Tribunal Constitucional fos també en aquest sentit, una agressió contra l'Estatut i la nostra identitat caldria que Catalunya fos capaç d'expressar dignament i fermament el seu rebuig, i de proposar-se defensar amb més energia que mai la pròpia llengua. Políticament i institucionalment, per començar. I en els mitjans de comunicació i a l'Ensenyament. I a l'Administració. Però molt principalment en l'ús social i particular.

És a dir, cal que els catalans –i molt especialment els catalanoparlants– defensin amb molta més energia el català, l'ús del català. I cal dir –i sap greu i alhora alarma– que en això molts catalans no tenen el tremp necessari. No el tenen per usar el català en el tracte corrent. Si el català no es parla més al carrer, a les oficines, al comerç, al transport públic, a tot arreu, no és perquè molts castellanoparlants hi posin traves. O hi siguin hostils. Sinó perquè molts catalanoparlants, per poc que notin una mica d'accent no català en l'interlocutor o el color o el rostre els facin pensar que no és d'origen català, deixen de parlar-li en català encara que ell el parli bé o relativament bé, o encara que simplement l'entengui i l'accepti amb naturalitat. I així no integrem la gent que ha vingut de fora ni salvarem el català.

Sempre, des dels anys 20, els defensors d'una Espanya homogènia i d'una Catalunya descatalanitzada, sense cohesió i sense bona convivència, han confiat que la immigració els faria la feina. Es varen equivocar aleshores, es varen equivocar a la segona meitat del segle XX i hem de fer que s'equivoquin ara. Però no ho aconseguirem sense convicció i sense una actitud de ferma. No ho aconseguirem sense tremp. I sense consciència d'identitat.

Si volem seguir essent catalans cal que el català sigui fort a Catalunya. No tothom parlarà català, però ha de ser parlat per molts i entès per una molt gran majoria. Si no és així Catalunya com a poble es dissoldrà. La vella aspiració de Quevedo ja al segle XVII –que *no haya piedras en los campos, ni catalanes*– s'haurà fet realitat.

Que això torni a fracassar com va fracassar aleshores, com va fracassar després de l'Onze de Setembre i amb Carles III, com va fracassar al segle

XIX, com va fracassar amb en Primo de Rivera i amb en Franco, és cosa nostra. Amb dificultats creixents, però encara és cosa nostra. Encara depenem en gran part de nosaltres mateixos.

Però a condició que tinguem caràcter i tremp, és a dir, que no tinguem complexos ni timidesa, i que compreguem que la llengua és un component bàsic de la nostra personalitat.

Una història italiana

26 de maig de 2009

Butlletí 165

Poc abans de les últimes eleccions italianes vaig conversar amb un amic de Roma. Del centrosinistra i partidari d'en Prodi, aleshores president d'un govern que anava dels centristes de Rutelli als excomunistes reconvertits en socialdemòcrates de Veltroni i d'Alema, passant pel grup de Prodi, i amb l'afegit d'uns quants petits partits molt radicals.

Com és, li pregunto jo, que el govern no ha pogut aguantar els cinc anys de legislatura i ha hagut de dimitir al cap de només dos anys? Semblava que s'obria una etapa llarga de govern per a la vostra coalició.

Em va dir:

«Per guanyar les eleccions en Prodi no en tenia prou amb els partits d'en Rutelli i d'en Veltroni. Aquests tres partits haurien donat probablement la possibilitat de governar d'una manera equilibrada i eficaç. Però per a guanyar li calien, a més, els vots del nou Partit Comunista, molt radical, d'un segon Partit Comunista, escissió del primer, encara més radical, dels Verds (d'uns verds molt fonamentalistes), d'un parell més de petits partits antisistema i, a més, del partit d'en di Pietro (Italia dei Valori), molt personalista i erràtic. Amb tot això junt en Prodi va poder guanyar. Molt justet, però va guanyar. El que no va poder fer amb aquest garbuix és governar. No per diferències entre centristes d'en Rutelli i socialdemòcrates d'en Veltroni, sinó per les exigències i els constants bastons a la roda que li posaven els aliats radicals (repeteixo, comunistes o excomunistes molt extrems, verds, crítics sistemàtics de tot). Diferències dintre del Govern i sovint diferències al carrer i davant de l'opinió pública. I, finalment, ineficàcia i desprestigi del govern. Paràlisi d'obres importants, decisions contradictòries, manifestacions de carrer de partits del Govern contra el Govern, mesures demagògiques que agredien bona part de l'electorat que els havia votat, etc. Tot s'hi valia per encallar-ho tot dins del Govern mateix: el suport a qualsevol protesta o

plataforma contra el que sigui, encara que topés amb l'interès general, un radicalisme medi-ambientalista molt exagerat, la creació al carrer d'un clima antigovern, la creació fins i tot dintre de la pròpia administració d'un clima d'inseguretat entre els funcionaris a causa de la pressió constant d'aquests mateixos partits, etc.»

La resposta fa pensar.

«El resultat de tot això –deia aquest amic romà i proper al President Prodi– ha estat triple. Per una banda el país va al ralenti. Allò que s'havia de fer en tres anys es fa en sis, en set o en deu, o no es fa mai, i el que havia de costar 10 acaba costant 30. En segon lloc el funcionariat està desmoralitzat i atemorit. Té por de tramitar molts temes. En tercer lloc, i com a resultat de tot plegat, el Govern d'en Prodi haurà de dimitir. Però sense els vots del petits partits esgarriacries no guanyarà.»

Afegia: «De moment Itàlia s'està preparant malament per a la crisi que es veu a venir (aquesta conversa la vam tenir fa una mica més de dos anys). Perquè el govern no pot actuar amb coherència i eficàcia. Actuant, no per al conjunt del país, sinó per a uns sectors que, en el fons, són una barreja de radicalisme i d'esteticisme. Amb mala definició de les prioritats. De vegades, arriben a plantejaments capriciosos. Sectors molt minoritaris, però amb una influència política molt desproporcionada perquè la continuïtat d'en Prodi i el seu govern depenien d'ells. I que se serveixen d'aquesta situació avantatjosa per imposar una política que no és ni la que convé al país, ni molt sovint la que voldria fer en Prodi.»

I encara deia més: «I tot plegat porta no només a un gran estancament, sinó a un desconcert i a la carència de l'impuls i de l'orientació que tot país necessita, i que els polítics, i especialment el Govern, han de donar. I això fa que Itàlia reculi.»

Poc temps després, efectivament, Prodi va dimitir. I es va perdre una oportunitat difícil de recuperar. Perquè els mals hàbits ja s'havien enquistat. I tornar a engegar el motor costa.

Dues agradables sorpreses

02 de juny de 2009

Butlletí 166

Primera sorpresa. Un grup de persones d'entre els 30 i els 50 anys em conviden a parlar. Un grup bastant nombrós. Hi ha de tot: enginyers, advocats, professors de secundària i Erasmus acabats de tornar, empresaris i funcionaris, executius i *free-lance* de Barcelona, de Reus, de Vilafranca, etc. Homes i dones. Em demanen que els parli de la crisi. I els parlo de la crisi. De la crisi econòmica d'aquí i de fora d'aquí (dels bancs, de les empreses, de l'atur) de la crisi política, d'aquí i de fora d'aquí, de l'amenaça de la crisi social, etc. I tot va molt bé. Però al final em diuen: «Ens hauria agradat que ens parlés de la crisi de valors. D'allò que vostè en diu l'IVA».

Segona sorpresa. Una altra reunió, aquesta amb gent més jove. També diversa. Amb alguns aturats. Amb més d'un mileurista. Preocupats, però no catastrofistes. I em diuen: «Les coses no van bé. Però hem de trobar la manera de sortir-nos-en, de la crisi econòmica. Però sobretot de la crisi psicològica i de valors. Parli'ns d'això. De la crisi econòmica ens en parla tothom, cada dia. I d'una manera bastant confusa». És a dir, vénen a dir, «parli'ns de l'IVA».

Hi ha molta mobilització –i de vegades pseudomobilització, o mobilització confusa i partidista– entorn de la crisi econòmica. Tant en la seva vessant financera, com en la de l'economia real, com en la de les seves conseqüències socials. I així ha de ser, sobretot si –repeteix– fos menys confusa, menys partidista i menys d'aparador. Per tant, pot sorprendre que enmig d'això hi hagi gent que et digui «però també hi ha una crisi de valors i d'actituds». De valors sòlids i positius i d'actituds constructives. I hi ha gent que reclama recuperar aquests valors i aquestes actituds. Com a condició per a la recuperació de l'economia, de la societat i del país. I de la recuperació fins i tot personal.

O sia que després d'haver parlat, durant un temps, preferentment de la crisi econòmica i política, i també –i molt– de la crisi de país, de Catalunya, i de la crisi en la relació entre Catalunya i Espanya, és a dir, d'allò que hem anomenat l'esguerro d'un projecte, convé –entre altres coses perquè cada cop hi ha més gent que ho reclama– que recordem la primera raó de ser d'aquest butlletí i d'aquesta Fundació. Que es pot resumir així:

1. Contribuir al fet que el sentit de la responsabilitat individual i col·lectiva i el sentit del bé comú siguin un element determinant de la mentalitat catalana.
2. Aconseguir un nivell alt i equilibrat del que són els drets i els deures dels catalans i catalanes envers ells mateixos, envers la societat i envers Catalunya.
3. Treballar en aquesta línia a través del que en diem –irònicament, però sobretot perquè crida l'atenció– l'IVA, o sia, Idees, Valors i Actituds.

Un país que no tingui idees clares sobre què és i què vol ser, un país que no tingui valors sòlids i consistents –no líquids i fugaços–, un país que no tingui actituds constructives –és a dir, autoestima, voluntat de ser i ganes de dur a terme una tasca positiva–, un país així no anirà endavant. En res. Ni com a col·lectivitat ni com a eina útil per a la seva gent.

I el cas és que cada cop hi ha més gent que reclama això. Les agradables sorpreses que motiven aquest editorial en són un exemple.

Catalunya no es pot permetre una actitud abstencionista

09 de juny de 2009

Butlletí 167

Les eleccions europees d'abans d'ahir obliguen a fer alguns comentaris.

El primer és que hi ha hagut una abstenció molt alta. I molt més alta a Catalunya que a la resta de l'Estat.

Hi deu haver diversos factors que ho expliquen. Un d'ells és que la polarització ha estat molt forta, però no deu haver influït tant aquí com a fora de Catalunya. I segons com, això podria veure's com a quelcom positiu. Perquè en l'àmbit espanyol ha estat una campanya polaritzadora, bruta, de molt baixa qualitat. Baixa d'idees i d'ètica. Cal suposar que els protagonistes creien que l'enfrontament descarnat i feridor mobilitzaria millor els sectors més afins. I potser ha estat així fora de Catalunya. Encara que aquí, poc o molt, això també deu haver afectat, però no amb la mateixa intensitat. Tanmateix tot plegat no justifica la molt baixa participació catalana. Que significa un toc d'alarma molt seriós.

La campanya a Catalunya també ha tingut alguns aspectes de poc nivell. Però no ha caigut tan avall com la d'Espanya en general, protagonitzada només pels dos grans partits espanyols. Per tant, aquí l'efecte excitant propi d'una baralla de galls no s'ha produït, o s'ha produït poc. I això és bo. El que no és bo és que aquest dèficit de l'interès pel sang i fetge no hagi estat compensat per un interès de més qualitat cívica i social. I en honor a la veritat cal dir –i és just de dir-ho– que el debat europeu protagonitzat des de Catalunya ha tingut molt més nivell.

Però no ha mobilitzat prou.

El que aquest editorial vol subratllar és que Catalunya no es pot permetre una desmobilització tan alta. Potser Espanya se la pot permetre.

Però Catalunya, no. Perquè les estructures institucionals i polítiques i àdhuc econòmiques amb què ha de treballar no són del tot ajustades ni a la seva societat ni a la seva economia ni a la seva identitat col·lectiva. Per tant, li cal sempre un suplement o un complement de contribució de la gent, de la ciutadania. Li cal un estat d'ànim, una disponibilitat de la gent més alta que els dels països on l'Estat els resol millor els problemes bàsics. Li cal que la seva gent es mobilitzi més.

Històricament ha estat així, i això ha estat fonamental per al progrés de Catalunya, com a mínim durant els darrers 200 anys. És a dir, durant tot el temps de construcció de la Catalunya moderna. Per tant, és imprescindible i urgent que els catalans superem aquesta morositat.

És habitual parlar del desprestigi de la política i dels polítics com a causa principal de l'abstencionisme i de la desafecció ciutadana per la cosa pública. I és segur que la classe política ha d'autoanalitzar-se i rectificar determinades maneres de fer. Ha d'interrogar-se sobre si dona la imatge de manca de sinceritat o no, i fins i tot si aquesta manca de sinceritat és real o no; sobre si tendeix a constituir-se en casta; sobre si ajuda a crear més burocràcia de la necessària; sobre si introdueix un excés d'agressivitat en el debat polític; sobre si posa molt sovint el partidisme per sobre de l'interès general; sobre si actua només a curt termini, només per al titular del diari de l'endemà, etc. Que els polítics recordin que l'ofici de polític és especialment important i noble perquè és el polític qui s'ocupa més que ningú del bé comú. És així per definició. Però que recordin, també, que fàcilment pot no estar a l'alçada que la seva tasca requereix. I això de seguida es fa evident perquè el polític treballa molt a la vista de tothom.

Però tornaria a ser un acte poc responsable que els ciutadans donessin tota la culpa als polítics i no assumissin cap mena de responsabilitat del que passa. I en tenen molta, de responsabilitat. I molt repartida. Molta gent parla ara de crisi de valors i d'actituds poc positives. Una crisi general, que afecta els polítics i afecta tothom. I que, entre altres coses, es manifesta en el gest de no anar a votar. És diferent el vot en blanc, que és un acte de ciutadania responsable; un acte de protesta o d'advertiment cívic. Ve a dir als polítics «no

m'agradeu, i us ho faig saber d'una manera responsable i cívica; reflexioneu i canvieu».

Però si analitzem la nostra cultura ciutadana veiem que la crisi de valors i que la insuficient acceptació de responsabilitats són molt generals. Per tant, com a mínim, s'imposa que els ciutadans no exhibeixin actituds de superioritat moral respecte als polítics, sinó que també ells analitzin el seu grau de compromís cívic.

Tot això requereix que els polítics en alguns aspectes canviïn. Alguns més que altres. Perquè en política no tothom assoleix el mateix grau de manipulació, de partidisme, d'ansia del poder pel poder, etc. I requereix que els ciutadans evitin de caure en el «tots són iguals», que en el fons amaga mandra.

I això porta a un últim comentari. O a una pregunta: Com i qui pot contribuir a superar tot això? Hi pot contribuir gent i factors diversos, però, d'entrada, hi ha de contribuir tothom que sigui capaç de magisteri. Que tingui capacitat d'influir. A nivell familiar, a nivell local, a nivell general. A l'escola, a les entitats de tota mena, als mitjans de comunicació.

Parlem un moment d'aquests darrers. No caiguem en l'error de penjar-los el mort. De dir que els mitjans de comunicació són els responsables del mal ambient. No és veritat. És veritat que, de vegades, es deixen arrossegar per la idea que el públic vol confrontació i espectacle, més que no pas informació i criteris més consistents.

Però seria un error carregar-los la responsabilitat del que passa. Ara bé, dit això, sí que ens cal demanar-los que actuïn molt en termes constructius i amb pedagogia.

No els podem fer culpables del que passa, seria erroni i injust, però els podem demanar, en positiu, que ajudin intensament a enfortir les idees, els

valors i les actituds que poden col·laborar a mobilitzar positivament la societat. I això no es fa apel·lant al vot en un editorial dos dies abans d'unes eleccions, sinó amb el to que els mitjans facin servir habitualment a l'hora d'informar.

Les eleccions de diumenge passat es poden interpretar de diverses maneres segons quin sigui el prisma polític del partit. Hi ha qui té motius per estar satisfet i hi ha qui no en té. Però, des del punt de vista de país, el judici ha de ser negatiu.

Indiscutiblement negatiu. Ja ho hem dit al començament d'aquest article: Catalunya depèn massa de la qualitat cívica i patriòtica de la seva gent per poder-se permetre una actitud abstencionista tan acusada. Alguna cosa falla. I la fallada potser és difosa. Però no és una fallada només política. És una fallada que obliga a fer-nos aquesta pregunta: tots plegats, quin exercici d'honestetat política, de compromís ciutadà i de reforçament moral hem de fer per tirar endavant Catalunya?

I per acabar, un comentari molt breu. Tot això es pot superar si utilitzem bé els nostres actius (que els tenim) i, sobretot, si ens mobilitzem. El que cal és ser conscients que fonamentalment depenem de nosaltres mateixos.

Consumidors i ciutadans

16 de juny de 2009

Butlletí 168

Hi ha dues maneres per a la gent i per al conjunt de la societat de posicionar-se respecte al propi país. Com a consumidors o com a ciutadans. Com a client de supermercat o com a cooperativista.

Què és un consumidor? És la persona que entra en un supermercat, repassa els prestatges i tria el que li convé segons el preu, la quantitat i la qualitat, i a la sortida ho paga. Si a més resulta que aquell dia el supermercat fa rebaixes molt especials, millor. La seva conducta és correcta. Res a criticar contra el consumidor en qualitat de consumidor.

I el ciutadà? El ciutadà és una altra cosa. El ciutadà també va al supermercat, també tria d'acord amb el seu interès i també paga. Exactament igual que el simple consumidor. Però pot ser que el supermercat en qüestió sigui una cooperativa, és a dir, no un simple negoci mercantil on s'entra i d'on se surt segons l'interès de cada moment, sinó una entitat que un grup de gent va crear per garantir millor el servei a un altre grup de gent, a un poble o a una ciutat. Aleshores ja no n'hi ha prou de fer de consumidor. Per tirar endavant una cooperativa calen cooperativistes. Calen ciutadans. Dit d'una altra manera, cal gent capaç, per una banda, de combinar el seu interès personal i el seu dret a ser ben servit i, per l'altra, la viabilitat i continuïtat de la cooperativa, és a dir, de l'instrument que els cooperativistes van crear per assegurar un bon servei i un tracte just a les seves famílies i a la seva ciutat. És a dir, a la seva col·lectivitat. I no amb mentalitat de conjuntura mercantil, sinó de continuïtat social.

Un consumidor tria segons el seu dret a ser ben servit, i amb la millor relació preu-qualitat possible. La millor relació per a ell. Ho fa sense preocupar-se per la salut del supermercat. Si la situació econòmica o la competència pressionen molt pot passar, per exemple, que el supermercat hagi de fer unes ofertes especials ruïnoses.

O pot passar que una gran concentració monopolista del sector dels supermercats permeti que una cadena vengui més barat. De moment, fins que el supermercat aguanti, fins que hagi de tancar. Però això al consumidor pur, a aquell que només és consumidor, no l'amoïna. La salut i la continuïtat del supermercat i allò que aquest representa per a la ciutat no és cosa seva. Canviarà de supermercat sense problemes. Ell ha de pagar a la sortida del supermercat, això sí, però no se sent responsable de res més.

El cooperativista, és a dir, el ciutadà sí que se sent responsable de la salut i la continuïtat del supermercat. Perquè és el seu supermercat, i no ho és en va, sinó que ho és perquè ell i molts més el van obrir a fi d'assegurar un bon servei a la gent de la ciutat: un servei que no fos dependent només de la conjuntura, dels anys bons o dolents, i que no s'orientés només a l'interès individual, o al d'uns quants.

L'exemple deu ser prou clar: un país no pot anar endavant si hi domina la mentalitat de l'estricta consumidor. És a dir, de la gent que compra la sanitat pública, els serveis socials en general, les obres públiques, la seguretat ciutadana, i que a canvi paga els impostos, però sense preocupar-se de si el que paga és suficient ni de si la seva contribució a la convivència col·lectiva i al funcionament social asseguren degudament l'operativitat del país, i la seva cohesió, i la seva capacitat de seguir fent el servei que fa a la gent, i la capacitat de seguir compartint un projecte comú.

Repeteixo: l'exemple deu ser prou clar. El supermercat pot ser un país, o una societat. Pot ser, i és, Catalunya. I hi pot prevaldre del tot l'esperit del consumidor, o hi pot haver una mentalitat de cooperativa. En el primer cas es tracta de reclamar el que es pugui adquirir, si pot ser amb poc esforç, i a baix preu –encara que sigui ruïnós, o fins i tot regatejant al màxim o exigint un molt bon preu–, pagar els impostos i estar mancat de cap mena de lligam sentimental o de valors compartits amb el país. I tot això sense mirar pel que pot ser l'interès del país o la seva gent. Perquè realment no se'l sent seu. És com si no en fos part.

I hi pot haver, en canvi, molta gent que reclami del país el que en justícia li correspon –els serveis, l'atenció, la seguretat, un tracte de respecte i tantes altres coses– i que en pagui el cost, és a dir, els impostos, però que a més participi dels projectes, de les dificultats i de les il·lusions del país i del conjunt de la seva gent. I de les seves perspectives de futur. Perquè com a ciutadà que és, i no només com a consumidor, vol que el país duri, que creixi, que millori. Per a ell mateix i per als seus fills. I el futur reclama sempre més que el cost efectiu estricte del present. Perquè el futur significa invertir –en diners, en idees, en actituds, en compromisos–; en moltes coses que el consumidor estricte no vol pagar, perquè arribat el cas no li costarà gaire, o gens, canviar de supermercat, o de país.

Ara que es parla de ciutadania és pertinent fer aquesta reflexió. Perquè hi ha el perill que s'imposi un concepte, prim i poc compromès del ciutadà, un concepte en realitat de consumidor més que no pas d'autèntic ciutadà. A Catalunya això tindria efectes molt negatius. Devastadors. Ja n'hauria tingut en el passat si a Catalunya no hi hagués hagut molta gent disposada a fer alguna cosa més que complir amb allò estrictament imprescindible, o amb allò estrictament obligat, i que no hagués sentit el país com a quelcom de propi. I si no s'hagués sentit involucrat amb el seu futur, amb el que això representava com a eina col·lectiva positiva de futur.

A l'hora de fer classes de ciutadania a les escoles. A l'hora que en tants sentits es torna a discutir sobre drets i deures de la gent. A l'hora de parlar d'això, i de la ciutadania, en un tema de tanta transcendència com és la immigració i la seva integració. A l'hora que hi ha un cert clima d'interrogació sobre el futur, seria molt útil una reflexió a fons sobre si Catalunya ha de ser simplement un país de consumidors o ha de ser un país de ciutadans.

Què i qui provoquen desafecció

23 de juny de 2009

Butlletí 169

Quan les institucions del país perden força, és la mateixa democràcia qui recula. Ho dèiem ara fa un any, en un editorial d'aquest mateix butlletí, tot fent esment d'unes reflexions que havia fet públiques l'expresident del Congrés dels Diputats, Manuel Marín, fent referència a la pèrdua de prestigi i de respecte de la qual eren víctimes les principals institucions de l'estat espanyol.

En aquella ocasió les nostres reflexions venien al cas respecte de la situació de bloqueig que endarreria i/o impossibilitava la sentència sobre l'Estatut d'autonomia de Catalunya, pendent aleshores –val a dir que encara resta pendent– de la resolució que ens ha de permetre mesurar el nivell d'efectivitat i marge de maniobra per al nostre autogovern.

Ara fa un any, aquell endarreriment evident introduïa el neguit i la desconfiança en bona part de la ciutadania catalana. Actualment aquesta desconfiança s'ha traduït per efecte del menyspreu continuat en una clara desafecció. I a la falta de pronunciament del Tribunal Constitucional s'hi han afegit promeses incomplertes, plaços vençuts com en el camp del finançament, pactes dubtosos i aliances polítiques tan lícites en si mateixes com tèrboles a ulls del sentit comú. I així arribem a aquesta enorme sensació de fredor, de distanciament. A la desafecció. Ja saben que la definició d'aquest estat d'ànim ve del mateix president Montilla.

La desafecció comporta implícitament la pèrdua irreparable de la confiança ciutadana envers el món polític en general i els polítics en particular. Podríem dir que el ciutadà corrent, en general, és guiat en el mar de la política per la confiança que li pugui generar o encomanar un polític en campanya o durant l'exercici del seu càrrec, com a gestor si aquest és el cas, o com a legislador. En ambdós supòsits aquesta confiança és genera a diari en les petites decisions o en els grans debats. Però sempre és un procés d'avalua-

ció continuada. La trajectòria d'un polític és sempre una suma d'actituds i és també l'expressió d'aquells valors que diu que sustenta i defensa. I aquí no calen mitges veritats. Ni tampoc actituds cíniques o farisaïques. En el moment polític i econòmic que ens toca viure –un moment de confusió, de crisi econòmica i de valor– ens cal més que mai l'actitud enèrgica i no contradictòria del governant i del legislador.

Aquest tipus de mancances no és exclusiu d'un país o d'un sistema polític. N'hi ha exemples propers i n'hi ha també a l'Europa del «nord enllà». Malauradament conèixer aquests fets ens afecta cada cop més, perquè cada vegada el món és més a l'abast. Per exemple, no es pot, sota cap justificació, predicar l'austeritat i el gest solidari i després optar –quan ja no hi ha la llum i els taquígrafs– per tot el contrari. Sobretot perquè es converteix en una actitud indigna per a un representant popular, però també perquè són aquest tipus de polítiques i de fets els que sumen altes dosis d'indignació al pòsit de la desafecció existent.

No cal, doncs, que insistim massa en la barreja perillosa que pot arribar a ser, a la meitat de la crisi, el fet que els polítics siguin percebuts socialment com a gent incapaç de reconèixer els seus errors. La gent vol que facin la seva feina i que la imatge que projecten s'ajusti a tal com són en realitat. Sobretot perquè aquest tipus d'actituds ens pot allunyar del que encara podem fer per al país. I en les circumstàncies actuals de crisi econòmica i desànim social no ens ho podem permetre.

Parlant amb grecs, a Brussel·les

30 de juny de 2009

Butlletí 170

Una trobada amb funcionaris estrangers a la Comissió de Brussel·les. Dos d'ells són grecs. Estan enfadats i preocupats. En primer lloc perquè la crisi econòmica està castigant el seu país. I en segon lloc perquè tenen por que en el futur es redueixin els fons europeus d'ajuts als països del sud. I a més estan decebuts perquè diuen que la crisi agafa el seu país en condicions dolentes de productivitat i de competitivitat. I fan un discurs exaltat, victimitista i acusatori contra la Comissió i sobretot contra Alemanya. Sobretot contra Alemanya perquè la Cancillera Merkel s'ha negat al fet que el seu país contribuís d'una manera molt important a crear un fons per ajudar els aturats d'alguns països de la Unió.

Doncs bé, ha calgut dir-los que no tenien raó. Per què?

Perquè han rebut molts milers de milions d'euros durant una pila d'anys, a través dels fons estructurals i de cohesió destinats a millorar la productivitat i la competitivitat de la seva economia. I també han rebut molt diner en forma de préstec de països del nord d'Europa, sobretot d'Alemanya. I no els han aprofitat bé. No han dedicat tot aquest riu de diner a invertir en sectors productius i competitius. No els han gestionat bé. Els han gastat en l'immobiliari poc o molt especulatiu, o bé en consum. I no han fet reformes de fons, ni del mercat de treball, ni fiscals ni d'eficàcia administrativa... El resultat és que avui Grècia és menys competitiva que temps enrere. Perquè mentrestant Alemanya —i el mateix podria dir-se d'algun altre país de la Unió Europea— sí que ha fet reformes socials i fiscals. El Canceller Schröder va impulsar una sèrie de reformes impopulars que varen sanejar l'economia. I la Cancellera Merkel, que preveia la crisi i mirava d'evitar que la lluita contra la crisi produís a Alemanya un dèficit massa gros, va apujar l'IVA del 15% al 18% Una mesura també impopular. I els governs alemanys varen procurar que els sous reals no s'enflessin més del compte en un moment encara de creixement econòmic. Tot això ha produït una millora

substantial de la productivitat alemanya que li permet aguantar relativament bé la crisi.

I evidentment tenir molt menys atur.

I ara, què passa? Passa que els grecs reclamen una part d'aquest estalvi alemany per amortir els efectes de la crisi en la seva economia, que pateix les conseqüències d'una política poc seriosa, poc responsable i poc previsor.

Els interlocutors de Brussel·les eren grecs. I la discussió es produïa en el marc de la política europea. Però podien haver estat espanyols o italians. I el marc hauria pogut ser no el de la Unió Europea, sinó el de l'Estat espanyol o el d'Itàlia. O el d'Irlanda. És a dir, qualsevol territori o circumstància en les quals els ajuts rebuts no s'han aplicat prou bé. Ajuts, per cert, que han estat immensos.

No s'han aplicat bé no només tècnicament, sinó sobretot des del punt de vista de la mentalitat. I el resultat és que —a Grècia i a més llocs— després d'uns anys de tenir un tracte molt preferent cap aquests països certament han millorat el seu nivell de vida i de benestar, i de vegades molt. Però no han millorat en PIB. No en creixement, no prou en creació de riquesa, no en productivitat i competitivitat, no en capacitat de caminar sense crosses. Però no ha arribat la part que calia de l'ajut exterior al sector productiu i a la política de creació de riquesa. I així la bretxa entre els països més progressius i més autoexigents i els altres països s'ha reduït, de vegades molt, pel que fa a benestar i fins i tot a renda, però no pel que fa al PIB, és a dir, a la capacitat de crear riquesa. I això explica que alguns països receptors d'ajut no acabin de poder progressar prou. Que sempre depenguin de la subvenció, dels fons d'ajuda o de la solidaritat permanent.

Però això explica també la reacció d'Alemanya i de la Sra. Merkel. Ve a dir «nosaltres hem fet reformes, nosaltres hem estalviat, nosaltres hem apujat

l'IVA, hem mantingut una moderació salarial, hem vigilat el dèficit, etc. Tot i així hem tingut problemes, però els podem controlar. I tenim menys inquietud social i sobretot molt menys atur. I ara no hem de pagar per l'atur que la imprevisió ha provocat en altres països que han mal utilitzat els ajuts que han rebut. Ajuts que en bona part provenien de la contribució solidària molt alta que Alemanya ha estat fent durant molts anys, i encara fa». I té raó.

Tot això és una història que els catalans podem entendre bé.

Dues bones notícies

07 de juliol de 2009

Butlletí 171

1. La primera: la LEC (Llei d'Ensenyament de Catalunya) i la manera com ha estat elaborada i aprovada.

El nostre editorial del 8 de gener de 2008 es titulava «Potser ara és el moment» i començava així: «El moment de què? De parlar sense embuts i sense complexos de l'ensenyament a casa nostra. I de prendre decisions.

“I per què, ara? Perquè hi ha gent que durant molts anys ha dit coses des de l'oposició que fan de mal dir des del govern. I que potser ara les veu d'una altra manera. Amb això no n'hi ha prou. Cal, a més, que l'oposició actual no caigui en la temptació de fer el tipus d'obstruccionisme del qual va ser víctima. Que segueixi defensant el que defensava quan era govern, i que no sempre podia aplicar.”

Això, justament, és el que ha passat. El discurs de la Conselleria ha fet aproximacions importants a la visió de l'ensenyament, i ha estat un discurs propi de l'oposició actual (i dels governs que hi ha hagut fins al 2003). Els uns han fet la meitat del camí, i els altres hi han correspost fent l'altra meitat. A més, des de la perspectiva d'aquest butlletí de la nostra Fundació és pertinent expressar satisfacció pel contingut de la Llei. No al cent per cent, però sí prou com per considerar que és la Llei que s'havia de fer. I per felicitar els qui l'han feta possible.

Els qui segueixen aquests editorials, i les activitats i publicacions de la nostra Fundació, saben que hem estat molt crítics amb certes idees dominants a l'ensenyament de casa nostra i coneixen les nostres preses de posició en relació amb aquest tema: sobre el paper primordial dels mestres, sobre

la necessitat que a l'escola hi hagi un director, sobre l'avaluació continuada dels coneixements adquirits, etc.

Aquesta bona notícia, però, s'ha de complementar. La nova Llei respon en bona part al que hem estat defensant. Però hi respon com a llei, és a dir, com a instrument d'ordenació i estructuració de l'ensenyament, i com a garantia de més qualitat tècnica. I això és el que cal esperar d'una bona llei. Però el problema de l'ensenyament a casa nostra és també una qüestió d'actitud. D'una actitud de respecte sobretot envers els mestres. De mentalitat responsable, d'educació en la responsabilitat per part de tothom, incloses les famílies. De recuperació de la moral de l'esforç. José Antonio Marina té escrit que des de fa trenta o quaranta anys els llibres sobre pedagogia no parlen de voluntat, parlen només de motivació. I és bo que els nois i noies se sentin motivats, però l'esforç i la voluntat segueixen essent imprescindibles.

La nova Llei va en aquesta direcció, que és la que nosaltres reclamem. Però cal encara complementar-la amb una sensibilització intensa a favor d'aquestes actituds.

---

2. La segona: la inauguració del nou Hospital de Sant Pau. Pel que significa. Per la lliçó i per la conclusió que en podem treure.

El nou Sant Pau és el resultat d'una llarga història. Molt antiga.

1401. A l'època del rei Martí l'Humà l'Ajuntament de Barcelona i el Bisbat decideixen fer un hospital, el de la Santa Creu. Per a la seva època era un bon hospital. És l'edifici on ara hi ha la Biblioteca de Catalunya. Un magnífic edifici. I un hospital que fa un bon servei des de fa 500 anys.

1896. La ciutat s'ha fet molt gran, la medicina ha evolucionat, cal fer un hospital nou. I apareix un ciutadà, el banquer Pau Gil, que s'ofereix a pagar-

lo. I el fa. Primer ell sol, després amb més gent. I d'aquí ve el nom de la Santa Creu i Sant Pau. Popularment Sant Pau.

El nou hospital s'acaba parcialment el 1920, i definitivament el 1930. És una prova de la capacitat que tenia la Catalunya de fa cent anys de combinar iniciativa econòmica, acció cívica i social i sensibilitat cultural i artística. Ve a ser un símbol de plenitud i de creativitat col·lectives.

1990. Durant el segle XX passen moltes coses i l'hospital entra en crisi. Necessita més ajut econòmic públic. La fórmula de 1401 —Ajuntament, Església i aportacions privades— ja és insuficient per mantenir un gran hospital de bona qualitat. Es crea una nova administració on, a més de l'Església i l'Ajuntament, hi figura la Generalitat. El Govern de Catalunya assumeix una molt decisiva responsabilitat.

2002. S'inicia la construcció del nou hospital.

2009. S'inaugura el nou hospital, d'una gran qualitat tècnica, però conservant alhora el vell esperit. I s'inicia la renovació del vell hospital, joia de l'arquitectura modernista de gran projecció mundial, per a usos culturals i institucionals de projecció mediterrània.

És una llarga història d'èxit. D'èxit de país. De Barcelona i de Catalunya. Gràcies a l'esperit de continuïtat. Gràcies a la fidelitat que Sant Pau ha significat.

Que ningú no s'estranyi que en parlem en aquest editorial. Com a país vivim un temps difícil. Per la crisi econòmica, per la preocupació social, per les perspectives polítiques difícils, per la pressió que hi ha sobre la nostra identitat, per un cert desconcert col·lectiu, per tot això sumat. N'hem parlat més d'un cop, i hem dit que la recuperació ha de venir de nosaltres mateixos, que de moment no podem esperar gaire ajut de fora. Doncs bé, en un moment així és bo de tenir present aquesta història d'èxit que ha estat l'Hospital de Sant Pau. Ho va ser fa centenars d'anys, ho ha estat durant el segle XX i ho és ara mateix. I sempre partint de tres actituds que expliquen l'èxit: servei a la ciutat i a Catalunya (i a la seva gent), fidelitat a la nostra manera de ser i autoexigència i autoestima.

La Generalitat fa 650 anys

14 de juliol de 2009

Butlletí 172

Aquests dies el tema dominant és el del finançament. I és del tot lògic. I un dia potser hi haurem de dedicar un d'aquests editorials i quan en parlem potser ho haurem de fer en termes, tant com puguem, de visió de país i d'interès general. Ja ho farem, si arriba un moment en què sembli oportú de fer-ho. Ara per ara els correspon als partits polítics d'expressar la seva opinió, nosaltres avui no en parlarem.

Avui parlarem dels 650 anys de la Generalitat. I no com a distracció. No amb ànim de fugir dels temes candents amb una amable divagació històrica, que a res no compromet.

Ben al contrari, serà un comentari crític envers el nostre Govern, el nostre Parlament i la nostra societat.

D'aquest aniversari, pràcticament no se n'ha parlat. Hem preguntat si es faria alguna commemoració. Fins ara l'únic que hem arribat a saber és que per pròpia iniciativa l'Ajuntament de Cervera en farà una. Qualsevol gremi o qualsevol modesta associació celebra el seu centenari amb molta més il·lusió, i amb més de ressò. I això ens sembla greu pel que significa de desídia política i social.

Ara es discuteix si es compleix o no l'Estatut d'Autonomia. En termes generals i més específicament pel que fa al finançament. I és realment una discussió molt important. Però no discutiríem res d'això, o ho discutiríem com una Diputació Provincial que reclama més recursos del Ministeri d'Administració Local, si no disposéssim del contingut històric, polític, identitari i institucional que ens empeny a tal discussió. Ni les nostres reivindicacions tindrien la força ni la capacitat que ara tenen d'incidir amb força en l'estructura de l'Estat. I això, per què és així?

És així perquè la reivindicació de Catalunya no és de caràcter administratiu, sinó de caràcter polític. I de país. De caràcter institucional. De caràcter

nacional. Fins i tot els qui no són nacionalistes, o quasi ni catalanistes, saben que la de Catalunya no és una reivindicació només administrativa, sinó molt profundament política. I en el seu més alt nivell la simbolitza i la interpreta la Generalitat de Catalunya.

La Generalitat fou creada fa 650 anys per dur a terme diverses tasques polítiques, socials, econòmiques i militars, però la principal era defensar les Constitucions de Catalunya, és a dir, les normes que garantien el seu autogovern. Tot plegat constituïa la Generalitat en l'organisme que feia de Catalunya no només un territori sotmès a l'autoritat del Rei, sinó un subjecte polític amb personalitat pròpia. Que sovint els Reis varen intentar escapar i en algun moment ho varen aconseguir, però que de fet es va mantenir així fins l'any 1714.

El moviment de recuperació política i identitària de Catalunya —és a dir, el catalanisme— ha reivindicat sempre el retorn de l'autogovern. De l'Estatut en llenguatge actual. Per això l'Estatut de 1932 va significar la recuperació de la institució de la Generalitat. I l'Estatut de 1978 i el d'ara, de 2006, representen la continuació històrica de la primera Generalitat.

Això no té només un sentit historicista. Això —en la seva realitat de 1359 a 1714, i de 1931 a 1939 i més tard també a l'exili— ha significat la continuïtat de la personalitat política pròpia de Catalunya, i la seva singularitat dintre de l'Estat espanyol. I, encara que estigués legalment suprimida, també ho ha representat sempre que Catalunya s'ha defensat de l'assimilació i de la negació de la seva realitat com a poble. Gràcies a aquesta defensa Catalunya ha arribat al dia d'avui amb la seva identitat pròpia. Cosa que no hauria estat possible si Catalunya hagués bescanviat un organisme polític i nacional com la Generalitat per un altre d'administratiu, com seria el cas d'una diputació. I això explica que tant el 1931-32 com el 1977-78 Catalunya fes una reivindicació clarament política i particular, és a dir, pròpia. Perquè ningú més en tot Espanya —llevat de les Diputacions forals del País Basc i de Navarra— podia remetre's en la seva reivindicació a un antecedent històric tan potent i tan vigent en la memòria i el sentiment com la Generalitat. És a dir, la Generalitat ha donat i dóna un sentit d'identitat molt potent a Catalunya, i per tant de diversitat, de diferència dintre del conjunt d'Espanya.

Resulta sorprenent, per tant, que no s'aprofiti una ocasió clara com la dels 650 anys per fer pedagogia de la Generalitat. De presentar-la com a la nostra màxima institució política i per tant de contrarestar el risc que hi pot haver —i que de fet hi ha— que per als catalans vagi esdevenint un òrgan administratiu. I que es perdi també l'oportunitat de situar la Generalitat en un marc emotiu i patriòtic.

Tot això requereix entendre encara una altra cosa: la consciència d'un país es construeix també a través de l'emoció. I la història de la Generalitat té un component emocional prou potent com per ser negligit en un moment com el que vivim. Vivim un temps prou confús i amb prou desgast col·lectiu com per desapropiar res del nostre patrimoni polític i cultural, i també sentimental.

La vocació política

21 de juliol de 2009

Butlletí 173

El setembre de 2008 vaig publicar un article a *Qüestions de vida cristiana* titulat «La vocació política, què la desvetlla?» Formava part d'un número de la revista destinat a explicar que per al bon funcionament d'un país calen bones vocacions i prou diversificades per poder cobrir el conjunt dels sectors i de les activitats d'una societat complexa i de bona qualitat. És evident que una d'aquestes vocacions és la política. Des d'aquest butlletí hem insistit molts cops en la importància de la política i dels polítics, hem mirat de contrarestar la valoració negativa que molts cops se'n fa.

Catalunya viu ara un moment particularment complex. Amb crisi econòmica, com tothom, però, a més, amb un cert cansament després d'un llarg debat, d'anys, que encara no acabat sobre l'Estatut (finançament inclòs), amb un cert desconcert, amb la renovada constatació que la relació amb Espanya és difícil. Tot això és passiu. A l'actiu hi tenim un sentit d'identitat i una voluntat de ser, una tradició econòmica sòlida, una estructura ciutadana de base àmplia, un bon nivell de sensibilitat social, una considerable capacitat d'iniciativa civil, una tradició de bona convivència i una experiència positiva d'ascensor social.

És un moment amb actius i passius. Que la balança es decanti cap a la banda bona dependrà en una part important del fet que el país tingui bona política. I per tant, bons polítics.

Tenir una bona política depèn sobretot de les persones amb vocació i aptituds polítiques. Però també de l'actitud general de la societat. D'una societat amb valors poc sòlids i actituds poc constructives, difícilment en sortiran polítics responsables i constructius.

És per tot això que ens ha semblat oportú publicar avui com a editorial l'article abans esmentat del setembre de l'any passat.

“La vocació política, què la desvetlla?”

Comencem per analitzar els principals ingredients que hi sol haver a l'ADN del polític. No sempre hi són tots, i sempre hi són en proporcions diferents, però normalment n'hi ha més d'un parell com a mínim.

Són l'ambició, la vanitat, el carrerisme o ganes de fer carrera (social o econòmica), l'idealisme, l'esperit de servei, el sentit del bé comú. Segons com es faci la barreja sortirà un tipus de polític molt positiu o, pel contrari, que vagi molt a la seva o només a la seva. També cal dir que pràcticament cap d'aquests ingredients és del tot dolent si la dosificació és adequada. Per exemple, és bo i convenient que un polític tingui ambició.

De fet, és bo en general —és a dir, això val per als polítics i per als no polítics— que la gent tingui ambició. Si no en té gens és molt probable que sigui poc efectiva. Però sobretot, tractant-se de l'ofici de polític —que vol dir de servir l'interès general— cal que els ingredients més nobles siguin ben representats en la personalitat dels polítics.

Dit això preciso que parlaré de vocació política de persones en què el sentit del bé comú, l'interès general i l'esperit de servei tenen un pes important (com he dit, sense que això exclogui del tot ni l'ambició, ni la vanitat ni les ganes de prosperar personalment). En aquests casos crec que amb la vocació política passa el mateix que amb altres vocacions. I no cal dir que amb la religiosa també. La persona s'interessa per alguna cosa o alguna causa, té una inclinació cap això, i sovint de vegades una passió. Se n'enamora. I neix el determini de servir aquella causa.

Hi ha causes que es poden servir de moltes maneres. I des de moltes perspectives. Un país, per exemple, es pot servir des de l'economia, des de la cultura, des de l'ensenyament, des de l'acció social, des de l'acció intel·lectual, des de l'art, etc. I una causa social es pot servir des de la premsa, des del coo-

perativisme, des dels sindicats, des de la pedagogia, etc. Des de tots aquests terrenys, i molts més, es pot servir la causa, l'ideal que t'ha commogut i t'ha fet prendre la decisió de dedicar-t'hi.

Però pot passar que arribi un punt, o ja des de l'inici, en què un home arribi a la conclusió que a més de l'acció cultural, econòmica, social, etc., cal una acció política. Perquè molt sovint totes aquestes altres actuacions necessiten una cobertura política. Necessiten ser emparades políticament. Perquè finalment hi ha decisions que només es prenen en l'àmbit polític.

Un incís sobre això. Moltes vegades es contraposa societat civil i societat política, o classe política. I ara que la política i els polítics tenen una valoració baixa, a voltes negativa, es tendeix a valorar la societat civil i a menystenir els polítics. I s'entén. I a més és veritat que si no hi ha una bona societat civil, és a dir, si no hi ha un gruix de gent vàlida és difícil que la política sigui eficaç. O sia, que es necessiten les dues coses. Però tenint present que, com suara he dit, hi ha decisions, decisions molt determinants, que només les poden prendre els polítics. I aquesta és una de les causes que poden conduir algunes persones que podrien treballar només en el camp econòmic, social, tecnològic, etc., a fer l'opció de la política. És a dir, que creguin en la importància —i segons com en la primacia— de la política a fi de poder servir millor allò que estimen i allò del qual es consideren responsables. Decideixen passar a l'acció política.

Val a dir que de vegades una opció així provoca decepció. Perquè des de fora sovint sembla que des de la política —des d'una alcaldia o des de la presidència d'un govern— es poden fer moltíssimes coses, i un cop hi ets t'adones que no se'n poden fer tantes. Que el poder polític és limitat. Per mil causes: polítiques, de l'oposició o del mateix partit, d'opinió pública, de mitjans de comunicació, de resistències sectorials, de limitacions econòmiques, etc. Com em deia una vegada en Calvo Sotelo, aleshores President del Govern: «la gente piensa que un presidente puede hacer muchas cosas, casi lo que le dé la gana, pero en verdad simplemente hace lo que puede». Però tot i així el paper dels polítics és molt important, sovint determinant. I fer política és una bona manera de servir un país. I repeteixo que sense política, per més

bona societat civil que hi hagi, un país està mancat d'impuls i direcció. I per tant abocat a l'estancament o, pitjor, a la decadència. És bo per tant que hi hagi vocacions polítiques sòlides.

I això darrer porta a una altra reflexió sobre el polític i la vocació política: els polítics han de ser gent seriosa, amb conviccions i amb bagatge cultural i tècnic idoni per a la tasca i el nivell que els pertoquen. No es pot anar a la política alegrement i poc responsablement. I hi ha gent que hi va així. Que hi va frívolament. Això no és acceptable, per sentit de responsabilitat i també per imprudència fins i tot personal. Perquè el que també s'ha de saber és que la política és un ofici molt dur. Dur per pressió, per feina, per la tensió que provoca haver de prendre segons quines decisions. Però a més és dur perquè un polític està exposat a tota mena de crítiques, sovint vàlides, però molts cops mal intencionades, que afecten personalment d'una manera punyent. Molt punyent. Qui decideixi fer de polític ha de saber quin pa s'hi dona.

O sia que, resumint, és bo fomentar les vocacions polítiques. És bo i necessari. Però cal que qui tingui aquesta vocació i decideixi seguir-la sàpiga que és un ofici exigent. I perillós. És un ofici de risc. Però també de recompensa. De molta recompensa si a través de la política aconseguixes servir eficaçment el teu país. O allò que et va commoure i et va fer prendre un nou compromís.”

Un llibre amb bones notícies

28 de juliol de 2009

Butlletí 174

A Catalunya aquests últims mesos han estat convulsos. Amb un ambient preocupat per com anava l'economia i per com anava la política. I arrossegant, de fa ja un cert temps, desconcert i pèrdua d'autoestima.

Ara per una banda segueix havent-hi perplexitat. Primer perquè la crisi econòmica persisteix. Segon perquè seguim pendents de la sentència del Tribunal Constitucional que pot escapar el nostre autogovern, el paper i la consideració de Catalunya i per tant la nostra capacitat d'actuar col·lectivament alhora de resoldre els nostres problemes. Tercer perquè l'acord final sobre finançament resulta d'interpretació incerta i confusa, i provoca judicis contradictoris. És sabut que personalment no el judico positivament, però no hi he d'insistir en aquest escrit. I hi ha gent, en canvi, que el valora positivament. Amb el temps es veurà què dóna de si aquest acord, si realment la Generalitat disposa de més diners o si segueix ofegada. Però en tot cas les negociacions estan tancades.

El que no està tancat és el repte que el país segueix tenint de què ha de fer per anar endavant. I per resoldre bé aquest repte necessita diners (en tindrà més o menys segons quin sigui de debò el resultat de l'acord de finançament), necessita poder polític (i en tindrà més o menys segons quina sigui la sentència del Constitucional) i necessita tenir idees, voluntat i confiança.

Avui parlem d'això darrer. Perquè és un factor molt decisiu, i perquè depèn més que cap altre de nosaltres mateixos. No depèn del Tribunal Constitucional ni del Govern del PSOE o de l'oposició del PP, ni dels estats d'opinió reticents o hostils envers Catalunya. Depèn de nosaltres, de la nostra moral, de les nostres ganes de fer coses que valguin la pena, de la nostra capacitat d'innovació, de la nostra seriositat política i privada, de la nostra il·lusió, de la nostra voluntat, etc. I això en tots els terrenys, des del cultural a l'econòmic, des del científic a l'artístic, des del social al del civisme.

Depèn de la nostra ambició i de la nostra confiança. Per això la nostra Fundació organitza periòdicament uns sopars amb pocs convidats, però cadascun dels quals pot explicar una història d'èxit. Petita o grossa, i que va des de la cultura i la creació artística a l'activitat econòmica i empresarial, passant per la ciència.

Són converses que no fem públiques, i és una pena que no ho fem perquè són estimulants. De tota manera d'una d'aquestes reunions, sí que en vàrem fer esment en un d'aquests editorials, que conviden a llegir. Va ser el 16 de setembre de l'any 2008 i es titulava «Perplexitat? Sí, però amb molts actius». I detallava tota una llista d'històries positives. De les que aixequen la moral.

Una iniciativa semblant però més treballada, i sobretot molt més pública, té forma de llibre. És d'en Ramon Aymerich, redactor en cap de la secció d'Economia de *La Vanguardia*, i es titula *Fet a casa. La innovació a les empreses catalanes*. Parla de més de 150 empreses catalanes la majoria de les quals són de creació recent, o molt recent, moltes d'elles petites, bastants de mitjanes i algunes de grans o tirant a grans, i totes han reeixit. Gràcies sobretot a la seva capacitat d'innovació i a la seva opció per la internacionalització.

És un llibre gratificant, que convé de llegir. Perquè aixeca la moral, perquè fa tenir confiança. I perquè tot el que explica és veritat. És concret. Es pot tocar. Es pot anar a veure. No és un discurs de propaganda. O de màrqueting. És un discurs que ens explica amb fet reals que tenim energia, que tenim gent jove amb iniciativa i que tenim molta gent preparada. És clar que cal que a més aquesta gent pugui treballar en un món social, polític i administratiu que no freni, sinó que ajudi, que impulsi. Que no decebi, sinó que ajudi a tenir il·lusió. Això és feina de tota la societat, i en bona part també és feina de la política. Però de moment una cosa la tenim. Tenim gent. Gent positiva.

En aquesta crònica positiva cal introduir un punt de reflexió, un punt de preocupació. A moltes d'aquestes iniciatives positives els costa arribar a aga-

far dimensió. Quan arriben a un cert nivell i han de llançar-se a aventures de més abast, sovint són adquirides per empreses més potents, generalment estrangeres.

Això és així en part perquè el país que ja s'ha vist que té una base tècnica de bon nivell, no té, en canvi, ni prou capitals ni un teixit empresarial prou orientat cap a reptes molt ambiciosos. I sembla com que es tingui por de créixer. O de sortir a alta mar. Caldria que des de l'Administració aquestes sortides a alta mar fossin més tutelades.

Però aquest és un tema per a un altre dia. Al mes de setembre haurem de reprendre l'anàlisi de com queda el país després d'uns anys de tensió. I de com pot superar el cansament i la confusió. I de quines perspectives tenim.

Hem dit molts cops en aquests editorials que malgrat tot Catalunya té recursos. Recursos humans i socials importants. Que té potencial. Si no en tingués, no produiria tant d'enrenou a tot Espanya cada cop que aixequem el dit i fem una justa reclamació. I un dels elements d'aquesta potència és tot aquest seguit d'iniciatives empresarials d'esperit innovador i base tecnològica. Ben valorades per tots els observadors estrangers. I això és el que explica aquest llibre —*Fet a casa. La innovació a les empreses catalanes*—. Un llibre realista, ple de referències tecnològiques, i també esperançat i esperançador. Amb la mena de missatge que ara necessitem.

Sobre la crisi

01 de setembre de 2009

Butlletí 175

La primera intenció a mitjan agost pensant en el primer editorial de la represa era parlar del que és l'objectiu principal d'aquest butlletí i d'aquesta fundació. És a dir, de l'IVA, ja que com hem dit i repetit un país no va endavant si no té idees clares d'ell mateix, del seu entorn i del que vol; si no té valors sòlids i conviccions fermes; i si no té actituds positives i constructives i d'autoestima. Això val per a tothom, i també per a Catalunya. En el moment actual sobretot per a Catalunya.

Però aquest missatge ja l'hem transmès molts cops des d'aquest butlletí. I fa pocs dies n'hem parlat a *La Vanguardia* –que és ben sabut que té més difusió que el nostre butlletí. I des d'aquí en tornarem a parlar, i hi insistirem un cop i un altre. Perquè sense això el país no se'n sortirà. Però avui farem cas dels que ens demanen que parlem de l'actualitat més immediata de caràcter econòmic i social. I ho farem, tot i que d'això ja n'han parlat molt els millors especialistes econòmics i socials.

És bastant evident que la crisi no s'acabarà ni demà ni demà passat. Que concretament a Espanya la recuperació trigarà més que a la majoria de l'Europa occidental. Tothom sap també que això és a causa que els anys bons, fins i tot excepcionalment bons, no es varen aprofitar prou bé, sobretot des del punt de vista de la productivitat de la nostra economia. D'altra banda, l'economia espanyola ha assolit durant els últims trenta anys un sostre i un gruix que li han de permetre recuperar-se, si és que alguns vicis greus de la política i de la societat espanyoles no dominen, en quin cas Espanya podria tenir una evolució que recordaria la que Itàlia ha tingut després dels anys esplendorosos de l'anomenat miracolo italiano? Lògicament les coses no haurien d'anar tan malament.

Pel que fa a Catalunya és cert que l'Estat no ha atès degudament algunes de les seves necessitats peremptòries –i algunes reclamacions molt i molt

justificades— i és cert també que viu una etapa difícil políticament i pel que fa a l'estat d'ànim col·lectiu. I tot això quan està enfrontada amb reptes que en el seu cas són especialment difícils. Però també és cert que té uns actius de sentiment col·lectiu, de tradició econòmica, de cohesió social, de capacitat d'integració, de gruix cultural i de projecció exterior que ben utilitzats li han de permetre superar les dificultats. I diguem de passada que ben utilitzats vol dir amb idees clares del que som, del que volem i del que podem ser; amb valors sòlids, amb conviccions fondes; i amb ànim fort, amb esperit constructiu, amb confiança en nosaltres mateixos. És a dir, amb una bona dosi d'IVA.

Ara bé, dit això, quins fronts concrets s'han de cobrir? Quins objectius principals s'han de perseguir?

---

1. **Que no tanquin les fàbriques.** Era el títol del nostre editorial del 27 de gener. Una mica suggerit per un eslògan semblant que ha encapçalat la política de recuperació d'Alemanya. És a dir, la d'un país que a causa de la importància que per a ell té la producció industrial i sobretot els mercats exteriors podria quedar molt afectat pel caràcter global de la crisi. Aquest, més modestament, també és el nostre cas.

Que no tanquin les fàbriques no fa referència estrictament a la producció industrial. Seria millor dir que no tanquin les empreses. Que no tanqui tot allò que produeix un producte o que fa un servei que proporciona un avantatge, del tipus que sigui, i que això li representa una inversió econòmica, tècnica o personal, i per tant un cost, i que ho ha de cobrar amb benefici per poder continuar oferint el producte o el servei. Que no tanquin les empreses. O tan poques com es pugui.

Això és molt prioritari. Perquè en depèn la capacitat actual i futura de crear riquesa, i per tant progrés, també social. I en depèn que hi hagi feina. Feina per a molta gent i com de més alt nivell, millor. En depèn l'atur d'ara, i

el nombre i qualitat dels llocs de treball del futur. I no oblidem que Espanya ja és campiona de la UE en atur. Campiona de molt.

I també és molt prioritari perquè quan una fàbrica tanca, o tanca una empresa d'informàtica o de logística, que en torni a obrir una altra costarà. I no es farà d'avui a demà. I quan una empresa estrangera se'n va –sigui multinacional o més modesta– és molt difícil que torni. Si la construcció d'una carretera s'endarrereix un o dos anys en general no tindrà conseqüències realment greus. Això passa amb molts projectes que tant es poden fer ara com d'aquí a dos anys. Però si una empresa tanca li costarà molt tornar a obrir, si és que obre. I es trigarà molt a recuperar els llocs de treball perduts.

Per tant, que quedi clar que un objectiu molt i molt prioritari és que no tanquin les empreses.

2. Però què **cal fer perquè no tanquin les empreses?** Diverses coses, però en destaquem dues.

Que torni a funcionar el crèdit bancari. Amb l'increment de prudència que la situació reclama, però superant l'etapa de tancament que hi ha hagut i que hi ha encara. Si és que es pot, és a dir, si això no ha de posar en perill el sistema financer. I si fos així, el Govern hauria de considerar com a prioritat trobar la manera de fer arribar més diners a les empreses. A través de més suport a bancs i caixes, condicionat i vigilat, com fa el president Sarkozy, perquè les empreses se'n beneficiïn a través de crèdit oficial o d'actuacions especials. O a través, de vegades, d'actuacions indirectes, com ha estat la subvenció per a la venda d'automòbils –per cert, copiada d'Alemanya–, i és bo que es fes.

Sense entrar de moment en el gran tema del pacte social, sí que cal que en el si de les empreses hi hagi ja ara un diàleg a fons i responsable –és a dir, sabent tothom el que s'hi juga– i honest per part de tots per veure si l'empresa es pot salvar i com. Amb quines condicions. Tornem a l'exemple alemany, on moltes empreses han optat per allò que en diuen *Kurzarbeit statt Entlassung*, és a dir, «treball curt en comptes d'acomiadament». Els treballadors

admeten treballar menys hores i cobrar menys durant un determinat període; l'Administració compensa una part important del que els assalariats cobren de menys i l'empresa es compromet a no acomiadar.

És un exemple, n'hi pot haver d'altres.

3. Un altre objectiu prioritari és **salvar la cohesió social**. Amenaçada sobretot per l'atur –sobretot per l'atur–, per la pèrdua de poder adquisitiu d'alguns sectors, per les dificultats econòmiques de l'Administració a l'hora d'ajudar a la gent. Tot plegat accentuat per la immigració molt massiva que Catalunya ha rebut en molt poc temps, i que fa perillar les costures del nostre sistema assistencial. Amb greu perill, repeteixo, de la nostra cohesió social. I tot país necessita cohesió social. Però Catalunya més encara, atesa la seva composició demogràfica, la seva estructura social i els seus particulars reptes col·lectius.

Afortunadament Catalunya ha construït un sistema de suport social bastant bo.

Això té un gran mèrit ateses les condicions de finançament de la Generalitat. I té a més una societat civil amb molta iniciativa en el camp social. Però si la crisi persisteix i l'Administració no pot fer un sobreesforç la nostra cohesió se'n pot ressentir. Per tant, s'haurà de comprendre que –sense oblidar que el risc més gran és l'atur i el seu origen, que és la crisi de l'economia real– les administracions –la de l'Estat i les catalanes– situïn aquest tema per sobre d'altres necessitats no tan urgents.

4. Pot sorprendre que entre les tres primeres prioritats no hi posem **les infraestructures**. Primer perquè és una inversió de futur i de competitivitat. I segon perquè les grans infraestructures donen feina directa i indirecta. Tot i això, cal tenir en compte que les grans obres d'infraestructura que s'havien de fer a Catalunya –sobretot l'aeroport, el port de Barcelona i el TGV– pràcticament s'han acabat o estan molt avançades. I evidentment s'han d'acabar i perfeccionar ara. I n'hi ha de pendents i d'importants. Però durant un any o un any i mig aquestes no tenen la urgència que sí tenen la defensa de les

empreses i l'acció d'ajut a la gent en situació personal i familiar difícil. Que necessiten ajuts immediats.

5. Si en quelcom d'aquest terreny d'inversions de futur a mig i llarg termini cal seguir invertint el màxim possible és en la **recerca i el desenvolupament** (R+D). No perquè això tingui efectes ràpids i eviti fractures socials o pèrdues greus en el camp productiu de defensa o creació de llocs de treball, sinó perquè fa tot just tretze o catorze anys que a Catalunya –i també en el conjunt de l'Estat– s'ha engegat un procés molt positiu i esperançador de canvi. Que amb el temps anirà donant resultats molt positius, i que ara no pot ser frenat, perquè ha costat molt i molt d'engegar-lo i és encara fràgil. És un procés molt vulnerable. Cal que mantingui i incrementi l'impuls que ha anat agafant, altrament el perjudici serà gran.

6. Hi ha una altra cosa que ara és urgent: **retallar d'una manera considerable els processos burocràtics** que, en canvi, i a un ritme preocupant, esdevenen cada cop més feixucs. També a Catalunya. I això no costa diners, només requereix que tothom entengui que en temps de crisi cal no posar entrebancs.

7. I una altra cosa també important és **posar fre a la política obstructionista i a la cultura del no**. Catalunya no s'ho pot permetre mai, però ara menys. Que hi hagi empresaris d'aquí i de fora que renunciïn a establir-se, o a invertir, o que simplement pleguin per la conjunció de la burocràcia i l'obstruccionisme és quelcom que no es pot permetre la nostra indústria, ni la nostra agricultura i ramaderia, ni el necessari subministrament d'energia, ni cap empresa de noves tecnologies que hagi de tractar amb l'Administració. Ni Catalunya no s'ho pot permetre com a país, ni els aturats o la gent amenaçada d'anar a l'atur.

8. Podríem resumir dient que el tractament de la crisi requereix **una definició d'urgències** i una diferenciació entre allò que si no s'atén ara produirà un gran perjudici general i de molt llarga durada, i allò que pot esperar. I tenint present el perjudici humà que una crisi com aquesta pot arribar a provocar. Tot això requereix una actitud positiva del món polític sense enfronta-

ments caïnites. I que el món empresarial i el món sindical –tots dos– siguin conscients que el problema que tenim pot tenir conseqüències més o menys negatives segons quina sigui la seva actitud.

Sense bona política i sense bon govern un país no se'n surt

08 de setembre de 2009

Butlletí 176

Sense bona política i sense bon govern un país no se'n surt. Recula.

Serem repetitius, però no hi fa res. Sobre Catalunya graviten dues crisis. Per una banda, l'econòmica, que és general però que té característiques pròpies a Catalunya. L'econòmica amb les seves repercussions socials. Per l'altra, una de molt pròpiament catalana fruit d'un desgast polític i d'imatge, de desconcert i pèrdua d'autoestima i d'il·lusió.

Hem denunciat aquesta doble crisi i aquesta situació un cop i un altre. I n'hem denunciat les causes i les responsabilitats. Però també hem dit que Catalunya té recursos humans i de tota mena per poder superar aquesta situació. I els hem enumerat molts cops. Ho tornarem a fer.

Tenim :

- Una tradició econòmica sòlida
- Una considerable capacitat d'iniciativa civil
- Una voluntat i una experiència d'obertura internacional
- Sentit d'identitat i voluntat de ser
- Una tradició de bona convivència
- Una experiència positiva d'ascensor social
- Hem tingut, i seguim tenint, però amb necessitat de reforçar-los, els nostres vells valors del treball i l'esforç personal

Si a tot això hi afegim seriositat podem anar amunt. Encara que el finançament segueixi essent insuficient i que la política espanyola no ens faci un tracte just.

Amb tot això podem anar amunt si hi afegim seriositat. Si no potinegem, com fan les criatures o la gent lleugera.

No té sentit que tanta gent es dediqui a bescantar la política i els polítics. Ni hi té dret si després no va a votar. Perquè ni que fos veritat que la política catalana no té un gran nivell, tenim el que tenim i amb el que tenim hem de sortir-nos-en. Els nostres polítics com a mínim no cauen en el radical enfrontament caïnita dels polítics espanyols. I és injust no tenir en compte que treballen en condicions molt difícils de finançament, d'hostilitat de tot l'Estat, de pressió social i demogràfica, etc.

Altres coses –del terreny col·lectiu o personal– tampoc no les tenim prou bé, però també és el que tenim. I no ho deixem per impossible o irrecuperable. Quan una cosa no va prou bé la reacció positiva no és girar-s'hi d'esquena, sinó mirar de solucionar-ho. Encara que només sigui una mica. I fent-ho un mateix també millora. En tot cas, la gent que simplement rondina no pot reclamar que les coses millorin. Ni la gent que no es compromet –ni que sigui modestament.

Dit això, cal afegir que de qui depèn principalment que Catalunya recuperi el tremp, que tingui iniciativa, que doni sensació de seguretat, que transmeti confiança és del Govern. A Catalunya i a qualsevol altre país.

I afegim-hi –i en això volem insistir avui– un bon nivell de política, i sobretot, **SOBRETOT UN BON GOVERN**. Un bon Govern és condició indispensable per tal que un país superi les seves dificultats, que vagi endavant i sigui útil a la seva gent. Perquè qui marca el ritme del país, qui estableix les prioritats, qui de molt defineix més l'estil i la manera de fer col·lectius, qui més pot influir en tot, és el Govern. Per altra banda, s'ha d'exigir a tothom, també a l'oposició, un bon captament.

Però de qui depèn principalment que Catalunya pugui treure profit dels seus actius és del Govern. D'un bon Govern. Si el Govern és contradictori, o si el Govern és molt partidista i sectari, o si el Govern és clientelista, o si el Govern no domina bé la pròpia Administració, o si el Govern no és capaç de produir il·lusió; si passa això, el capital humà, econòmic, tècnic, social de Catalunya no s'aprofita. Ni tampoc la seva capacitat d'il·lusió i d'entusiasme. O de tenir iniciatives, fer projectes o viure amb ambició. I aleshores sí que faríem com els crancs i aniríem endarrere. Que és el perill que tenim.

Homenatge a Macià

15 de setembre de 2009

Butlletí 177

Palau del Parlament, 10 de setembre de 2009

Celebro participar en aquest acte d'homenatge al president Macià. Juntement amb el president de la Generalitat, el president del Parlament i el president Maragall.

Té tot el sentit que recordem les grans figures de la nostra història. Van ser bons servidors de Catalunya, la van defensar, es van sacrificar per ella. Sense ells, Catalunya, que de sempre ha tingut una història difícil, no hauria pogut mantenir la seva identitat ni hauria pogut ser útil a la seva gent ni ser un país de progrés obert al món. Ni capaç de mantenir viva la il·lusió i l'ambició.

Totes les figures positives de la nostra història han contribuït a fer possible aquests objectius d'una manera o altra. Del president Macià, se n'ha ressaltat sempre el patriotisme, el coratge moral i físic, la capacitat d'arribar a la gent, el seu idealisme compatible amb un pragmatisme no claudicant, la seva rectitud... I tantes coses. De totes, se n'ha parlat molts i molts cops. Jo, avui, vull parlar-vos de dos aspectes de la seva personalitat. De dos que crec que, en el moment actual, són especialment necessaris a Catalunya.

Primer, el sentit de la dignitat. De la dignitat de Catalunya. I dels catalans. De la dignitat, que vol dir l'exigència de respecte. Exigència inútil si qui reclama no actua de manera adequada. Si no actua de manera que es faci respectar. A hores d'ara Catalunya té molts reptes. I viu un moment difícil. En més d'un sentit. I això requereix una resposta política del Govern i de l'oposició. I del Parlament. I de la societat. Una resposta de país. I aquesta resposta haurà de fer-se tenint en compte el nostre dret a l'autogovern i a un finançament just. I el nostre dret a conservar la nostra identitat, i també tot allò que ens cal per mantenir la nostra cohesió social. Però no només això. Aquesta resposta també s'haurà de donar de manera que la nostra dignitat

sigui respectada. És més, això –aquest respecte– és previ a tot, és essencial. Si no ens respecten la dignitat, no ens respectaran res.

Com ja he dit, i repeteixo, i contra la imatge que de vegades se n'ha donat, el president Macià era un home pragmàtic, que feia tractes quan calia, però que no transigia en canvi en qüestions de dignitat. I de respecte. Era respectuós, i exigia ser respectat. I així hem de ser nosaltres. Hi ha gent que creu que als catalans se'ls pot maltractar i que amb quatre copets a l'esquena i amb apel·lacions al seny, a la responsabilitat i a la solidaritat, i pensant que al capdavall som mercaders de poc tremp, ens poden neutralitzar. El record del president Macià ens ha d'ajudar a evitar aquest parany. Justament ara que vivim un moment perillós, però que no ens ha de fer por si al capital humà, cultural i social que tenim –i que cap llei ni cap tribunal ens poden prendre– hi afegim seriositat. Ho repeteixo, seriositat. I un sentiment fort, un orgull, una autoexigència. Una autoexigència que ha de reforçar la nostra reclamació de respecte i de dignitat.

Un segon tret del president Macià que cal subratllar –no us sorprengueu– era la seva elegància. Em refereixo a la seva elegància de conducta i d'esperit. Una elegància interior però que transcendia. Una elegància d'arrel ètica. I el catalanisme no serà res si perd l'arrel ètica, si oblida les seves pròpies normes, si sacrifica la seriositat a l'espectacle i a la barrila, si deixa de ser exigent amb ell mateix, i si això no ho sap transmetre d'una manera atractiva i senyorívola, que ho faci desitjable a la gent. Això també ha de formar part de la nostra identitat. I ara no és ben bé així.

Que ningú no s'enganyi. Ho repeteixo: el nostre país viu un moment difícil. Com a nació i com a identitat, com a cos social cohesionat, com a economia vigorosa i moderna, com a entitat cultural i moral capaç de projectar-se, com a col·lectivitat capaç de fer-se respectar, com a tot això vivim un moment difícil. I en el nostre entorn hi ha gent que pensa que ara potser sí que es podrà liquidar el que en diuen l'anomalia catalana.

No us en parlaria si cregués que això no té remei. Si ho cregués no hauria ni vingut a parlar-vos del president Macià. Per què? Si he vingut és per

correspondre a l'honor que em fa el Parlament, però sobretot perquè crec que, d'aquest perill, ens en podem salvar i podem ser un país digne, sòlid i ambiciós. Perquè segueixo tenint una visió positiva, esperançada i joiosa de Catalunya. Si he vingut ha estat per parlar-vos d'orgull i no d'estovament, de dignitat i no d'acomodament claudicant, de senyoriu i no de barroeria. I de conreu i ús intel·ligent de la nostra fortalesa moral i no de malbaratament.

No hauria vingut si no seguís tenint confiança en el nostre poble. Seria intel·lectualment i moralment molt criticable que us parlés així, i invoqués el record del president Macià, si hagués perdut la fe en el nostre poble i en el nostre futur. Que no és només un tema polític –que també–, ni econòmic –que també–, sinó sobretot una qüestió de qualitat i d'autoexigència. D'una manera de fer i de ser amb un doble efecte: que per una banda ens provoqui un equilibrat respecte envers nosaltres mateixos, és a dir, autoestima, i per l'altra, ens permeti exigir respecte dels altres, respecte a la nostra dignitat.

De què es tracta?

22 de setembre de 2009

Butlletí 178

Insistim en un tema que ja hem tocat diverses vegades. Farem esment de dos editorials d'aquest butlletí, per recordar-ne només dos, el de l'1 de juliol de 2008, "Què està passant?", i el del 23 de desembre de 2008, "Què és el que està en joc?" Recomanem la seva relectura.

D'aleshores ençà com a novetat hi ha hagut l'acord sobre finançament. Que s'ha volgut presentar com un bon acord, i que suposem que significarà alguna millora, com sempre ha estat des de 1993 cada cop que s'ha estipulat un nou acord. Però que no resol el problema financer de Catalunya. És un acord confús, amb molta lletra petita, ple d'ambigüitats. Que ja, de primer moment, s'ha començat a resoldre a la baixa.

D'aleshores ençà, raonablement, hem cregut que hi hauria la sentència del Tribunal Constitucional. No hi ha estat i ara ja ningú compta que pugui ser favorable. Pot molt ben ser que altra vegada ens plantifiquin una sentència confusa, ambigua i maquillada, i que ens la presentin com un gran triomf de Catalunya i del pluralisme i com una mostra de generositat de l'Estat. I fins i tot pot passar que alguns aquí s'ho creguin. I sobretot pot passar que s'hi apuntin per interès partidista. Que alguns aquí es prestin al joc de la confusió i de l'engany.

No és objecte d'aquest editorial parlar de la reacció política i ciutadana que arribat el cas caldria que hi hagués. Sinó subratllar la gran transcendència que pot tenir el resultat final de tot aquest procés. És a dir, de la negociació de l'Estatut, dels molts incompliments i retallades, del confús acord sobre finançament i ara, sobretot, de la sentència del TC. I precisar què és el que significaria una pèrdua greu des del triple punt de vista de la identitat, del poder institucional, polític i financer necessaris per impulsar el país, així com de la capacitat d'actuar sobre la cohesió i la convivència de la nostra societat.

A. IDENTITAT

1. Llengua

El català no és l'únic factor d'identitat del nostre país, però és el més significatiu. I és el que el catalanisme ha defensat sempre amb particular intensitat. Per tant, una sentència que afectés poc o molt el caràcter del català com a llengua pròpia de Catalunya, l'oficialitat, el dret general a usar el català i a ser atès en català i la qüestió molt especialment sensible de la immersió lingüística a l'escola representaria un perjudici molt greu per a la identitat catalana i segellaria la clara voluntat de l'Estat d'anar laminant la nostra personalitat col·lectiva. Catalunya ho hauria de rebutjar rotundament.

2. Cultura

No tota la cultura que es produeix a Catalunya es fa en català, ni totes les aportacions positives. Això és evident. I ha estat norma del nacionalisme català dels darrers quaranta anys tenir molt en compte aquest fet i valorar-lo. Però el que dóna personalitat pròpia a la cultura catalana és el català. I en tot cas és també evident que la cultura és un element essencial de la personalitat de Catalunya com a poble. Per tant, el grau d'autogovern en aquest terreny ha de ser molt alt. Tot el que representi retallar en la pràctica l'autogovern cultural respecte al que planteja l'Estatut és una agressió contra la identitat catalana.

B. PODER INSTITUCIONAL, POLÍTIC I FINANCER

1. La Generalitat i l'Administració catalana

De la mateixa manera que el President de la Generalitat és el representant ordinari de l'Estat en absència el Rei o del President del Govern, la Generalitat ha de ser la Institució més pròpiament representativa de Catalunya, i no pot ser passada per alt («puenteada», com diuen a Madrid).

Ara aquesta és una pràctica cada cop més freqüent, i evitar-ho era un dels objectius del nou Estatut.

2. Poder legislatiu

Una altra pressió que s'ha anat accentuant durant els darrers anys ha estat la reducció, de fet, de la capacitat legislativa de la Generalitat. De lleis, el Parlament en fa moltes –fins i tot es pot dir que tenint en compte les nostres competències reals sobrelegisla–, però massa sovint són reglaments amb format de Llei. És a dir, cada cop més, costa que siguin lleis que fixin model, que realment configuren la societat catalana. La Llei de Dependència és un cas especialment clar, on l'Estat limita les competències estatutàries. Però n'hi ha més. Cada cop més. I això el nou Estatut pretenia esmenar-ho.

3. Finançament

Sobre l'ambigüitat, la confusió i el resultat, molt probablement insuficient, de l'acord de finançament ja n'hem parlat. En tot cas el TC no ho millorarà.

Tot això junt –invasió institucional, escapçament polític i insuficiència financera– limita molt la capacitat de Catalunya i de les seves institucions d'impulsar el progrés general del país. Des del terreny cultural a l'industrial i al de la innovació i, també, al social.

C. I això –el **PROGRÉS SOCIAL, la COHESIÓ i la CONVIVÈNCIA**– és la tercera prova de foc del que finalment representi el nou Estatut. Les competències i el finançament que finalment resultin de tot plegat (sentència de TC, inclosa), què faran possible en aquests àmbits? Què faran possible en l'àmbit de la política d'ocupació, i el dels serveis socials? La inexplicable dimissió competencial i política del tripartit en el tema de la Llei de Dependència ja fou un cop molt dur en aquest sentit. En això, i en altres aspectes dels serveis socials, ¿podrà la Generalitat actuar com a protagonista, amb criteris

adequats a la nostra realitat i al nostre projecte de país, o s'haurà de limitar encara més a fer de delegació i d'oficina administrativa? Fa molts anys que el catalanisme afirma que «Catalunya serà social o no serà». I que cal que aquesta acció social, de justícia i de cohesió es faci amb mentalitat de país i sigui impulsada des de Catalunya. Des de la societat i des de les institucions catalanes. Amb la Generalitat al capdamunt.

Tot això esdevé encara més necessari en el tema de la immigració. I de la política d'integració que Catalunya necessita fer, perquè s'hi juga la seva convivència, la seva cohesió social i la seva identitat. S'hi juga ser un país sòlid, enriquit per noves aportacions, i amb personalitat, o ser una societat fragmentada i poc consistent. L'experiència de les immigracions que ja hem tingut permet confiar que a Catalunya sigui possible la primera d'aquestes alternatives. Però atès el caràcter particular d'aquest problema a Catalunya cal que l'Estatut i, en general, la legislació espanyola ofereixin a la Generalitat un marge important d'iniciativa i de protagonisme.

Un cop coneguda la sentència del Tribunal Constitucional es podrà fer balanç des d'un punt de vista competencial, financer, identitari, etc.

Però a més es podrà tenir una visió de conjunt del que serà Espanya. Serà un país políticament descentralitzat? O un país que haurà recuperat del tot el model del centralisme reforçat? Un país que potser voldrà imposar del tot i en tot l'homogeneització?

Catalunya hauria fet un pas endavant cap al reconeixement clar de la seva personalitat nacional i disposaria d'instruments i recursos per a una acció col·lectiva potent econòmica, social i cultural?

És a dir, després de tot el trasbals dels últims 5 anys, que de fet han afectat tot Espanya, quin model d'Estat tindrem? I quin joc podrà tenir-hi Catalunya.

Es parlarà encara de pluralitat? I què significaria la pluralitat en el cas de Catalunya si no es respectés la seva personalitat col·lectiva? Pluralitat que el concepte de «nació» present a l'Estatut defineix bé, però que la llengua i la cultura i la institució de la Generalitat i una capacitat real d'incidir en la seva economia i les seves relacions socials omplen de contingut.

I acabem fent referència al títol d'aquest llarg editorial: *De què es tracta?* No es tracta només d'una batalla política. Es tracta d'un episodi més de la molt llarga batalla –de fet, de segles– entre la voluntat d'Espanya d'absorbir Catalunya i esborrar-ne la personalitat pròpia, i la nostra de mantenir-la. I mantenir-la no precàriament, amb un to apagat i subsidiari, sinó amb ambició i plenitud. I per això ens cal la immersió lingüística, i una alta valoració institucional de la Generalitat, i les eines competencials necessàries per poder crear cohesió social, integració i ascensor social. I més coses, evidentment. Ens cal un bon autogovern.

Si entre l'acord de finançament i la sentència del TC i la sistemàtica acció d'erosió dels partits espanyols finalment resultés que l'intent de l'Estatut ha resultat fallit està clar que Catalunya haurà de donar una resposta institucional, política i sentimental (allò de la desafecció que diu el President Montilla) que contraresti l'evident propòsit de procedir al gradual ofegament de Catalunya com a nació, com a llengua i cultura, com a economia i com a projecte social.

Des d'aquest editorial l'únic que correspon és reclamar que la reacció sigui potent, sense atabalament ni teatralitat. Una reacció feta, com dèiem en el discurs d'homenatge al President Macià, amb dignitat i serenitat. I sense cap receptivitat envers l'oferta d'engrunes i els cops a l'espatlla.

Treballant els nostres actius Catalunya endins, ja hem demostrat més d'un cop que tenim no només molta força de resistència, sinó també creativitat i capacitat d'aixecar el país.

Tornem a preguntar: de què es tracta?

29 de setembre de 2009

Butlletí 179

És la pregunta que fèiem a l'editorial de la setmana passada. La fèiem a propòsit de la llarga confrontació entorn de l'Estatut. I contestàvem: «No es tracta només d'una batalla política. Es tracta d'un episodi més de la molt llarga batalla –de fet, de segles– entre la voluntat d'Espanya d'absorbir Catalunya i esborrar-ne la personalitat pròpia, i la nostra de mantenir-la. I mantenir-la no precàriament, amb un to apagat i subsidiari, sinó amb ambició i plenitud».

És a dir, no fent de la Generalitat un òrgan de fort contingut polític i només administratiu i subsidiari; no consolidant un dèficit financer que ofega el nostre autogovern i perjudica els nostres conciutadans; no escapçant-nos les competències de manera que no puguem construir un model de país i de societat d'acord amb les necessitats i els projectes dels ciutadans de Catalunya. I mantenint o augmentant la pressió sobre la llengua catalana.

Cal tornar a llegir el llibre *El catalán, una lengua asediada* d'en Solé i Sabaté i d'en Joan Villaroya. El llibre sencer, i especialment el pròleg que va escriure en Francesc Ferrer i Gironès, per veure el grau d'obsessió amb què l'Estat espanyol ha perseguit el català des d'immediatament després de l'Onze de Setembre de 1714 (i abans al País Valencià ocupat ja el 1707 per les tropes borbòniques). La intensitat d'aquesta persecució demostra que, per la idea que des d'aleshores va prevaler d'Espanya, el català havia de ser eliminat. De vegades, descaradament o fins i tot brutalment, altres cops «*sin que se advierta el cuidado*» o «*mañosamente*». Eliminat de l'escola, de la universitat, de l'Església i del catecisme, dels ajuntaments, dels documents notariais, del teatre, dels llocs oficials, de la literatura, del comerç ... Convé molt llegir aquests textos perquè són la millor prova que el català és la pedra angular de la personalitat catalana. I que amb la llengua el que durant segles s'ha pretès destruir ha estat justament aquesta personalitat. Aquest ser català.

Per tant, no seria gens sorprenent que una de les retallades fortes del Tribunal Constitucional (més o menys dissimulades, però d'efectes molt negatius) fos precisament contra el català. Contra el règim lingüístic que des de fa més de 25 anys tenim a Catalunya fruit de l'Estatut de 1979, i que ara el nou Estatut ha de consolidar. I això es produiria en una societat en què la pressió sobre el català ja és molt forta a causa de la globalització, que fins i tot afecta llengües com el francès, l'alemany i l'italià; en un context de campanyes molt agressives a tot Espanya contra el català; i a causa també d'un increment molt fort de la immigració, que obliga a un nou esforç col·lectiu d'integració. Un esforç superior fins i tot al que Catalunya ha hagut de fer amb les grans immigracions del segle XX a causa del volum de la immigració actual, del curt període de temps en què s'ha produït i de la seva molt gran diversitat. Una integració que Catalunya se sent capaç de dur a terme, d'una manera positiva per a tothom, si no se li lleven els instruments a què té dret, segons l'Estatut, de política social, laboral, econòmica, d'ensenyament, lingüística i cultural.

Concretament en el tema lingüístic:

- Si es manté sense esquerdes l'oficialitat del català.
- Si qualsevol ciutadà de Catalunya té dret a ser atès en català, tant a l'Administració (també la de justícia) com fora d'ella (això no requereix que tothom a Catalunya el sàpiga parlar bé, però sí entendre'l bé i amb normalitat).
- Si per raons econòmiques o legals no s'impedeix el suport que el català necessita, com tota llengua de demografia reduïda, en el camp audiovisual o editorial.
- Si es manté íntegrament el règim d'immersió lingüística a l'escola.

Més enllà de la crisi econòmica

06 d'octubre de 2009

Butlletí 180

Ja ho hem dit en alguna altra ocasió: els motius de la crisi que travessem actualment no són únicament imputables a marrades tècniques econòmiques. Aquesta és una crisi econòmica que es fonamenta en una crisi de valors i d'actituds. D'entitats que no han estat fidels als seus principis, de gestors que han usat males arts i han enfonsat les seves organitzacions, i de persones que, enlluernades pel diner fàcil i el benefici immediat, han estirat més el braç que la màniga.

Tot i que en el comerç la gent busca satisfer l'interès propi, una economia només pot funcionar i operar amb eficàcia sobre la base de la confiança entre les diferents parts. Cal, doncs, que hi hagi confiança. Sense la confiança en el flequer no podríem ni sortir a comprar el pa; sense la confiança en els bancs, el diner no circularia; sense la confiança en nosaltres mateixos, no podríem alçar-nos cada matí per aixecar els nostres projectes. Ara bé, tampoc no es pot deixar tot en mans de la confiança, perquè quan es diposita tot en la confiança i no hi ha mecanismes de control o de supervisió, els marges són amplis, cada cop més laxos i les pràctiques, com s'ha demostrat sovint en aquests temps, tendeixen cap al costat fosc.

Aquesta setmana ha sortit publicat el número 10 de la revista *VIA*, editada pel Centre d'Estudis Jordi Pujol, un dossier molt interessant sobre la crisi i les seves conseqüències amb articles de sis prestigiosos economistes internacionals, entre els quals hi ha un parell de premis Nobel. Malgrat que els textos es plantegen des de diferents òptiques –les fallades de l'economia i la seva regulació, l'ètica, la confiança com a motor de progrés, la corrupció i les perspectives de futur–, en general hi ha un denominador comú en tots ells, i és que la teoria econòmica s'havia tornat massa simplista i l'expectativa de guanys, massa fàcil, i això havia alimentat un estat d'eufòria desmesurat, acompanyat d'un llarg cicle de creixement sostingut.

En el cas espanyol el creixement sostingut s'havia basat principalment en sectors productius de baix valor afegit, com la construcció o el turisme, i molt centrats en l'explotació d'una gran quantitat de mà d'obra poc qualificada i, com a conseqüència, amb una baixa productivitat. Quan la bombolla immobiliària i especulativa s'ha punxat, Espanya, que tant se n'havia vanagloriat amb un punt de fatxenderia de créixer més que els països del seu entorn, s'ha vist abocada a la crua realitat i ha passat a ser la campiona en atur. Actualment, alguns països, segons indiquen les dades macroeconòmiques, ja comencen a repuntar, però tots els organismes internacionals afegeixen que aquí serem els darrers a sortir de la recessió. Canviar el model productiu serà un procés llarg, però és una opció estratègica i necessària que no es pot demorar. El Govern espanyol ha de fer una aposta enèrgica i convençuda pels sectors amb més dinamisme i valor afegit. De moment, els pressupostos presentats deixen molt a desitjar en aquest sentit i no ens podem permetre perdre oportunitats ni temps.

És hora de política

13 d'octubre de 2009

Butlletí 181

Comencem amb una cita de Tucídides, historiador grec del segle V abans de Crist, un dels referents més prestigiosos del pensament social i polític de l'antiguitat. I dels més estudiats pel pensament modern:

«Un home que no s'interessi activament per la política no mereix ser considerat ciutadà plàcid i tranquil, sinó un autèntic inútil.»

Una cita, potser, que fa de mal entendre o de mal acceptar en un moment de desafecció gran i general envers la política. Però per això mateix més oportuna.

Fa temps que estem relliscant per la pendent de la desmoralització i del desconcert, i de la pèrdua d'autoestima, com a conseqüència de diversos factors.

- El procés de l'Estatut. Molt accidentat (allò del *Dragon Khan*) i decebedor per la forma com s'ha produït. I pel desgast que ha provocat.
- Els dubtes seriosos sobre el resultat d'aquest procés, tant en l'ordre polític i competencial com en l'econòmic i de finançament. Però també de reconeixement com a país.
- La pèrdua d'imatge, tant Catalunya endins (autoestima) com enfora (prestigi, consideració i respecte).
- L'efecte molt negatiu que ha tingut en la relació amb Espanya. La creixent desafecció de què parla el President Montilla, i la incrementada hostilitat espanyola envers Catalunya.

- La crisi econòmica, amb el risc de pèrdues greus en l'economia productiva i en la cohesió social.
- La sensació de pèrdua de pes econòmic i polític.
- Els escàndols recents. Greus, sobretot el dels informes del Govern i el del Palau, que poden haver significat xifres molt altes i que han tingut, principalment el segon, un especial impacte social. I encara n'hi hauria algun més.

De tots aquests fets negatius, el més perillós des d'una perspectiva general de país i de societat no és la crisi econòmica. Dir això pot sorprendre i fins i tot enutjar, amb tanta gent com hi ha preocupada pel lloc de treball o pel futur d'una empresa. I s'entén. I fa poc ja vam dir des d'aquest mateix butlletí que és prioritari –sí, és prioritari, ara– lluitar perquè les empreses no tanquin, per salvar tant llocs de treball com sigui possible i per evitar reduir tant com es pugui les conseqüències socials i humanes de la crisi. Això és cert.

Però també ho és que amb tota seguretat la crisi econòmica passarà, en un termini de mesos o d'uns anys, pocs. Havent produït desgràcies. Però en termes generals el país i la societat, és a dir, la gent es recuperarà. En canvi el fracàs polític i financer de l'Estatut, si s'arriba a consumir, la pèrdua de confiança en nosaltres mateixos i en les nostres institucions, el desànim col·lectiu... tot això pot tenir conseqüències molt greus. De molt llarga durada. I de difícil recuperació. I, a més, farà més difícil la remuntada econòmica i social.

Sense gens ni mica de dramatisme es pot dir, i s'ha de dir, que tot plegat configura una situació difícil, amb conseqüències negatives per al futur. Per al país i per a la gent del país. Per a Catalunya i per als 7,5 milions de persones que hi viuen.

Alguns cops ja hem advertit d'aquests perills des d'aquest mateix butlletí, però hem dit també que Catalunya té actius molt positius. I els hem enumerat. I hem donat exemples d'iniciatives positives, individuals o de grup, d'èxits de tota mena –des d'econòmics a científics o de caràcter cívica– d'actituds i resultats dintre i fora de Catalunya, dels quals ens podem sentir orgullosos. Tot això és veritat. I creiem que a la nova generació hi ha més preparació i inquietud del que se sol dir. Molta més. I ens ratifiquem en això. Però si aquesta joventut, i en general tot el que de positiu hi ha a Catalunya, no troba un clima, un camp de joc i unes normes millors de les que tenim a hores d'ara li serà difícil dur a terme una tasca positiva, consistent i de gruix. Una tasca important.

També hem parlat molts cops dels valors positius i sòlids que cal que tingui la nostra societat. De les actituds constructives que ha de tenir. Hem parlat de l'IVA, d'Idees, de Valors i d'Actituds. Hem parlat de l'autoexigència que hem de tenir, personal i col·lectiva, de la cultura de l'esforç, de la necessària sobrietat, del reforçament del sentit del bé comú, i de tants altres conceptes necessaris perquè un país vagi endavant. Hi hem insistit fins a l'extenuació, i ho seguirem fent. Perquè un país que no tingui molt en compte tots aquests factors no se'n sortirà. No progressarà. Ni ell ni la seva gent.

Però hi hem insistit tant que això dóna especial força al que ara direm. I ens dóna autoritat per dir-ho: cal seguir insistint en l'IVA i en totes les seves derivades. Però ara hi ha una urgència especial, que és la política.

Aquest era justament el tema de l'editorial del dia 8 de setembre: «Sense bona política i sense bon govern un país no se'n surt».

La política és ara especialment important perquè l'acció sobre els valors i les actituds –que és molt una acció de pedagogia– és lenta. I com que és lenta no s'ha d'abandonar ni d'interrompre mai. I a la llarga és la més de-

cisiva. Però com que és lenta i difícil necessita de vegades un impuls, una sacsejada, quelcom que li doni acceleració. Per altra banda, cal dir que de vegades hi ha urgències que no poden esperar que tot un llarg procés educatiu transformi un país. I en aquests casos la política és determinant. Ho és sempre, però hi ha períodes tranquils, poc problemàtics o de context favorable. Períodes no decisius. I tot, fins i tot la política, es pot anar fent amb un cert repòs. Aquest no és el cas avui de Catalunya. Catalunya ara no pot dir «donarem temps al temps» o «anirem madurant». Ni els més convençuts de la importància del discurs ètic, dels valors i de les actituds poden dir que no hi ha pressa, que de mica en mica anirem agafant consistència. Com a país, com a economia competitiva i innovadora, com a societat justa i integradora, com a llengua i com a cultura ens amenaça un perill molt seriós de reculada. Vivim un moment en què l'acció sistemàtica de pedagogia i de reforçament moral s'ha de combinar amb una acció política molt decidida. Perquè el millor revulsiu és una bona política. Una política que defineixi bé el moment present, amb els seus problemes i perills, però també fent veure al país tot el que tenim de positiu. Una política que dibuixi bé el projecte de país que defensa, prou engrescador i alhora realista, no en termes abstractes sinó aplicables a l'ara i aquí, i a les persones concretes. Aquest projecte ha de ser global i alhora personalista, és a dir, aplicable a la gent. Ha d'estar marcat per la seriositat i per l'eficàcia, i no per l'espectacle, pel sentit del bé comú i no pel sectarisme.

I tot això és urgent. Però hi ha un seguit d'elements que ens permeten creure que d'aquesta situació difícil, de crisi diversa i complicada, en sortirem: la joventut que ara puja molt més preparada del que se sol dir, però que tot just comença a actuar; la presa de consciència de valors ètics i culturals, que està madurant; potser la consciència de molta gent, a Catalunya i qui sap si a la resta de l'Estat, que d'un temps ençà no han fet bé algunes coses i que cal que rectifiquin; la probable recuperació econòmica, si més no parcial, que es produirà, tot i que no sabem quan. I en podríem dir algun més. Ens en podem sortir. Però podem trigar molt i, el que encara és més greu, podem sortir-ne molt baldats si des d'ara ens deixem dur pel corrent. Per tant és des d'ara que hi ha d'haver una reacció. I ara, ara mateix, ha de ser sobretot política.

Una generació amb actius

20 d'octubre de 2009

Butlletí 182

Com s'ha comentat en algun altre editorial, el país està passant un moment de desconcert a causa de la crisi econòmica, de la incertesa política i de la situació social. Però malgrat aquesta situació delicada s'ha de fer una crida a no caure en el pessimisme. La capacitat de resistència que la societat catalana ha demostrat tenir en tantes ocasions hauria de servir, avui, per abstraure'ns d'aquest ambient negatiu que amenaça de dominar l'escena i situar-nos –sense defensa– al racó dels perdedors.

A l'editorial *No estem desarmats* (28 d'octubre de 2008, butlletí 163) dèiem que «en aquests temps de turbulències, en què el martelleig incansable de notícies negatives ens desassossega, hauríem de fer un esforç [...] i buscar la serenitat necessària per a centrar idees». I s'hi afegia que «hem de ser conscients també de les nostres capacitats i en tenim moltes».

Després d'un any durant el qual la crisi ha mostrat gairebé tota la seva cruesa, i hi ha molta gent a casa nostra que ho està passant malament, encara es troben iniciatives que ens fan tenir esperança en la vitalitat del nostre país i de la nostra gent. Són els nostres actius. Són emprenedors que no s'han deixat arrossegar per l'onada pessimista i han continuat treballant en allò en què són bons. Ara, quan encara el final de la crisi és més lluny que en molts països del nostre entorn, s'ha de continuar fent el recompte dels nostres actius, i posar-los damunt de la taula per aixecar la confiança col·lectiva.

Cada dia sorgeixen noves iniciatives, noves empreses, noves idees. Algunes són molt ambicioses, d'altres són projectes molt consolidats i reconeguts ja internacionalment, i d'altres tot just són a les beceroles. Totes són fruits de la il·lusió i de la confiança. I el que és més engrescador, com ja s'havia apuntat anteriorment a l'editorial *Ve una nova joventut* (10 de març de 2006, butlletí 17): els seus impulsors cada cop són més joves i més desacomplexats. Han fet seu allò de «el nostre món és el món» i juguen amb confiança en un

escenari mundial, traspasant les barreres mentals de les fronteres estatals. De Catalunya al món i sense escales, sense penyores, només amb el seu talent, la seva tenacitat, la seva il·lusió i el seu coratge.

Formen part de la generació millor formada que hi ha hagut mai, i demostren amb fets un elevat patriotisme. Malgrat les dificultats per trobar capital o per les excessives traves burocràtiques, i les suculents temptacions externes, volen desenvolupar els seus projectes a Catalunya.

Són, sobretot, emprenedors que destaquen en sectors d'alt valor afegit: empreses de biotecnologia, d'enginyeria, aeronàutiques, mediambientals o energètiques. També hi ha molts projectes vinculats a les tecnologies més punteres de les telecomunicacions o al desenvolupament de programari. I projectes culturals ambiciosos, no només des del punt de vista creatiu on Catalunya sempre havia tingut una rellevància destacada a nivell internacional, sinó des del punt de vista de la gestió cultural, de les indústries culturals i per tant de la creació de riquesa, de marca i de projecció exterior.

Tancar els ulls a aquesta realitat i no ser conscients de l'existència d'aquests actius –i de molts altres, és clar– hauria estat com abandonar la lluita sense intentar resistir. I el nostre potencial, el potencial de la nostra gent, és molt més gran del que de vegades pot semblar. Només ens cal més autoestima i confiança per treure'n tot el profit.

Parlem d'Europa (i del President Obama)

28 d'octubre de 2009

Butlletí 183

Fa temps que no parlem d'Europa. Perquè estem molt enderiats amb el nostres problemes catalans, i espanyols, polítics i nacionals, socials i econòmics. O bé estem molt capficats amb el que és el motor principal de la nostra Fundació, i que a més li dóna una personalitat especial, que és tota la temàtica de l'IVA. És a dir, del que paulatinament ha de fer possible un reforçament moral del nostre país.

Però no podem perdre de vista que la vocació europea forma part de la nostra personalitat com a poble, que és un element molt principal de la nostra Història. I que modernament ha estat un referent constant del catalanisme. És a dir, que no podem perdre de vista que som europeus. Ni podem perdre de vista que si bé Europa ha perdut pes en el Món segueix essent molt necessària.

I amb què ens trobem? D'entrada amb dues frases com aquestes:

1. A la portada del *The Economist* de fa quinze dies llegíem això sobre Europa: «Vint anys perduts, dos tractats inútils, ignorada per Xina i els Estats Units, però encara l'economia més gran del Món, cal algú que, per favor, desperti Europa».
2. Una frase del President Obama en ocasió solemne (el seu primer discurs a l'ONU el 23 de setembre): «Els que fustigaven els Estats Units per haver actuat en solitari en el Món ara no es poden mantenir al marge i esperar que els problemes del Món es resolguin sols.» Es referia, amb aquesta frase, a la guerra de l'Afganistan, a la molt perillosa inestabilitat pakistanesa, a l'amenaça terrorista mundial. I la dirigia sobretot als defensors del multilateralisme.

A això hi podem afegir la idea, que fa anys que defensem, que «el Món té necessitat d'Europa». I en la línia més precisa del President Obama podem dir que concretament «els Estats Units té necessitat d'Europa».

Això fa anys que es veu a venir: que el Món, i especialment els Estats Units, tindrien necessitat d'Europa. Ho havíem dit en conferències i articles del 2002 al 2004. Dèiem que els Estats Units estava arribant al límit de les seves possibilitats, que començava a patir aquella situació que els historiadors anglosaxons han anomenat *overstretching*, o dit en termes catalans i planers «allargar més el braç que la màniga». I ara ja hi som.

Hi ha un altre fet a tenir en compte en aquest moment en què es redistribueixen les cartes del gran joc geopolític. I és que podria molt ben ser que el G8 i el G20, és a dir, les grans agrupacions de països políticament i econòmicament importants esdevinguin molt secundaris, i que realment el que comptés fos el G2, és a dir, els Estats Units i la Xina. Al nostre entendre això seria massa esquemàtic ja que el Món és més complex que això. Però en tot cas és segur que els Estats Units i la Xina jugaran un paper molt determinant. I per tant Europa podria pensar que jugant un paper intermedi, ara a favor dels Estats Units ara a favor de la Xina, podria inclinar la balança en un sentit o altre.

Creiem que aquest no hauria de ser el paper d'Europa. Pels seus valors, la seva identitat i la seva història, Europa és occidental. Pot introduir variants en la mentalitat occidental i de vegades pot actuar com a pont que faciliti la relació dels grans protagonistes. Però, o és clarament occidental, o què serà? I si és occidental, la seva relació preferent ha de ser els Estats Units.

Però si decidís anar sola i rebutjar una relació especial amb els Estats Units, si pretengués ser un actor —ella sola, sense acompanyant— del gran joc geopolític, encara seria més veritat que caldria que tingués la cohesió, la força i la voluntat que calen per a fer una tasca així.

I Europa no fa l'esforç per tenir aquesta cohesió i aquesta força, o el fa poc. I per tant passa allò que temíem que passés quan l'any 2004 dèiem que podia arribar un moment en què els Estats Units —per convicció o per necessitat— digués «teniu raó, amb l'unilateralisme no arreglarem el Món, fem-ho plegats», és a dir, que es proposessin actuar en termes bilaterals o multilaterals. I que aleshores, arribat el cas, Europa no estigués en condicions de fer

el paper que li correspon en aquesta obra. Que no tingués ni prou unitat, ni prou voluntat, ni prou ambició, ni prou tecnologia, ni prou gent jove, ni prou doctrina, ni prou soldats per a jugar aquest paper, molt important, que li pertocaria.

Europa està ara en condicions d'acceptar aquesta responsabilitat? No és gens segur. I està mentalment preparada? Tampoc no és segur. Per això el President Obama parla com parla. Ho fa des de l'ONU, i dirigint-se a tothom. Però d'una manera especial a Europa.

A Europa, que s'ha distingit per la seva «obamania». I que ara fa el ronsa. Que fa allò que se'n diu «esperar i veure». Per això fa pocs dies el diari *Le Monde* deia que tot plegat podria conduir al dilema següent: «*Obama ou unilatéralisme par défaut*». O Europa col·labora amb Obama o als Estats Units no els quedarà més remei que tornar a l'unilateralisme. Si és que encara poden.

Ser i estar

03 de novembre de 2009

Butlletí 184

Aquesta setmana Barcelona acull l'última tanda de negociacions prèvies a la Cimera de Copenhaguen, la que ha d'establir les regles del joc per combatre el canvi climàtic a partir del 2012. És una bona notícia que la capital de Catalunya pugui ser l'amfitriona d'esdeveniments de tanta importància mundial. I, encara que alguns creguin que és el moment d'amagar el cap sota l'ala, no hauríem de desapropiar l'ocasió per mostrar al món el que som i el que volem ser, tot el que de bo hi ha en la realitat de Catalunya i en les seves expectatives de futur.

D'altra banda, aquesta reunió internacional suscita alguna reflexió que va més enllà d'allò que s'hi debat i que valdria la pena de subratllar: Catalunya no hi és representada, no hi té veu directa.

Tot i que els temes que s'hi discuteixen afecten molt directament la nostra economia i incideixen clarament en les competències de la Generalitat, la "nostra veu" serà la del representant espanyol. Això no és nou d'ara. Ja hi vam haver de batallar en temps passats. Sense entrar en altres consideracions, el que és rellevant és que la progressiva internacionalització de molts assumptes fa que l'administració central vulgui imposar el seu criteri sobre matèries que corresponen a la Generalitat o a altres governs autonòmics. Podria ser d'una altra manera, el govern central podria ser la veu d'un posicionament col·legiat de tots aquells que són titulars efectius de les competències, però prefereix suplantar-los i recuperar, indirectament, capacitat de decisió en allò que ja no li toca. I sembla que a alguns ja els va bé que sigui així, perquè són temes complexos, delicats, compromesos... Tanmateix, l'autogovern només té sentit si estem disposats a abordar els temes complexos, delicats i compromesos, si estem disposats a assumir el risc de prendre decisions sobre els elements clau de la nostra competitivitat, de la nostra qualitat de vida...

Repetim-ho: això no és nou d'ara i pot ser difícil de canviar, perquè està molt intricat en la manera de pensar dels polítics espanyols. Ens hi hem de

resignar? No, és clar. Per això, sense renunciar a la justa reivindicació, hem de ser conscients que hi ha maneres de compensar aquest dèficit: la principal és l'excel·lència de la pròpia actuació. Catalunya ha aconseguit tenir reconeixement internacional en determinats camps quan ha maldat per excel·lir-hi, per ser-hi pionera. I l'autogovern també és això: posar les capacitats del país al servei de l'excel·lència, per ser pioners en tantes i tantes coses. Sabem que ser pioners és esforçat i arriscat, que exigeix molt tremp i molta perseverança. També sabem que, si no ets pioner, en el món d'avui no ets res.

Assumir responsabilitats en allò que realment incideix en la vida de la gent i de les empreses, treballar intensament per ser excel·lents... vet aquí el que dóna sentit a l'autogovern tal com el concebem. Ara bé, l'autogovern no és només una norma jurídica, la qual només depèn en part de nosaltres. És sobretot una actitud dels governants: en aquest cas, tenir-la o no tenir-la, només depèn dels catalans. I potser hauríem de fer un cert examen de consciència sobre si mantenim el to que caldria en aquest aspecte o si hem esdevingut massa proclius a adoptar un paper secundari, subordinat.

Estem, com s'insinuava al començament, en una etapa de desconcert i, en certa mesura, d'enuig. I reaccionem exageradament per fets que, sense negar la seva importància, no ens haurien de descentrar ni fer perdre el sentit de la nostra acció. Res del que hagi pogut passar ens hauria de distreure d'un punt essencial: Catalunya té unes potencialitats extraordinàries que només donaran els fruits esperats si som capaços d'exercir l'autogovern, exigint el respecte de les nostres competències, però sobretot amb l'autoexigència d'aplicar el bo i millor de les nostres capacitats a excel·lir. Davant el món i, sobretot, davant nosaltres mateixos.

La dreuera és política

10 de novembre de 2009

Butlletí 185

És oportú, ara, recordar una conferència meua de l'any 2002. Du un doble títol explicatiu: Defensa i elogi de la política. Grandesa i misèria de la política.

Oportú perquè vivim un temps d'inseguretat i crisi generals. De crisi econòmica i política, a Catalunya mateix i a Espanya, d'inviabilitat del nostre doble projecte d'afirmació catalana i convivència positiva en el marc de l'Estat: de bon funcionament intern i de desorientació i pèrdua d'autoestima a Catalunya mateix...

I junt amb tot això, una pèrdua greu de prestigi i de credibilitat política. I això darrer és ara especialment greu. Perquè la superació de tot plegat requereix força moral, requereix recuperar valors i actituds positives, requereix una acció en profunditat. Requereix una acció de, diguem-ne, pluja fina, de les que fan saó. Ho hem defensat sempre des d'aquesta Fundació. Però hi ha moments en què —sense abandonar l'acció en profunditat— cal fer dreuera. Perquè el temps se'ns tira a sobre i el mal que ens amenaça pot ser molt greu.

I la dreuera és política. Per estrany que pugui semblar en un moment d'hores baixes de la política, i per estrany que pugui semblar dit per qui predica la necessitat que Catalunya es rearmi en el camp de les idees, els valors i les actituds —el que en diem l'IVA—, el cert és que les urgències són urgències, i que quan hi ha una urgència s'ha d'afrontar amb el que es té, sigui poc o sigui molt. I s'ha d'anar per la dreuera. I la dreuera és política.

No política de confrontació sistemàtica. Ni de veure qui enfanga qui. Un dels aspectes més negatius que es pot donar en un país és que s'estengui en el món polític una doble creença: que l'objectiu primer d'un partit no és presentar un projecte i formular un programa, sinó destruir l'adversari, i que per

això el que cal no és derrotar-lo amb propostes i projectes sinó enfangar-lo. Amb arguments verídics o falsos, és igual.

Per tant, quan diem que la dreuera és política ha de quedar clar que ha de ser una política constructiva, basada en propostes i feta per gent creïble. L'escepticisme imperant d'ara pot considerar que en el camp de la política avui no hi ha gent creïble. Però això no és cert. En el nostre món polític hi ha gent creïble, hi ha gent honorable i hi ha gent amb autèntica vocació de servei. I hi ha gent capaç de liderar el país. Capaç de conduir-nos per la dreuera política amb èxit.

Per això cal que es desempalleguin del clima morbós que s'ha creat. Que en part han creat els polítics embrutidors i destructius, que en part s'ha produït per fallades també de la mateixa societat civil, i que en part han estimulat els mitjans de comunicació. És a dir, un clima del qual tots som responsables. Potser els polítics més perquè tenen un plus de responsabilitat en tant que servidors de l'interès públic. Però, per altra banda, tothom ha de saber que per això mateix, perquè tenen més responsabilitat, se'ls ha de tractar amb exigència, però amb equanimitat. I distingint entre els que tenen vocació de construir i els que són destructors de mena.

És urgent aquesta recuperació del protagonisme positiu i constructiu de la política. I cal que la societat assumeixi també la seva part de responsabilitat en el que passa. Que també en té. I que tots plegats, units per un renovat sentit del bé comú —i del que en podríem dir una mútua commiseració i una mútua exigència—, duguem a terme un redreçament ràpid. Que és possible. Perquè en aquest mateix editorial moltes vegades hem fet l'inventari dels nostres actius, dels nostres punts forts. Que en tenim, i no són pocs. Cal que en siguem conscients, que n'estiguem convençuts i que no els neutralitzem amb molta cultura del no i amb esperit autodestructiu.

En un moment així és bo recórrer als arguments i als testimonis morals que ens varen ajudar fa poques dècades a superar situacions molt i molt di-

fícils. És bo que tornem al que en podríem dir els nostres clàssics. A en Joan Sales, per exemple. Que a través de la seva obra literària, però sobretot de la seva forta vivència humana i el seu esperit exigent, fruit del seu patriotisme, de la seva fe i del seu humanisme, no gens autocomplaent ni amb ell mateix ni amb Catalunya, ens va dir, parlant del nostre poble, que calia «bandejar tant el dramatisme com els tòpics tendents a l'autocomplaença». O bé a en Salvador Espriu, que ens deia que per salvar-se en temps difícils el que cal és assumir la pròpia condició i «convertir-la en una força moral d'identificació, de resistència, de fidelitat a la gent i —també— d'interpel·lació als qui ens volen mal, als qui ens assetgen».

El redreçament és possible. Tenim molts actius, que segueixen fent feina. Potser tenen menys visibilitat que d'altres coses més escandaloses, encara que més importants. Però també tot això que creix i va bé necessita alliberar-se d'un tel de tristesa que hi ha al país. Necessita un impuls renovat, un horitzó més ben definit, una il·lusió. Tot això depèn de tots. Però és urgent. I per això, perquè és urgent, cal recuperar tot el que de positiu pot tenir la política.

Perquè ara la drecera és política.

Quan es va just

17 de novembre de 2009

Butlletí 186

És sabut que la Generalitat ha tingut i té un finançament deficient. Malgrat l'acord del passat mes de juliol, Catalunya segueix tenint un fort dèficit fiscal. I els compromisos d'inversió contemplats a l'Estatut no es compleixen ni tampoc el principi d'ordinalitat. Per altra banda, els ajuntaments en general tenen greus dificultats financeres. Molts estan en situació crítica.

Però avui no insistirem en aquest aspecte del finançament, ni de la Generalitat ni dels ajuntaments. Sinó en l'altra cara del finançament, que és la despesa. I en la utilització del pressupost de cara a l'acció política, i sobretot a l'acció de govern.

Caldrà seguir batallant perquè definitivament es resolgui amb justícia el tema del finançament de la Generalitat. I el dels ajuntaments. Per això és positiu que no s'acceptin mansament els acords que es presenten com a bons sota la pressió d'una situació d'ofec i, a més, d'una situació política crítica, però que realment ni són bons ni corresponen al que diu l'Estatut. Però dit això, cal que les institucions i els partits, i la societat en general, treballem amb disciplina, amb objectius ben definits i amb l'austeritat que la circumstància reclama. Amb ferma decisió d'aprofitar bé els recursos. Amb capacitat d'establir les prioritats, i de defensar-les amb un discurs franc i creïble.

És fàcil governar en temps de vaques grasses, i és difícil fer-ho en temps d'escassetat. Com ara. Tot i que ja hem passat altres èpoques de gran carestia i alhora de crisi econòmica i social profundes. Molt profundes. Per exemple, durant la primera meitat dels anys vuitanta. I ho varem superar. Tot i que el sistema de finançament de la Generalitat i dels ajuntaments era pitjor que l'actual i les necessitats, més urgents. Ho varem superar, també amb endeutament —important, però controlat— però, a més, amb austeritat i molt discurs per explicar què es podia fer i què no. I dibuixant perspectives de futur més positives però sense engany.

És en moments difícils com els d'ara que cal que la manera de fer de l'administració, i l'acció política en general, i sobretot l'acció de govern siguin estrictes i disciplinades. Que la tendència que de vegades sorgeix en temps d'abundància de ser tolerant amb els capricis, o amb les idees i fal·leres particulars d'aquest o d'aquell —ajuntament, partit polític, grups de pressió de tota mena, personalitats més o menys influents...— no sigui tinguda en compte. Que el malbaratament sigui severament vigilat. Que els mals costums siguin bandejats. Que les nòmines no s'inflin. Que no es permeti que es vagi implantant, de vegades acceleradament, una casta. Una casta política, funcional, de gabinets d'estudi i consultories... (suggerim la lectura de l'editorial *La casta* del 27 de maig de 2008).

Davant del perill que tot això representa —un perill ben real— cal apel·lar a l'exigència ètica, a l'enfortiment d'actituds i valors positius, etc. Certament cal treballar en aquest sentit. Però cal anar —des d'ara mateix, perquè estem en temps d'urgència— cap a una acció política que posi fre a aquest anar lliscant per un pendent negatiu. I repetim: hi ha les accions de fons, que requereixen temps. Però, de vegades, calen accions urgents, un cop de timó, i això és cosa de la política. Per això dèiem la setmana passada que quan hi ha urgència cal agafar la drecera, i la drecera és política.

Som en un moment compromès. Que superarem. Però abans de superar-lo passarem un temps difícil. Anys difícils. Perquè el dèficit que estem acumulant s'haurà de pagar. Perquè les empreses que hauran tancat s'hauran de substituir. I els llocs de treball. Perquè els xocs morals que hem tingut, i les ferides en la confiança col·lectiva, s'hauran de reparar.

Vindran anys difícils. Anys durant els quals el país necessitarà mobilitzar energies, reforçar valors, recuperar alegria. I per a tot això li caldrà tenir una direcció política sòlida i ordenada, exigent i alhora comprensiva, realista i alhora esperançada.

El fracàs de l'Espriu

24 de novembre de 2009

Butlletí 187

O potser caldria dir «el fracàs de *La pell de brau*». O bé «el fracàs de Sepharad». O només «el fracàs de Catalunya».

I caldria afegir un epíleg titulat «I ara, què?»

Més d'un cop hem explicat quin era el projecte polític i moral de la Catalunya, dels anys 60, 70 i també dels 80. De fins fa molt poc. De fet, un projecte o un somni que va decandir amb l'entrada del segle XX.

Hem explicat que Catalunya, amb la nova etapa de la història d'Espanya, que s'obria amb el final no només del franquisme sinó també d'una idea vella i excloent d'Espanya, aspirava a consolidar i garantir la seva personalitat com a poble mitjançant la recuperació de les seves institucions, i a consolidar el grau d'autogovern necessari per poder formular i aplicar un projecte potent de país i de societat. I que això, Catalunya ho podria fer en el marc d'un Estat, en el marc d'una Espanya democràtica i justa envers els seus homes i dones i envers els seus diversos pobles.

El somni anava més enllà: Catalunya podria contribuir a construir aquesta Espanya, aquesta nova Sepharad, amb il·lusió i eficàcia.

Aquesta és una manera diguem-ne política i corrent de dir-ho. Tanmateix és autèntica. L'Espriu, però, ho va dir d'una manera poètica i amb un fort to profètic. De fet, l'Espriu i *La pell de brau* són una gran afirmació de catalanitat i de voluntat catalana de ser i alhora d'espanyolitat generosa i constructiva. I tot plegat esperançat. «Fes que siguin segurs els ponts del diàleg i mira de comprendre i estimar les raons i les parles diverses dels teus fills». I a Sepharad «que la pluja caigui a poc a poc en els sembrats i l'aire passi com una estesa mà suau i molt benigna damunt els amplis camps». I encara, «que Sepharad visqui eternament en l'ordre i en la pau, en el treball, en la difícil i merescuda llibertat».

Dit en termes més prosaics: que sapiguem treballar en pau i en llibertat, que sapiguem fer prosperar Sepharad, que hi hagi un ordre just, amb compromís i amb respecte per la manera de ser i de parlar de cadascú.

Això —aquests versos, aquest sentiment— va contribuir a definir una política. Una política catalana. Una política de país. Ambiciosa i generosa. Tot i que ja aleshores el mateix Espriu advertia d'alguns perills. Parlava d'un «nou cel de Sepharad», però també advertia del «palau perillós dels nostres somnis». I és que realment sempre hi ha hagut gent —aquí, entre nosaltres, i sobretot fora d'aquí, en altres indrets de Sepharad— que no ha cregut mai en tot això. O que ha fet veure que hi creia per enganyar. «Però tu te'n rius: penses que l'aranya sempre tindrà fil». I ha advertit —el mateix Espriu, malgrat la seva aposta generosa i magnànima— que «quan despertaràs, la rialla als llavis se t'estroncarà».

I així ha estat. Això és el que està passant ara mateix. Per tant, «i ara, què?»

Doncs bé, ara és l'hora de reprendre la marxa. No per tornar a caure en nous errors, ni per complaure'ns en el plany, sinó per fer recompte i ajuntar tots els tresors que tenim, per preservar el que hem edificat del nostre temple inacabat, i per continuar pouant noves energies en la nostra consciència. I, sobretot, per viure el moment present amb dignitat. I amb orgull. I amb confiança. Perquè, malgrat tot, tenim tresors. Perquè no hem viscut debades. Perquè hem edificat. Perquè només el cansament i el desencís podrien fer-nos fracassar. Podrien fer-nos renunciar a «guanyar lentament una lliure pau».

Sobretot, ara cal actuar no tenint en compte el que ens donaran els altres, o pensant si ens ajudaran —que no ens ajudaran pas ni ens donaran res, perquè per a ells la solidaritat és paraula d'engany—, sinó comptant amb els propis tresors, amb els propis actius, amb la pròpia capacitat i amb la pròpia voluntat.

L'Espriu també deia: «Ja sabem que el nostre “no és el millor país”. Però en el nostre somni, sí».

Però no es tracta només d'un somni. Es tracta que en la història recent, durant cinquanta anys, hem contribuït al progrés de Sepharad, i al nostre propi progrés. Tenim l'honor d'haver complert. No hem edificat del tot el nostre temple, però n'hem edificat una bona part. I no hem aconseguit que s'acompleixi el que deia l'Espriu: «Diverses són les parles i diversos els homes, i convindran molts noms en un sol amor». No ho hem aconseguit. Ni tampoc hem aconseguit «que siguin segurs els punts de diàleg». Però això ara ens ensenya a valorar el nostre patrimoni, moral i material, la nostra aventura com a poble, el mèrit de resistir i mantenir l'esperança.

I ens permet iniciar una nova etapa.

De les tres grans virtuts —fe, esperança i caritat— no sabem quina és la més important. O totes tres ho són igual. Però l'Espriu parla sobretot de l'esperança. I Catalunya ha hagut de recórrer molt sovint a l'esperança, que és la llavor de tots els ressorgiments. De totes les etapes noves. Cada cop que ho hem fet, encara que fos després de fracassos, hem avançat. Perquè és la més creadora de futur. Ara ho tornarà a ser.

Aquesta etapa que ara comença —perquè ara realment comença una nova etapa— tindrà una característica principal: serà política. Política ja ho era la poesia de l'Espriu. Política és la reflexió de reforçament moral i intel·lectual de Catalunya en aquests moments. I també ho és la reflexió de tota la societat.

I tot això és de primera necessitat per a la resposta que ara hi ha d'haver a Catalunya. Però, a més, aquesta resposta, aquest nou impuls, aquest revulsiu que el país necessita, ha de ser específicament polític. Sabem que hi ha una crisi de confiança en la política. I s'entén. I pot semblar una paradoxa, però

ara les coses s'han posat d'una manera que reclamen una resposta d'urgència. I una resposta així ha de ser principalment política.

La dreuera, com dèiem fa pocs dies en un d'aquests editorials, és política. I ara ja és temps d'urgència i de dreuera.

Una dreuera per a la qual caldrà mantenir viu l'esperit honest i l'energia moral d'en Salvador Espriu.

Carta adreçada als autors de l'editorial conjunt dels diaris del passat dijous 26 de novembre de 2009

01 de desembre de 2009

Butlletí 188

Benvolguts amics:

La publicació de l'editorial publicat a dotze diaris catalans és realment un escrit de gran qualitat i de gran significat polític. I podria ser que el seu efecte es projectés en el futur.

Hi ha més d'una afirmació en aquest editorial –que de fet és tot un manifest– que, dita amb la llibertat amb què vostès l'han dit ja ningú, ni aquí ni a Madrid -ni a tota Espanya-, podrà fer veure que no s'adona de la seva importància, i del dret que assisteix a Catalunya. Vostès diuen: «Hi ha preocupació a Catalunya i cal que tot Espanya ho sàpiga. Hi ha alguna cosa més que preocupació. Hi ha un creixent atipament per haver de suportar la mirada irada dels que continuen percebent la identitat catalana (institucions, estructura econòmica, idioma i tradició cultural) com el defecte de fabricació que impedeix a Espanya assolir una somiada i impossible uniformitat. Els catalans paguen els seus impostos (sense privilegi foral); contribueixen amb el seu esforç a la transferència de rendes a l'Espanya més pobre; afronten la internacionalització econòmica sense els quantiosos beneficis de la capitalitat de l'Estat; parlen una llengua amb més pes demogràfic que el de diversos idiomes oficials a la Unió Europea, una llengua que en lloc de ser estimada, resulta sotmesa tantes vegades a l'obsessiu escrutini de l'espanyolisme oficial. I acaten les lleis, per descomptat, sense renunciar a la seva pacífica i provada capacitat d'aguant cívica. Aquests dies, els catalans pensen, sobretot, en la seva dignitat; convé que se sàpiga». Amb poques paraules, clares i sense timidesa, enumeren els punts principals de la reivindicació catalana.

I a més és molt bo que l'editorial es tituli «*La dignitat de Catalunya*». Perquè Catalunya té problemes de finançament, de respecte de les competències estatutàries, de tracte just pel que fa a les grans infraestructures, etc., però també, molt especialment, de reconeixement de la seva identitat i del seu paper a l'Estat. Però a més té, i a hores d'ara amb especial gravetat, un problema de respecte de la pròpia dignitat. La gent ha de saber que un país maltractat en la seva dignitat, finalment ningú no el té per res.

I ara ja ho sap. Però Espanya potser encara es creu que els catalans no som res més que uns fenicis, quan la veritat és que Catalunya ha tingut i té una actitud i una política altament solidàries.

Hem de creure que aquest editorial tindrà efecte. No sabem si suficient com perquè la voluntat del Parlament català i de les Corts espanyoles i la del poble de Catalunya expressada en referèndum no siguin obertament i fortament agredides. Ni tampoc burlades *sin que se advierta el cuidado*, com tants cops s'ha fet.

Si no en té, o en té poc, es produiria allò que pronostica el mateix editorial dels diaris catalans: la cancel·lació de l'esperit integrador i respectuós de debò, sense engany ni subterfugis, de la diversitat espanyola i del que Catalunya és i significa.

D'això darrer en parlava dos dies abans de la publicació de l'editorial conjunt. Ho vaig fer en el butlletí de la nostra Fundació. Ja veuen que el títol és trist i agre, com no podia ser d'altra manera: «*El fracàs de l'Espriu*». O el fracàs d'Espanya, o el de Sepharad? O el de Catalunya? O el de tots plegats?

Catalunya no va encarar el final de la dictadura ni l'inici de la democràcia, ni de fet el canvi històric –realment històric– que això va significar, només amb un programa polític, o amb mentalitat de sortir del pas, sinó amb una proposta de profunditat, també política, però sobretot de caire ètic, de valors renovadors i generosos, de solidaritat i de fraternitat autèntiques.

Una proposta que el llenguatge purament polític, en tota la seva profunditat no podia expressar bé sinó que necessitava ser expressada també amb llenguatge filosòfic, poètic i de valors. L'Espriu ho va fer parlant de Sepharad a *La pell de brau*. Amb positiva i bona acceptació a Catalunya. Però les coses han arribat a un punt en què s'ha de parlar sense embuts del fracàs de l'Espriu. I de molts de nosaltres. A no ser que una reacció d'última hora capgiri la situació.

L'editorial dels diaris catalans podria ajudar a fer-ho possible. Però això requereix, per part d'Espanya, un canvi radical de mentalitat política i intel·lectual i en general d'actituds bàsiques. Amb ràpida repercussió en el terreny dels fets. Ràpida i amb prou claredat i efectivitat perquè sigui creïble. I això és molt improbable.

En tot cas, s'ha d'agrair als promotors i redactors de l'editorial dels diaris que amb tanta elegància, claredat i brevetat, i alhora amb equilibrada exigència, hagin fet el que han fet.

En tot cas –hi insisteixo– un canvi d'actitud hauria de venir molt principalment d'Espanya. I aquest cop no es pot basar en l'engany i en bones paraules. Ni en els estereotips d'una imatge deformada de Catalunya, ni en la falsa solidaritat (*la solidaridad sólo hay que practicarla con los bienes ajenos* diuen), ni en l'enveja i la mentalitat poc responsable i poc constructiva del autonomismo por arrastre.

És això possible? L'Espriu i el que va significar són definitivament morts? Les aparences són que sí. Tot sembla indicar que sí. Però m'agradarà saber la seva opinió, la de vostè i la d'uns quants més que han estat capaços de sotraguejar l'opinió pública. La d'aquí molt decebuda. I sobretot, la d'allà molt hostil.

Passi el que passi, felicitats per l'editorial, i gràcies.

Ben cordialment,

Jordi Pujol

Amb el que tenim. I amb bona política

09 de desembre de 2009

Butlletí 189

Durant les últimes setmanes s'han produït fets importants al llarg i accidentat procés relacionat amb l'Estatut i la situació de Catalunya en el marc de l'Estat. Fets positius pel que han significat d'afirmació catalana i de reforçament de la nostra dignitat i de la nostra autoestima com a poble, i negatius perquè han ratificat les actituds dominants fora de Catalunya, de vegades erràtiques i poc consistents, altres cops simplement hostils. I han confirmat també l'anquilosament del sistema polític i institucional espanyol.

Per a nosaltres, els catalans, això no té només un significat polític en sentit estricte. Hem dit molts cops –i ho subratllàvem especialment quan parlàvem del «*fracàs de l'Espriu*»– que, durant els últims 30-40 anys en l'àmbit espanyol, Catalunya ha jugat molt fort una carta no només –que també– de democràcia i de progrés social, no només –que també– de modernització i d'uropeïtzació, no només –que també– de recuperació de l'autoestima, sinó a més de creació d'una mentalitat i d'una sensibilitat de convivència de llengües i cultures diverses, amb projectes comuns i il·lusions comunes però amb arrels i ànimes pròpies.

Sepharad, deia l'Espriu, has d'aprendre a comprendre i a estimar no només les llengües, sinó també les raons diverses dels teus fills.

Tot això està molt a punt d'anar-se'n en orris. Amb efectes greus per a Catalunya, però no sense conseqüències per a tot Espanya. Perquè per tal que «Sepharad visqui eternament en l'ordre i en la pau, en el treball, en la difícil i merescuda llibertat» totes les mans són poques. I totes són útils, si són lliures i respectades.

Però deixem-nos de lamentacions. Perquè la contesa encara dura. No podrem jugar amb les regles del joc que havíem imaginat, ni podrem confiar en les paraules de bon dring, d'aparença noble, però falses. Haurem de jugar amb cartes marcades. Però haurem de seguir jugant. Amb més esforç, amb més energia i amb més seny, amb més serenitat i amb més intel·ligència. Per tant, ja des d'ara Catalunya ha de definir tres respostes i tres actituds.

1. Si al capdavant el TC invalida o rebaixa l'Estatut –ja sigui per castració física, com desitja més de mitja Espanya, o per una més elegant i enganyosa, però també efectiva, castració química, com desitgen uns altres–, quina resposta haurà de donar Catalunya?

S'haurà de manifestar? Haurà de prendre una contundent iniciativa parlamentària? Haurà de reclamar un nou referèndum? Haurà d'estimular les consultes independentistes? No és feina d'aquest butlletí ni d'aquest editorial donar resposta a això. És feina dels partits polítics, amb el màxim possible de suport popular.

Per altra banda, Catalunya d'entrada haurà d'acatar? Per força. Haurà de respectar? No.

No respectar vol dir no acceptar-ho en el fur intern, no admetre que el tracte rebut és just, no donar per resolt el plet. No resignar-se. No donar les gràcies per les engrunes.

2. Definir, fer inventari del que Catalunya necessita, de tota necessitat per poder-se realitzar com a país i com a projecte. Per poder ser, per poder ser útil a la seva gent, i per poder tenir ambició.
  - a) Hi ha una primera qüestió d'identitat. Si no hi fos no hi hauria hagut durant segles, des del segle XVI, la tensió que hi ha hagut entre Catalunya i la resta de l'Estat. Això no és cap invent, és una realitat d'arrels molt fondes. Que es manifesta sobretot a través de la llengua i de la cultura.

b) D'això en deriva la consciència de tenir una personalitat pròpia. Ni millor ni pitjor que d'altres, però pròpia. I en deriva la necessitat i la justa reivindicació d'un poder polític que permeti preservar i desenvolupar aquesta personalitat i fer que actui positivament sobre la seva gent. Perquè la raó de ser de tota col·lectivitat és ser útil a les persones que en formem part. La defensa de la simbologia nacional –que fins ara a Catalunya ni els partits més pròpiament espanyolistes havien rebutjat– va lligada a aquesta realitat d'una personalitat pròpia de Catalunya.

c) En el cas concret de Catalunya això ha conduït històricament a la reclamació majoritària d'un Estatut d'Autonomia en el marc de l'Estat espanyol de prou amplitud per poder no solament preservar la identitat, si no també construir una societat justa i de progrés, i en general desenvolupar un projecte de país ambiciós i generós. I poder, en el respecte del dret de Catalunya al seu autogovern, participar positivament en el desenvolupament polític, econòmic i social espanyol.

d) Aquest autogovern ha de disposar de competències prou importants i prou extenses per poder actuar positivament sobre la persona en particular i sobre la societat en general. De competències reals, no arranades en la pràctica per la lletra petita de l'Administració Central o per lleis orgàniques d'àmbit estatal tendents a buidar de contingut el text estatutari.

e) I ha de poder disposar també d'un finançament adequat. D'un finançament no escanyat. Aquesta és una llarga batalla no guanyada fins ara, tampoc amb el nou sistema de finançament, tot i les millores que amb els anys s'han anat aconseguint. És el nostre parer que amb el temps –amb no gaire temps– tornarà a ser evident que, pel que fa a Catalunya, el criteri que segueix imperant és el de *«la solidaridad sólo hay que aplicarla con los bienes ajenos»* i allò altre que *«los catalanes se lo quieren llevar todo»*.

f) Hi ha el tema específic de les infraestructures, que en el nou Estatut està ben tractat i que hem de veure com queda.

g) Caldrà estar molt atents a veure com queden després de la sentència alguns punts concrets d'especial transcendència. Per exemple, la immersió lingüística, sense la qual amb l'allau immigratori que tenim la situació del català seria molt crítica. O bé, el dret de tot ciutadà de Catalunya a ser atès en català. I la capacitat per part de la Generalitat d'incidir en el procés d'incorporació de la immigració, i no només des d'un punt de vista assistencial –certament molt important– sinó civil i administratiu. No oblidem que de cara a la pervivència de Catalunya com a país, com a col·lectivitat, el tema de més transcendència és justament l'immigratori.

El resultat final de tot el procés estatutari encara no sabem quin serà. Tot sembla indicar que quedarà clarament per sota del que Catalunya ha demanat i del que es va aprovar al Parlament, al Congrés a Madrid i en referèndum a Catalunya. I per altra banda haurem sofert un gran desgast, intern a Catalunya i també de cara enfora.

A nivell polític –els partits, el Parlament, el Govern– caldrà que s'hi doni resposta. No correspon avançar res en aquest sentit en aquest butlletí. Però el que es pot avançar des d'ara és que amb les eines que tinguem –l'Estatut quedí com quedí–, el finançament –el que hi hagi–, el marc espanyol i europeu –el que sigui– Catalunya haurà de fer un especial esforç com a nació, com a societat i com a economia, com a projecte i com a il·lusió col·lectiva.

Repeteixo: amb el que tinguem.

Aquest esforç el podem fer. No en les condicions justes i que caldria, però el podem fer. Perquè, com hem dit més d'un cop des d'aquest butlletí, els nostres actius són importants. Ho és el nostre patrimoni cultural, ho és el nostre teixit econòmic i la nostra vocació d'obertura exterior, ho és la inquietud renovadora del nostre món intel·lectual i artístic, ho és la nostra capacitat de convivència, ho és el funcionament de l'ascensor social, ho és que el catalanisme, és a dir, el sentit de país segueixi essent el factor central

de la política catalana, ho és el pes de la ciutat de Barcelona, ho és l'empenta que està agafant el nostre món científic, etc.

O sia que de potencial en tenim. Malgrat les condicions adverses.

Però justament perquè les condicions són difícils tot aquest potencial necessita ser complementat amb una direcció i un impuls polític potents i ben orientats.

Per això cal subratllar que ara torna a ser el moment de la política. La societat civil és ara i arreu molt i molt important. I més a Catalunya. I que el substrat mental i de valors d'un país sigui sòlid també és essencial. Però també en això –com en l'Estatut– ara tenim el que tenim. Ara que la reacció del país és urgent. I la urgència passa per la política. I per la manera de fer política. Per la capacitat de presentar un projecte col·lectiu que vagi més enllà de l'anar fent. D'anar més enllà de l'administració més burocràtica que impulsora. Per la capacitat de donar corda al país.

Ara prima molt la crítica a la política. Prima el mal humor, la invitació al vot en blanc, o a l'abstenció. Tot plegat en part justificat. Però inútil. No-ciu. Que els partits polítics recuperin el llenguatge i la capacitat de proposta engrescadora que ens calen, però que el país en general prengui consciència que en democràcia la gent, la societat, les persones, tenen la seva pròpia responsabilitat política.

Canvi climàtic i política mediambiental

15 de desembre de 2009

Butlletí 190

Avui hi ha més d'un tema de gran actualitat, començant per les consultes populars per la independència i el que signifiquen. Però temps hi haurà per a parlar-ne. Podem, per tant, fer passar al davant un altre tema d'avui, que és la conferència de Copenhaguen sobre el canvi climàtic. I el tema general de la política mediambiental. Que no són ben bé el mateix.

Pel que fa al canvi climàtic fem nostra la posició d'una publicació tan prestigiosa com *The Economist*, que resumeix la portada del número del 3 de desembre. Diu: «*Stopping climate change*», Aturant el canvi climàtic. I hi dedica un editorial molt ponderat.

Diu que «la pujada de temperatura podria ser marginal i autoregulada». Concretament empra la paraula *self-correcting*. Però afegeix: «Però podria ser que no ho fos» (que no fos *marginal and self-correcting*), i aleshores les conseqüències serien greus.

I explica que «el panell intergovernamental sobre el canvi climàtic» —IPCC en inicials angleses—, és a dir, l'organisme creat per l'ONU per establir el consens científic sobre aquest tema, situa el marge de possibles increments de temperatures a finals de segle entre 1,1 i 6,4 graus. Per tant, dóna una informació molt poc precisa. I diu *The Economist* que si l'augment fos d'1,1 graus, la diferència seria «*barely noticeable*», és a dir, poc greu. Si fos de 6,4 les conseqüències serien gravíssimes. I per això *The Economist* arriba a la següent conclusió, que traduïm: «Encara que els beneficis d'evitar una catàstrofe així són molt i molt grans, el cost de fer-ho podria no ser tan enorme. Podria ser d'un 1% del producte mundial, sempre que es fes una política adequada». Aquest diari (*The Economist*), calcula que el Món hauria de fer el gest (és a dir, pagar), de la mateixa manera que els propietaris d'una casa gasten una proporció semblant del seus ingressos per assegurar els seus immobles contra el risc de desastres.

I segueix: «El problema no és la manca de tecnologies de baixa producció de carbònic. L'electricitat es pot generar per fissió nuclear, o per centrals hidràuliques, o per biomassa, o pot ser eòlica o solar. I els automòbils i els camions poden funcionar amb electricitat o biocombustibles. Ni tampoc, repetim, el problema és econòmic. Un 1% del producte econòmic global no és massa per a un projecte així. Salvar els bancs ha representat un 5%».

Totalment d'acord. El que s'ha de fer està clar. És qüestió de veure com, de definir les responsabilitats de cadascú, de triar les tecnologies més adequades. És evident que tot això és més fàcil de dir que de fer i més a nivell mundial. Però almenys les idees són clares. I la sensibilització alta. Veurem si a partir d'aquí a Copenhaguen s'encarrilen bé les coses. I si després els governs i la societat en general són conseqüents. I si són capaços de vèncer les resistències que amb seguretat hi haurà. Per inèrcia o per interès immediat. I de posar d'acord situacions tan diferents com les dels països molt desenvolupats i les dels emergents o simplement pobres.

I si són capaços també de vèncer els plantejaments molt radicals i paralizadors que amb seguretat també hi haurà. Perquè com bé diu *The Economist* l'electricitat es pot generar per fissió nuclear (és a dir, per centrals nuclears), o per centrals hidràuliques (és a dir, per embassaments), o per biomassa, o pel vent (és a dir, per grans parcs de molins de vent), o grans superfícies de plaques solars. I els automòbils i els camions poden funcionar amb electricitat i biocombustibles. O sia que la Humanitat disposa de tot un conjunt de tècniques i d'eines per actuar eficaçment. Però si s'estengués la idea que de l'energia nuclear res de res, que no s'han de fer embassaments perquè alteren el paisatge, que res de biomassa per no se sap quina raó, i res de molins de vent perquè són un perill per als ocells o de grans superfícies de plaques fotovoltaïques, i que de cap manera els biocombustibles perquè l'agricultura no ha de servir per a això, aleshores el problema serà insoluble. Si el radicalisme fonamentalista s'imposa sentimentalment i ideològicament, el problema no

tindrà solució. I el Món quedarà encallat. I la lluita contra el canvi climàtic en la pràctica, paralitzada.

No seria un problema ni tècnic ni econòmic. Ni pròpiament polític. Seria un problema de manera de fer política. I d'oposició radical a un sistema polític, econòmic i social que ha tingut i té els seus defectes —que cal esmenar i que es pot esmenar—, però que ha creat i ha difós riquesa arreu del Món.

A Copenhaguen es parla de diners, de tecnologia i de quotes, però també hi ha latent una batalla entre propostes atrevides, però equilibrades, i il·luminisme.

No tot es juga a Copenhaguen

22 de desembre de 2009

Butlletí 191

Dèiem avui fa vuit dies, a propòsit de la conferència de Copenhaguen i basant-nos en les dades de l'IPCC, és a dir, el panell intergovernamental sobre el canvi climàtic de l'ONU, i en un recent editorial molt equilibrat de *The Economist* que les previsions sobre el que l'escalfament global podia representar oscil·laven entre l'1,1 i els 6 graus. La primera, una previsió molt suportable per al conjunt del planeta, i la segona, catastròfica. I sembla que a Copenhaguen s'ha treballat sobre la base que cal evitar que l'escalfament sigui de més de 2 graus.

Hem de suposar que això ha estat així a partir d'un notable consens científic. I d'un càlcul de probabilitats seriós i prudent. És a dir, ni negacionista ni apocalíptic.

Que això sigui d'acceptació general és un fet positiu. I no és per a escandalitzar-se que de moment no s'hagi pogut arribar a un acord ferm, detallat i global sobre la manera d'actuar. Sobre com distribuir els sacrificis, sobre com esglaonar els esforços, sobre qui ha d'aportar més diners, i qui els ha de rebre, i quants, etc. Però és sobre això que cal concentrar els esforços, i no crear sobreexcitació. No s'ha de donar ales a un fonamentalisme mediambientalista.

Evitar que la temperatura pugui més de dos graus és a l'abast del Món. Ho és tècnicament, ho és econòmicament i ho és políticament. I més i tot, si calgués. Ho dèiem a l'editorial de dimarts passat. I a Copenhaguen algun progrés s'ha fet en aquest sentit. Probablement amb el temps ens adonarem que Copenhaguen no ha fracassat tant com ara sembla. Però molts països necessiten més temps per acceptar els sacrificis i els canvis que això comporta. Per altra banda, cal evitar un altre tipus de perill, que dimarts passat també denunciàvem. Dèiem «si s'estengués la idea que de l'energia nuclear res de res, que no s'han de fer embassaments perquè alteren el paisatge, que

res de biomassa per no se sap quina raó, i res de molins de vent perquè són un perill per als ocells o de grans superfícies de plaques fotovoltaïques, i que de cap manera els biocombustibles perquè l'agricultura no ha de servir per a això, aleshores el problema serà insoluble. Si el radicalisme fonamentalista s'imposa sentimentalment i ideològicament el problema no tindrà solució. I el Món quedarà encallat. I la lluita contra el canvi climàtic a la pràctica, paralitzada».

Caldrà que els governants no solament siguin capaços d'assumir la responsabilitat ja esmentada d'arribar a acords entre estats i de presentar-los als seus pobles d'una manera convincent (també en el que tinguin de difícil acceptació), sinó que alhora hauran de resistir les pressions sistemàticament negatives de sectors mediambientalistes molt radicals.

O sia que la discussió i les tensions sobre el canvi climàtic no es donen només a Copenhaguen i a nivell global, sinó també dins de cada país.

Però dins de cada país la qüestió mediambiental té una segona dimensió, que ja no fa referència només a la temperatura. Perquè, com també dèiem avui fa vuit dies, el tema del canvi climàtic i de la política mediambiental en general no són ben bé el mateix.

A nivell no tan global sinó més directament vinculat amb el territori, la defensa del mediambient només en part està relacionada amb la temperatura del Món. Per exemple, el tema del subministrament d'aigua a les conques interiors de Catalunya —que tant es va discutir fa un any i mig—, o la netedat dels nostres rius, o el problema del Segarra-Garrigues i dels sisons o de les aloses becudes en un territori concret, o la compatibilitat entre un PEIN i una determinada activitat econòmica, o el traçat d'una carretera i el seu impacte sobre el paisatge, o d'una línia elèctrica, o d'unes cases, etc. O si es poden plantar transgènics o no. O si es pot fer una determinada pista d'esquí. O un abocador. I tantes i tantes coses. Tots aquests temes —i tants i tants més— no

formen part directament de l'agenda de Copenhaguen i del canvi climàtic, però són de gran importància, d'una molt gran importància per a l'economia, el benestar i l'equilibri d'un país. I concretament de Catalunya. I com que no hi tenen relació directa podríem ara no referir-nos-hi. Però hi ha una estreta relació psicològica, sentimental i ideològica —i de vegades política— entre els posicionaments més radicals referents a un possible canvi climàtic i els posicionaments també més radicals en la defensa del medi ambient en l'àmbit més immediat.

En l'àmbit de tots els casos als quals ens acabem de referir, i que són el pa nostre de cada dia, a Catalunya és molt potent la cultura del no. La cultura de l'obstrucció constant. De fet, és una mentalitat antisistema. I és cert que el sistema polític, econòmic, social i en general de valors que tenim ha de ser constantment vigilat i reformat en tot el que calgui, però la mentalitat negativa i de fre sistemàtica sense contrapropostes viables i productives pot conduir a un gran estancament i a una greu reculada.

Tot això a Catalunya ja fa temps que està tenint efectes negatius. Que fa fracassar projectes, que ajuda a desplaçar activitats econòmiques fora de Catalunya, que desanima iniciatives. De vigilància i d'intervencionisme n'hi ha d'haver, però si es practiquen de manera que arriben a obstaculitzar el progrés del país són socialment perniciosos. I aquest és a hores d'ara el cas de Catalunya. El fonamentalisme d'alguns sectors polítics i socials està frenant el país. Greument. I això no ens ho podem permetre mai, i menys encara en temps com els d'ara.

El somni europeu en el nou Tractat constitucional: de nan polític a gegant democràtic?

12 de gener de 2010

Butlletí 192

Amb motiu de l'entrada en vigor del Tractat de Lisboa, publiquem un editorial del Director General de l'Institut d'Europeu de la Mediterrània (IE-Med) a fi de reflexionar sobre les potencialitats de futur de la Unió amb el nou marc legal.

En la seva declaració del 9 de maig de 1950 en què proposava la posada en comú de les indústries del carbó i de l'acer entre França i Alemanya, ober-ta a d'altres, i l'inici del gran projecte d'integració europea, Robert Schuman va dir la seva famosa frase: «Europa no s'ha fet, i hem tingut la guerra. Europa no es farà de cop, ni es farà en una construcció de conjunt. Es farà per realitzacions concretes, creant primerament una solidaritat de fet». Després de quasi 60 anys, hi hem arribat? Tenim un coixí ja construït de solidaritats de fet en el terreny comercial, industrial, agrícola, social, polític..., com per escometre aquella «construcció de conjunt»? És això el que representa el nou Tractat de Lisboa, que ha entrat discretament en vigor l'1 de desembre del 2009? Les dificultats d'aquest últim període han estat moltes i el camí, llarg i complicat: fracàs del projecte de «Constitució per a Europa» elaborat per la Convenció presidida per Giscard d'Estaing, després del fracàs dels referèndums francès i holandès; desorientació i aturada; negociacions per a l'elaboració d'un text simplificat i l'ulterior refús d'Irlanda a la ratificació del Tractat de Lisboa; més les traves més o menys greus d'altres, com Polònia o el president txec. Amb tan atzarós procés, al final es té la sensació que el debat s'ha centrat molt més en les dificultats per a l'aprovació que en el contingut del Tractat.

Però cal respondre que sí. El Tractat constitucional no és el final –el projecte europeu és sempre evolutiu– però sí que representa un pas molt impor-

tant que ens fa entrar en un nou estadi de la integració europea. La tensió constant entre el supranacional i l'intergovernamental forma part del codi genètic del projecte europeu. La Unió Europea continua essent l'Europa dels estats, però ara ho és menys, i és més que abans una Europa supranacional i una Europa dels ciutadans.

El projecte europeu ha estat constantment atacat: l'Europa dels mercaders, quan no podia ser més que un mercat comú; l'Europa de l'eurocràcia, dels buròcrates, quan no tenia parlament elegit amb competències legislatives ni de control; l'Europa nan polític, quan no se li havia donat cap poder ni capacitat en política exterior. Però sempre l'existència i la força de l'ideal europeu, la força de l'ideal d'Europa havia estat el motor per al desplegament progressiu del projecte. A pesar de les reticències dels governs i dels estats nacionals que es resisteixen a perdre poder, a cedir sobirania, els europeus, els ciutadans, sabien d'on venien: de segles de guerres entre estats patrimonials o nacionals europeus i, finalment, de les tres grans guerres de 1870-1871, 1914-1918 i 1939-1945 que s'havien aproximat a un suïcidi d'Europa a impuls sobretot de l'enfrontament franco-alemany. El sistema de reconciliació i de superació dels enfrontaments ideat per Jean Monnet i impulsat pels Schuman, Adenauer, De Gasperi i els altres pares fundadors havia significat un gran èxit de la integració d'Europa, de l'ideal d'Europa. A més, l'èxit de l'empresa fou tan notable per al progrés econòmic, social i de consolidació dels valors democràtics que tothom s'hi volia apuntar.

Després de les successives ampliacions de 6 a 12 membres, i ulteriorment a 15, la caiguda del mur de Berlín el 1989 obria la via a la segona gran reconciliació a Europa: l'aproximació i després integració a la Unió Europea dels països de l'Europa central i oriental entre el 2004 i el 2007. Però l'ampliació a l'est significava que la Unió Europea, creada primer com a CEE per a 6 membres i després adaptada per les ampliacions dins l'Europa occidental fins a 15, ja no podia funcionar per a 27 països. D'ací la necessitat d'impulsar simultàniament l'ampliació i el disseny de nous mecanismes institucionals que preservessin l'eficàcia. Igualment, el motor de l'ideal europeista requeria continuar l'aprofundiment del projecte europeu i aconseguir un grau més elevat de transferència de sobirania cap a la Unió i, com a conseqüència, la

necessitat de donar-hi un suport democràtic més efectiu.

En aquell temps, Europa necessitava guanyar pes, coherència, integració interna i més força per continuar progressant en el difícil entorn d'un món acceleradament globalitzat i competitiu, on poders ja coneguts com els Estats Units –o nous com la Xina, el Brasil, l'Índia o tants d'altres– competeixen amb avantatge amb Europa i no sempre amb els compromisos envers els seus ciutadans, als quals la Unió Europea no pot ni vol en cap cas renunciar.

Vegem com es concreten aquestes grans finalitats. En primer lloc, els ideals heretats de l'humanisme de la tradició europea i els principis dels moviments polítics que havien creat el projecte europeu (els liberals, la democràcia cristiana i la socialdemocràcia) han donat lloc a la Carta dels Drets Fonamentals que, havent format part del projecte de «Constitució per a Europa» elaborat per la Convenció, ha estat rescatada amb força de llei pel Tractat de Lisboa, i s'hi remet com a expressió dels valors i dels drets defensats per la Unió.

A més, el Tractat constitucional que acaba d'entrar en vigor no tan sols proclama els valors i els drets de la Carta, sinó que introdueix les modificacions institucionals per fer una Europa més efectivament democràtica, més participativa, més propera al ciutadà i més transparent. Es reforcen de manera molt important les competències del Parlament Europeu: noves àrees de capacitat legislativa amb la Comissió; debat i aprovació de tot el pressupost sense excloure les fins ara anomenades «despeses obligatòries» que escapaven al seu control i que representaven el 60% del pressupost comunitari; i més control de la Comissió i dels acords internacionals. S'introdueix el dret d'iniciativa legislativa ciutadana, si està avalada per un milió de firmes que demanen a la Comissió de presentar noves propostes al Parlament.

Igualment, es preveu la participació dels parlaments nacionals (i regionals o autonòmics si les legislacions internes ho preveuen) en el procés legislatiu europeu, per preservar el principi de subsidiarietat o l'eventual col·lisió amb normes o situacions nacionals internes per part d'un parlament que legisla per a 27 països i per a 500 milions de ciutadans. Per a més transparència,

quan hagin d'aprovar disposicions generals, és a dir, quan exerceixi la seva capacitat legislativa, els debats del Consell seran tan públics com els del Parlament.

El nou Tractat constitucional pretén contribuir igualment a una UE més eficaç tot i ésser 27 membres. Un gran nombre d'àrees que fins ara requerien la unanimitat, passen a decidir-se al Consell per majoria qualificada d'estats que representin el 55% dels estats membres i el 65% de la població de la Unió. El Tractat reforça i amplia les capacitats d'acció de la Unió en temes de màxim interès per als ciutadans, com les llibertats, la seguretat, la justícia, la lluita contra el terrorisme i la criminalitat, o en altres àrees properes als ciutadans com la política energètica, la salut pública, la protecció civil, el canvi climàtic, la recerca, la cohesió territorial, la política comercial i d'altres.

Finalment, per donar a la Unió més pes i visibilitat internacional es crea el càrrec de president del Consell elegit per aquest per dos anys i mig, i el Tractat preveu el desplegament d'una política exterior i de seguretat comuna. Es dóna personalitat jurídica a la Unió com a un estat per concloure tractats i per ser membre d'organismes internacionals. A més, hi ha la nominació d'un alt representant per als afers exteriors i la política de seguretat comuna, que serà al mateix temps vicepresident de la Comissió i disposarà d'un servei diplomàtic europeu.

D'altra banda, s'introdueixen les clàusules de solidaritat i de mútua defensa i, a través d'una cooperació reforçada entre aquells estats que així ho vulguin, hi podrà haver una «cooperació permanent estructurada» per a programes d'equipaments militars i per a la posada a disposició de la Unió d'unitats militars de combat per a acció immediata arreu del món en accions de manteniment de la pau, preventives o de postconflicte.

En definitiva, el Tractat dóna a bastament els instruments per passar a la «construcció de conjunt» que Monnet i Schuman no s'atreuen a somniar fa 60 anys. Permet avançar cap a una vertadera Unió Europea amb un alt grau de supranacionalitat, amb més competències i sobirania transferides al nivell

de la Unió. La Unió passa a tenir una organització institucional més democràtica, més propera als ciutadans i més eficaç per procurar el seu benestar econòmic i social. La Unió es dota dels instruments per ser més forta com a actor internacional, per defensar els seus interessos i els valors dels europeus en un món creixentment globalitzat, amb la força d'un gegant com els que més pesen en l'escena internacional.

Potencialment, Europa deixa de ser un nan polític i, essent com és un gegant demogràfic, econòmic i comercial, pot ser-ho també políticament per defensar els valors humanístics ja plantejats pels pares fundadors. Però el joc institucional i d'equilibris previst fa que Europa continuï essent essencialment una Europa dels estats. L'avenç dependrà, per tant, de l'efectiva voluntat dels estats, però en aquesta Europa més democràtica i més eficaç, els ciutadans tindran també més oportunitats per continuar empenyent com a motor de l'ideal europeu.

Senén Florensa

Frens a superar (en un moment crític)

20 de gener de 2010

Butlletí 193

Seguim esperant la sentència del TC sobre l'Estatut. I se segueix fent suposicions sobre si serà una sentència interpretativa a la baixa, més o menys ben maquillada, o si anul·larà més dràsticament articles importants. En tot cas seria molt sorprenent que no significués una rebaixa important i real de l'autogovern que el nou Estatut pretenia aconseguir. Ja és molt altament probable que el grau d'autogovern català no millori realment, i molt altament probable que tot plegat deixi molt mal gust de boca i que s'hagi trencat en gran part la capacitat de diàleg i la confiança entre Catalunya i la resta de l'Estat.

Fins el punt que fins i tot consellers de l'actual Govern Tripartit fan declaracions dient que sigui quina sigui la sentència, la relació entre Catalunya i Espanya quedarà seriosament alterada. Però no toca avui encara, en aquest butlletí, parlar de la reacció que hi hagi a Catalunya. Per tant, tot i que és creença general que la sentència no serà favorable, deixem per al seu moment parlar de la resposta que arribat el cas caldrà donar. Resposta política, cívica, social i popular, és a dir, dels partits polítics, del Parlament, del Govern i de tota la societat.

Però hi ha una cosa que ja des d'ara sabem amb certesa, i és que l'endemà de la sentència els catalans haurem de tirar el país endavant. Haurem de treballar per la seva modernització, pel seu progrés material, per la justícia i l'equitat de la seva estructura social. També per la defensa de la seva identitat nacional, de la seva llengua, de la seva cultura, del seu imaginari. I per la integració de la gent que ens ve de fora. I per l'autoestima dels ciutadans. I pel prestigi de Catalunya.

I amb què ho haurem de fer? Amb el que tinguem. Amb un Estatut que el TC haurà retallat entre molt i bastant, que en tot cas no serà l'eina que demanàvem. Amb un clima polític i ciutadà espanyol negatiu. Amb una crisi eco-

nòmica general. I també haurem i podrem treballar amb els nostres actius. Que en tenim. I no pocs ni poc importants. Actius en el camp econòmic, en el cultural, en el teixit associatiu i en la societat civil, en la bona convivència que hi ha al país, etc. Un llarg etcètera de coses positives. O sia que, tot i haver de treballar en condicions difícils, podem seguir construint un país i una societat positius. A condició...

A condició que els nostres actius els fem rendir. I a condició que nosaltres mateixos no ens posem bastons a les rodes. En aquest sentit hi ha uns quants perills a evitar o unes quantes errades a esmenar. I això en certs aspectes amb caràcter d'urgència. L'any 2010 serà, en aquest sentit, un any decisiu.

1. Un d'ells és el que els italians n'han dit la CASTA, molt desenvolupada en el seu país i causa –diuen ells, amb raó– de la frenada que ha patit la seva societat i la seva economia. Ja hi vàrem dedicar un dels nostres editorials, concretament el 27 de maig de 2008.

La casta en l'àmbit polític, de proliferació desmesurada de càrrecs i més càrrecs polítics, de més assessors, d'alliberats. Amb responsabilitats que se superposen. I de la casta en l'àmbit de l'administració pública, de la seva inflació. Amb el resultat molt greu d'una administració viciada, poc eficaç.

2. Tot això pot tenir algunes conseqüències aparentment diferents però amb un mateix resultat negatiu. Una, la de l'INTERVENCIONISME exagerat. I la sobreactuació inútil que acaba provocant dilacions, embolics i entrebancs innecessaris. Necessaris, si de cas, per a justificar la pròpia hipertròfia.

Tot plegat frena la iniciativa de la societat i la desanima. Sobretot si veu que en altres llocs (dintre o fora del propi Estat) les coses són més fàcils.

3. La CULTURA DEL NO. És a dir, aquella actitud molt generalitzada de resistència i oposició a tota mena de projectes, des de noves fàbriques a centres de discapacitats, des del quart cinturó del Vallès a narcosaes, des

de parcs eòlics a abocadors, pistes d'esquí, parcs logístics o línies elèctriques. Hem dit algun cop que la cultura del no, en la forma com s'arriba a practicar, acaba essent reaccionària perquè va contra el progrés general.

4. Si tot això –la casta, l'intervencionisme exagerat i la sobreactuació, que entrelliga i entrebanca l'acció de govern a tots els nivells, i l'anar a la contra sistemàtica– no és frenat i substituït per actituds i accions més constructives, més serioses i, en certs aspectes, més austeres, Catalunya quedarà frenada. Ara, en part, ja passa.
5. Tot això no solament provoca inoperància i contradicció sistemàtica a la pròpia administració, sinó un estat d'ànim col·lectiu desanimat i perplex. Que en part es manifesta amb això que ara en diem la desafecció política. I amb un estat d'ànim així no es produirà la recuperació d'energia, d'illusions i d'iniciatives que ens caldran ara més que mai. Ara que, un cop acabat tot el procés de l'Estatut, amb el penós espectacle del Tribunal Constitucional i –més enllà i més greu– de la reacció també penosa que hi ha hagut a tota Espanya, ens caldrà tornar a tirar Catalunya endavant.

Com abans hem dit: amb el que tinguem. Però sobretot amb una actitud positiva, d'anar per feina i de deixar de banda tot allò que ens frena. Que ens frena per confusió d'idees, per sectarisme, per frivolitat i manca de seriositat, per confondre el servei públic amb un *modus vivendi*, per confusió, desgavell i incoherència.

El fre a aquestes tendències negatives s'ha d'exercir des de tots els àmbits de la societat. I és sabut que des d'aquests editorials hem intentat sobretot fer entendre la importància de tot allò que és previ a la política, allò que ha de ser el substrat intel·lectual i ètic sobre el qual s'ha d'edificar l'acció col·lectiva. És allò que n'hem dit l'IVA (Idees, Valors i Actituds). I ho seguirem fent. Perquè sense això com a fonament una societat no disposa del gruix bàsic per anar endavant. Però finalment l'impuls d'un país passa per la POLÍTICA. Especialment en moments de vacil·lació o de particular dificultat. Com és el nostre cas, ara. En moments així la política esdevé una prioritat.

Sí, ara toca la política

26 de gener de 2010

Butlletí 194

L'editorial de la setmana passada ha provocat alguns comentaris que és bo recollir i comentar. Resumint, el que fan és plantejar una pregunta. Diuen que la línia editorial d'aquest butlletí s'ha caracteritzat per parlar sobretot del «substrat intel·lectual i ètic sobre el qual s'ha d'edificar l'acció col·lectiva» i sobre el que n'hem dit l'IVA, és a dir, el conjunt d'idees clares, valors sòlids i actituds positives que un país necessita per anar endavant. Més sobre això que sobre la política pròpiament dita. I que en canvi en els últims editorials, i també en el de la setmana passada, hem posat l'accent en la política. I fins i tot en la urgència de l'acció política. I així és.

Però és que entre les idees clares que la nostra societat ha de tenir també hi ha aquesta: que un país sense bona política no va endavant. I entre les actituds positives que ha de tenir hi ha d'haver una valoració que pot ser crítica de la política, però que ha de ser ponderada i feta des de la pròpia responsabilitat.

I passa que la urgència i les prioritats són canviants. Hi ha èpoques de treball de fons, de maduració lenta d'idees i de valors. De la mateixa manera que en agricultura hi ha mesos de creixement lent, per dintre, poc vist, però decisiu. Però hi ha moments en què aquest creixement es perdrà, o es podrirà, si no es fan accions resolutives. Si no es rega, o si no es cull.

Ara a Catalunya es dóna un moment d'aquests en el qual cal seguir fent la feina de cada dia. En què cal seguir treballant en el camp econòmic, intel·lectual i cultural. I en el de la societat civil en general. Però conscients que s'ha creat una situació d'embús. Una situació en què el vehicle patina. Una situació d'encallament, o de gir entorn d'ell mateix. Consumint-se. Quan això passa cal trobar la manera de marcar una direcció, de donar un impuls, de fer una accelerada i desencallar. I això ja no és propi d'una reflexió pausada i a més llarg termini, sinó d'una acció decidida i consistent, i sobretot efectiva i resolutiva. Ja és propi de la política.

Per tant, ara és hora d'acció política. Sense oblidar ni l'IVA ni els estudis tècnics. Ni la societat civil. Però amb la política al capdavant, perquè només una política enèrgica i eficaç, seriosa i responsable pot desencallar el país.

Arribat a aquest punt és fàcil preveure la ganyota escèptica, desanimada i fins i tot desconsiderada d'alguns, o de molts. Perquè és cert que la política, i els polítics, avui estan molt desconsiderats. I s'entén.

Però també cal entendre –és del tot necessari que s'entengui– que un país sense política seriosa, eficaç i capaç de conduir no va endavant. I en el nostre cas, en el cas de Catalunya, ara –ara–, sense una política així el país seguirà encallat. Com un cotxe que queda atrapat en unes roderes o en el fang. I que només en pot sortir amb un maneig adequat del conductor i d'una bona accelerada. I això és cosa de tots, però sobretot de la política.

I en això hi ha el que hi ha. I tenim el que tenim. Ja hem dit abans que a Catalunya, un cop acabat tot el tràngol de l'Estatut i el penós espectacle del Tribunal Constitucional (TC) i dels grans partits espanyols, i malgrat la pèrdua de confiança que això haurà significat en molts sentits, els catalans ens haurem de posar a treballar amb el que tinguem. Però també hem dit que els nostres actius són importants. Ho són en economia, en societat civil, en cultura, en convivència, en capacitat integradora, en consciència col·lectiva, en vocació d'obertura, etc.

I també ho són en política. Perquè hem de ser conscients que els polítics catalans es mouen en un camp de joc difícil. Difícil el pròpiament català i difícil i pernicios, respecte a Catalunya, l'espanyol. I això sense parlar de la crisi econòmica que arreu d'Europa i dels Estats Units crea malestar i erosiona la imatge dels polítics. I també hem de ser conscients que a l'arrel d'alguns dels nostres problemes no hi ha només les errades i les actituds dels polítics, sinó de tots plegats.

L'excés d'eufòria dels darrers anys, per exemple, que ha provocat en bona part la crisi actual, n'és un exemple molt clar.

En temps no tan crítics com els d'ara ja vàrem parlar de la grandesa i la misèria de la política. Ja vàrem dir que la política és una feina de la màxima importància i, per tant, que s'ha de contemplar amb atenció i respecte. Però també vàrem dir que és un producte que fàcilment es pot espatllar. Aquí i arreu i sempre. Però mai s'hi pot renunciar. Per tant, la gent que tingui consciència de ciutadania no se'n pot desentendre. I menys en un règim democràtic. I menys en un país com Catalunya.

Tot això està dit no amb ànim de defensar els polítics, que alguns s'ho mereixen i altres no tant. Sinó de defensar la societat. I de defensar Catalunya. Sense societat civil i sense un bon IVA (idees, valors i actituds) un país no va endavant. Sense política i amb rebuig malhumorat de la política, tampoc.

Resumint: ara a Catalunya és el moment de la prioritat política. De l'estrebada política que desencalli el carro. Una estrebada seriosa i constructiva. Patriòtica. Capaç de fer escampar la boira i de redescobrir horitzons.

Això és feina dels polítics. Però la ciutadania no se'n pot desentendre.

El català

02 de febrer de 2010

Butlletí 195

Vivim un moment molt determinant per a Catalunya. Que podria ser de caixa o faixa. No a efectes immediats, però sí en el sentit d'orientar el país cap a una molt gran pèrdua de personalitat en el termini de dues generacions. El país té prou força per a evitar-ho. Però n'ha de ser conscient. No s'ha d'autoenganyar. Ni tampoc s'ha de rendir. No cal.

Aquest risc de perdre pes i capacitat de ser subjecte i no només objecte, es dona en el camp econòmic. I també en el polític. Però encara més es dona, i d'una manera que podria ser irreversible, pel que fa a la identitat. I finalment pel que fa a la consciència de país. Si això es perdés es perdria tota mena de capacitat de protagonisme, és a dir, d'exercir papers realment importants. També en el camp polític.

La identitat catalana no es basa només en la llengua catalana (i en la cultura que hi està vinculada). Té altres components, com la memòria i el sentiment, i un conjunt propi de valors i d'hàbits que configuren una mentalitat i una consciència col·lectives. Però la llengua és un element molt substancial de la identitat. Especialment en el cas de Catalunya. Però no som excepció. Una definició molt habitual ara a França (on, per cert, hi ha un gran debat sobre la identitat francesa) és aquest: «Què és França? És l'Estat, és a dir, les institucions, i la llengua». És evident que França és més coses: és la història, els anomenats valors republicans, etc. Però el nucli dur de França, diuen, són l'Estat i la llengua. I els preocupa molt, però molt, que el francès perdi pes en el món. I que s'hi introdueixin expressions anglosaxones.

Doncs bé, per a Catalunya, la llengua també és essencial. Més que per a França, perquè tenim menys Estat.

I està molt pressionada. Fa poc un novel·lista català –en Carles Casajuana– ha escrit una novel·la titulada *L'últim home que parlava català*. Un títol que fa angúnia. Que un assagista francès –Jean Soublin, *Le Monde* 17-XII-09– comenta amb distància, curiositat i un punt de displicència. Ho fa algú, en Jean Soublin, que segurament s'enerva cada cop que li diuen que un col·legi de Denver (Colorado) ha decidit no ensenyar més el francès com a llengua estrangera i substituir-lo pel castellà. Tot i això en Casajuana, que és relativament jove i que és un diplomàtic d'alt nivell internacional, és a dir, que no és un irreductible arraconat, escriu la novel·la en català. I diu que «les paraules que en principi semblen mig mortes poden ressuscitar immediatament». Si són ben defensades, afegim nosaltres.

Si són defensades. És a dir, en el nostre cas, si les volem defensar i les defensem de debò.

En tots els àmbits.

En el de la legislació, per començar. Durant les dues darreres dècades la legislació ha establert uns quants drets i deures –importants i positius– que el nou Estatut, si superés l'obstacle del Tribunal Constitucional, hauria de consolidar i ampliar.

- a) L'oficialitat del català, i per tant que sigui la llengua pròpia de les administracions catalanes. Que en sigui la llengua vehicular.
- b) El dret de tots els ciutadans de Catalunya de ser atesos en català, (i en castellà). És a dir, no es podrà exigir que et parlin en català, però sí que t'entenguin i t'atenguin. I això en tots els àmbits: administratiu, social, comercial, policial, judicial, etc.
- c) Que permeti la immersió lingüística a l'ensenyament. Com es fa ara.

Tot això pot representar un gran suport al català si és aplicat. Començant per les pròpies administracions catalanes. Recentment alguns ajuntaments catalans han establert la norma que el català sigui la seva primera llengua. Haver trigat tants anys a fer-ho indica desinterès per part d'aquests ajuntaments. I en aquestes condicions, què es pot esperar de la gent en general i dels mateixos funcionaris?

Per altra banda, molts catalanoparlants són tous, i de vegades fins i tot indiferents, pel que fa a l'ús del català. Ho són quan tracten amb l'administració, però també ho són, i molt, en el llenguatge col·loquial. I amb una actitud així no hi ha lleis que hi valguin, el català recularà. I això s'incrementarà molt ara amb el gran volum d'immigració, i tan diversa, que des de fa deu o dotze anys tenim. Que ben aviat pot arribar a la conclusió, en molts indrets i ambients de Catalunya, que no cal ni parlar ni entendre el català. Que és innecessari. Que no cal saber-lo per a moltes feines i molts actes administratius. I que, per tant, finalment és una nosa.

D'això, en tenim la culpa, repeteixo, els catalanoparlants. I podríem dir que els catalans en general. El català no és només un instrument de comunicació. Com ho poden ser les banderes que els vaixells fan servir per a comunicar-se entre ells. Una llengua és molt més que això. És un dels fets d'identitat més potents que hi ha. Ho és per als francesos, per exemple, com abans hem dit. I si ho és per als francesos, i en realitat per a tothom, no ho ha de ser per a nosaltres? I aleshores la llengua, quan ja no és només un instrument de comunicació, sinó un signe d'identitat fonda, que garanteix la continuïtat d'una cultura i d'un sentit col·lectiu, agafa una importància i una dignitat molt grans. I cal defensar-la.

La sentència pendent del Tribunal Constitucional preocupa des de molts punts de vista. Però n'hi ha un que podria ser especialment greu, i és que representés una reculada de cara als drets i als deures lingüístics dels ciutadans de Catalunya.

Per exemple, que es retallés la possibilitat de practicar la immersió lingüística a l'escola. Sense la immersió lingüística ben aplicada l'allau migratòria d'aquests últims anys, que ja ha tingut efectes negatius pel que fa a l'ús del català, els hauria tingut molt pitjors. Perillosament pitjors.

La immersió lingüística a escoles amb molta immigració, i molt diversa, és un fet molt positiu també des d'un altre punt de vista: l'acceptació en general bona per part del món de la immigració. Gent que ha arribat a Catalunya sense saber que es trobarien amb una altra llengua, a part del castellà, i que els fills l'haurien d'aprendre. Això parla bé de tots plegats, de la societat receptora i de la gent nouvinguda. I és molt important perquè en el grau de penetració del català en la immigració es juga bona part del futur de la nostra identitat.

De fet, això es juga en tots els àmbits de relació entre societat receptora i immigració. Entre societat receptora i nous catalans (nous catalans per dir-ho com correspon a la mentalitat i la doctrina tradicionals a Catalunya sobre aquesta qüestió). En tots els àmbits, però en aquest de la llengua d'una manera especial. Com es va jugar amb la immigració dels anys 50, 60 i 70. Una immigració molt diferent de la d'ara, però també amb problemàtica lingüística. I els temps aleshores també eren difícils. Però entre tots ho vàrem resoldre acceptablement bé.

En termes lingüístics, però també de convivència i de cohesió. Tots plegats en podem estar satisfets.

Gràcies a entendre bé que en una situació així hi ha drets i deures per part dels uns i dels altres. Drets dels nouvinguts, que han de rebre un tracte just i que els obri perspectives de futur –d'ascensor social com diem a Catalunya–, i de la societat receptora que ha de poder preservar la seva manera de ser. De la qual la llengua pròpia és un component essencial.

Dues reflexions a fer

09 de febrer de 2010

Butlletí 196

Dues reflexions a fons, molt necessàries i urgents. Una sobre Espanya. L'altra sobre Catalunya. Avui farem només la d'Espanya.

A Espanya hi ha una crisi greu. Econòmica i política. Podria arribar a ser social. Una crisi seriosa. De tota manera, i abans d'entrar-hi a fons, cal dir que Espanya és un país important. I que, per exemple, les comparacions amb Grècia no són vàlides. I que se n'hauria de poder sortir. Però dit això per posar les coses al seu lloc, no és menys cert que la crisi que hi ha a Espanya és greu econòmicament, preocupant políticament i inquietant socialment. I li afegeix gravetat la forma com s'ha produït perquè ha posat al descobert unes conductes polítiques de poca qualitat.

I una consciència cívica de voltatge baix. I molta impreparació. Molta superficialitat. Molt cainisme en el món polític i mediàtic. En conjunt poca categoria política i social. I poc sentit de la responsabilitat, poc sentit del bé comú i de l'interès general. Dels uns i dels altres.

Sense tanta demagògia, tanta fatxenderia, sense tanta por de dir les coses pel seu nom i, en general, una mica més de responsabilitat no hauria calgut arribar on s'ha arribat. Perquè era previsible. I més d'un ho havia previst. Alguns des de la més gran modèstia, com aquest mateix butlletí. I també hi hagué veus amb més ressò. Però no se'n va fer cas.

Més d'un ja havia dit, i repetit, que el gran boom de l'economia espanyola era fràgil perquè s'aguantava sobre quatre potes de les quals només una tenia garanties de futur. La primera era la construcció. A Espanya es varen arribar a fer a l'any més pisos que a França, Alemanya i Gran Bretanya juntes. És cert que això va donar molta feina, no només a constructors, a paletes i arquitectes, i a tota la indústria connectada amb la construcció (fabricants d'endolls, de mobles, de banys i calefacció, i un molt llarg etcètera). Molta

feina i molts diners. I al país hi varen haver vaques grasses. Però tot això no contribuïa a millorar la productivitat i la competitivitat de l'economia espanyola. No era garantia de futur. Perquè era un negoci fàcil, sense exigència de costos i de millores tècniques.

La segona pota era la immigració. Una immigració excepcionalment alta. Que proporcionava mà d'obra i frenava la pujada dels sous. I que consumia, i que cotitzava a la Seguretat Social. Tot això permetia mantenir o incrementar el boom. I és evident que el país necessita unes certes aportacions demogràfiques que només poden venir de fora. Però jugar molt a fons aquesta carta, com es va fer, significava optar per un model productiu de baixa competitivitat. I tard o d'hora tensionar molt el nostre sistema de protecció social. I ara això es veu.

La tercera pota era el consum. És bo que un país consumeixi, que tingui alegria. Que gastí. En un cert sentit podem ficar dintre d'aquest capítol la fallera que hi hagué de comprar pisos. Tot això pot ajudar a estimular l'economia del país, també la productiva. Si es fa bé. Si no se sucumbeix a l'excés. Que és el que d'una manera molt desorbitada i incontrolada va passar aquí. Amb la complicitat de gairebé tothom, des del Govern a les entitats financeres (el tema de les hipoteques, per exemple). I de la gent en general. Però la responsabilitat molt principal és del Govern.

Finalment hi ha hagut, i hi ha encara, un quart pilar, que és el turisme. Que de tots és el més sòlid. És veritat que ara hi ha hagut una flexió, que era inevitable atès que la crisi afecta també els països que ens envien turisme. Però malgrat els excessos que hi ha hagut, el turisme espanyol –també el català– és sòlid. I aguantarà. Però només amb turisme, per bo que sigui, a Europa no es pot fer una economia potent.

La responsabilitat del que ha passat està molt repartida. L'ofuscació ha estat general. No només l'han patida els polítics. El món empresarial, per exemple,

no va donar senyals d'alarma. Ni el món sindical. Ni en general els mitjans de comunicació. Ni les associacions de consumidors. Únicament hi ha hagut queixes d'alguns sectors industrials per la inundació de productes xinesos. L'eufòria, quasi borratxera, ha estat general. Fora d'unes quantes veus aïllades.

Agafem un exemple d'això. El d'aquells industrials del sector de la construcció que fa tres anys demanaven dues coses: la primera, que no solament no es posés límits a la immigració, sinó que se l'estimulés. Perquè, deien, «necessitem més mà d'obra, i a un cost no massa car». I la segona, que es rebaixés més encara el tipus d'interès bancari (alguns fins i tot demanaven que, en aquest sentit, es fes pressió sobre en Trichet, el President del Banc Central Europeu, que s'hi resistia). Perquè, deien, es farien més hipoteques. Tot plegat, equivocat. I inconscient. Massa accelerat. Amb massa pressa. I amb massa ganes de guanyar diners amb una certa facilitat.

Tothom n'és responsable. Però els governants, més. Perquè no solament no ho varen frenar, sinó que ho varen estimular. Amb lleugeresa. I amb fatxenderia.

En altres editorials d'aquest butlletí hem comentat aquest fenomen de la fatxenderia espanyola. I del nou ric. Que ja va començar al final de l'època de l'Aznar i que ha estat norma durant tota l'etapa de govern d'en Rodríguez Zapatero. Les declaracions petulants –de tan petulants de vegades ridícules– dels dos Presidents i del seu entorn són simptomàtiques de l'errada de fons que hi ha hagut, no només en el camp econòmic, sinó més general. En el camp dels valors –el guany fàcil passant al davant de l'autèntica creació de riquesa–, en el camp de les idees i de la percepció de la realitat –creient-se molt més del que s'és–, en el camp de les actituds –l'estímul de l'hedonisme en detriment de l'esforç i del sentit de responsabilitat.

Encara cal afegir-hi un altre fet molt negatiu: la virulència de l'enfrontament polític, l'aire destructiu, la baixa qualitat de l'acció política dels dos grans partits espanyols.

I ara no parlem de la corrupció, que és un altre tema. Que també fa mal, però que és un altre tema. Ara parlem de la frivolitat amb què el govern espanyol va tractar el tema del començament de la crisi. De la seva incoherència després. De la sensació que fa de lleugeresa i poca seriositat. Del seu no explicar la veritat. D'anar parlant d'un nou model econòmic verd i sostenible, sense concretar i com si fos tan fàcil com canviar de cotxe. I el país no veu quin bon recanvi hi pot haver. Però també cal parlar, no solament de la manca de resposta política de l'oposició, sinó de la sensació que també fa d'actitud poc responsable.

Tot això –repetim-ho un cop més– no és un problema només polític. És un problema elemental de concepte de la política i de sentit de responsabilitat. Que imposa una reflexió i un cop de timó als polítics.

Però no només als polítics. Ja hem parlat d'alguns sectors empresarials que també l'han de fer. I dels sindicats, peces molt principals de la nostra societat. Tant els uns com els altres han de se conscients que hem de canviar alguna cosa de la nostra manera de fer. L'empresariat en el seu conjunt ha de fer una opció més decidida per la competitivitat i la internacionalització, exportant i invertint fora. Això no ha de ser només una frase, i això ara és més possible que vint anys enrere. A condició que es resolgui l'escanyament del crèdit bancari, que ni el govern ni el món financer n'acaben d'explicar ben bé les causes ni la possible sortida. Però en tot cas ara ja no s'hi val a apostar per la baixa qualificació laboral ni la queixa per la invasió xinesa o de qui sigui (que realment és una amenaça, de vegades greu, però amb la qual s'hi ha de comptar i que molts empresaris arreu d'Europa han demostrat que es pot neutralitzar).

I els sindicats han de reflexionar sobre el perill que corren que la legítima defensa dels drets adquirits i la també legítima aspiració a millorar-los no els converteixi en uns agents socials conservadors, que encallin les reformes que cal fer en perjudici de tothom, també d'ells.

I l'Administració ha de fer les coses fàcils. I els polítics han d'entendre que alguna cosa ha fallat en la seva ètica. No ens referim ara a la corrupció econòmica –tot i que també n'hi ha i cal combatre-la– sinó al recurs, a l'engany, al doble llenguatge, a l'ànsia de destruir l'adversari al preu que sigui, a sacrificar el futur pel passat, o fins i tot per sortir del pas durant una setmana.

Tot això sembla més fàcil de dir que de fer. Però no ben bé. ¿Era més fàcil dir que anàvem la mar de bé quan ja anàvem malament, que no dir la veritat ben dita i convidant a mobilitzar les energies del país? Quan ja era tan evident. ¿No seria ara tot molt més fàcil? ¿El capital de confiança que amb allò es va perdre no es troba ara molt a faltar? Fixem-nos que els països que estan superant millor la crisi són països en els quals la gent segueix tenint més confiança en els seus polítics, governs i oposició.

Tot això requereix una fonda reflexió. Que és urgent. I un canvi de manera de fer. I de parlar. Llançant uns i altres la petulància i el sectarisme per la borda. Un acte de contrició. Tan laic com vulguin, però de contrició autèntica. Sense engany. Costa renunciar a l'engany quan un s'hi ha acostumat. I amb propòsit d'esmena.

Aquesta, l'aplicable a Espanya, és la primera reflexió que volíem fer. La de Catalunya la farem dimarts que ve.

Dues reflexions a fer (II)

16 de febrer de 2010

Butlletí 197

Vàrem fer la setmana passada una reflexió sobre Espanya. Sobre la crisi que hi ha a Espanya, que qualificàvem de greu econòmicament parlant, preocupant políticament i inquietant socialment. I vàrem comprometre'ns a fer avui una segona reflexió, aquesta sobre Catalunya. I la seva crisi. Que també n'hi ha.

No és ben bé com l'espanyola, perquè els antecedents són diferents. I la psicologia. I també, el marge de maniobra, tant política com econòmica. Molt més condicionat. Però el cas és que Catalunya viu un temps difícil. Que hi ha la impressió de declivi econòmic. Una impressió no del tot confirmada, almenys en les seves versions més negatives. Però que de tota manera és preocupant. I una sensació de pèrdua de prestigi. De cara endins, és a dir, d'autoestima. I de cara enfora. De cara a Europa, per exemple, on durant molts anys s'ha parlat amb elogi de Catalunya i del model català. I ara ja no. I això comporta una pèrdua de seguretat.

I en el marc de tot l'Estat no solament hem perdut prestigi, sinó que s'ha instaurat una actitud de poc respecte i s'ha desvetllat un fort sentiment d'hostilitat.

El balanç no és bo. I la situació d'ara, tampoc.

Per als qui creiem en la capacitat de represa de Catalunya tot això no ha de significar pèrdua de confiança ni actitud conformista. Ben al contrari. Perquè tot el segle XX –en conjunt i concretament també les últimes dècades– han estat anys de recuperació, anys positius i de progrés en tots els ordres, i d'això, n'hem estat testimonis. I per tant creiem en la força del nostre país.

En la seva capacitat de remuntar. Però tota acció de recuperació ha d'arren-car d'una percepció clara de la situació, d'un rebuig radical de l'autoengany i d'una anàlisi dels factors que ens han perjudicat.

En termes polítics i administratius, i en el fons de relació de forces i de reconeixement, Catalunya treballa sempre en condicions no del tot normals, i de vegades fins i tot desfavorables. Però que sovint ha pogut compensar jugant bé les cartes positives que té –i pròpies, és a dir, que exclusivament o molt principalment depenen d'ella mateixa–. Com ho són una consciència col·lectiva sòlida, una actitud convivencial i integradora, una mentalitat em-prenedora, una sensibilitat cultural, una vocació d'obertura sobretot cap a Europa, però també més enllà.

Fins i tot hem jugat sovint, i bé, la carta que també ens és pròpia d'una ca-pacitat d'intervenció en els afers d'Espanya, de signe positiu, com ara mateix està passant. Tot i que val a dir que això no se'ns sol reconèixer, ni sovint en allò que seria més de justícia. Però no deixa de ser una prova de fortalesa i de creativitat.

Tot això són actius nostres. Gràcies als quals hem sobreviscut i prosperat durant segles malgrat l'animadversió de l'Estat. Però actius que formen part d'un sistema fràgil perquè està incorporat a un marc amb unes regles de joc poc favorables i amb uns àrbitres que no ens miren amb bons ulls.

Això ens obliga a filar prim.

L'experiència diu que en aquest context no solament hem sobreviscut, sinó que hem fet de Catalunya un país dinàmic econòmicament, de progrés social, amb vitalitat cultural, amb un gran capital, obert al Món, amb mis-satge propi. Però això ha estat a condició de tenir una idea clara dels nostres actius i dels nostres passius i d'utilitzar bé els nostres recursos, sobretot de no malbaratar-los.

És cert que durant els darrers anys Catalunya ha hagut d'afrontar reptes molt considerables. Reptes com la globalització i com la irrupció de les noves tecnologies, amb totes les conseqüències econòmiques, culturals, demogràfiques i de valors en general que aquests dos fenòmens comporten. Que fins i tot sacsegen tot Europa i li fan perdre pes al Món. Molt més poden afectar un país com el nostre, petit, amb un poder polític limitat i mal encaixat en l'Estat espanyol. És a dir, un país al qual no li sobra res. Que té una demostrada voluntat de ser, una valuosa societat civil i una remarcable capacitat d'iniciativa econòmica i social, una mentalitat convivencial, oberta i integradora. És a dir, té trumfos importants. Però el marc en què es mou no l'ajuda. Per tant només podrà treure profit del capital que té –humà i social, cultural i de valors, polític i econòmic– si l'aprofita bé. Si actua amb seriositat, amb un sentit del bé comú potent, amb mentalitat constructiva.

I el cas és que d'un temps ençà això no ha estat així.

Ara cal urgentment un retorn a un tipus d'actuació política i social i també a un estil de govern marcat per la SERIOSITAT. O pel rigor, que hauria dit el President Tarradellas. És tan senzill com això, es tracta de ser seriosos. En les idees, en l'acció de govern i en la despesa.

Pel que fa a les idees cal saber ben bé què reclama l'interès general i com ho podem aconseguir. Què reclama la defensa de la identitat catalana, què reclama la nostra economia, què reclama el tracte just de la nostra societat, què reclamen els grans reptes que tenim de les noves tecnologies i de la immigració recent, què reclama en general el moment actual, que no és gens fàcil. No és temps de jocs de mans ni d'insinceritat intel·lectual, política i social. Ni tampoc de polítiques marcades pel tacticisme, per l'ansia del poder pel poder i l'èxit personal o pel sectarisme.

Seriositat vol dir també no potinejar, no jugar a fer política, no actuar sense projecte de país.

Si en alguns camps aquesta exigència de seriositat és especialment necessària és en el de l'acció de govern. Ho dèiem la setmana passada referint-nos al Govern espanyol. Ho diem avui referint-nos al nostre, el de Catalunya. Un govern, el que sigui, ha de ser coherent. No pot ser *Can seixanta*, és a dir, no pot caure en la confusió i en la freqüent o constant contradicció. Si hi cau és que o bé d'entrada, de concepte inicial, arrossega una error que no es pot esmenar, o bé és que està poc o mal dirigit. Que o bé ja d'entrada no responia a un concepte clar de país o bé l'ha perdut per les trifulgues internes del mateix govern. En el primer cas s'hauria volgut fer passar el clau per la cabota, és a dir, s'hauria volgut conjuminar visions massa distants, poc o gens compatibles. En el segon s'hauria perdut la capacitat de mantenir un rumb. I s'hauria caigut en unes ziga-zagues que haurien acabat marejant el país.

Finalment cal rigor en la despesa. Difícil quan domina el tacticisme i les ganes de quedar bé més que de fer feina ben feta. Si hi ha tendència a crear càrrecs i més càrrecs, organismes i funcions.

Cal recuperar l'austeritat, que vol dir actuar sense ostentació ni faramalla, i que vol dir atendre el que s'ha d'atendre i no caure en el malbaratament. No vol dir no gastar, vol dir gastar bé.

D'un temps ençà això no ha estat així. D'un temps ençà cada cop es posen més traves a les iniciatives de la gent. Tant socials com econòmiques. Cada cop hi ha més facilitats per obrir una fàbrica a Daimiel que a Tortosa, a Fraga que a Lleida o Girona. Cada cop hi ha més exuberància administrativa, i més intervencionisme, de vegades per inèrcia, altres cops per sectarisme ideològic.

Cada cop s'opta més per l'espectacle i no per l'eficàcia, per l'exhibicionisme, per fotos sense contingut real o pels titulars de diaris que duren dos dies. I per l'exhibicionisme per allò que fa bonic però que no funciona. I per tant, per la despesa inútil. En un moment d'extrema dificultat pressupostària.

Tot plegat condueix a un gran desgavell i finalment a no tenir projecte de país, com gent del propi govern diu, però també com és opinió general.

I cal afegir a això una certa fatxenderia per part d'alguns sectors polítics del govern, amb conseqüències negatives a Catalunya mateix i en la relació amb la resta de l'Estat.

Tot plegat, una manera de pensar i de fer marcada pel desgavell, per la presumpció i la ineficàcia.

Com tants cops hem dit, tot això no són només errades polítiques. Tenen també una arrel ètica, posen de manifest una certa errada de valors. Per tant, requereixen un treball en profunditat en el camp de les actituds i els valors. Però també hem dit que hi ha moments en què a més a més cal un cop de timó polític. Que la pedagogia dels valors a llarg termini reclama una decidida acció política. I ara és un moment d'aquests.

Com quedarà la Generalitat?

23 de febrer de 2010

Butlletí 198

Fa temps que es parla i es discuteix molt sobre l'organització territorial. Principalment de vegueries i de l'àrea metropolitana barcelonina, però de rebot també de províncies, de diputacions i consells comarcals. I això es fa en un moment de gran inquietud, sobretot econòmica, a molts ajuntaments. I afegim també que és un tema que provoca moltes discussions i tensions al territori. També planteja interrogants sobre les causes reals de l'interès d'aquest o aquest altre partit per l'organisme metropolità o per la configuració de les vegueries, etc. Però de tot això, aquest editorial no en parlarà directament.

Tractarà del que planteja el títol d'aquest escrit. Un tema molt important i del qual se'n parla poc.

Suposem que s'aprovi un organisme metropolità amb les competències que alguns partits del govern volen que tingui. I que es creïn les vegueries, també amb les competències previstes. Això suscita una primera pregunta: subsistiran també els consells comarcals i les diputacions? Lògicament s'haurien de suprimir. Ja hi ha prou embolic administratiu. Sembla que els promotors de la Llei de Vegueries són conscients de l'excessiva i perjudicial complicació que es podria produir. Però no se'n pot estar segur perquè res fa tanta il·lusió a alguns sectors com jugar amb el territori català com si fos un trencaclosques d'entreteniment, ni res desvetlla tantes il·lusions de territoris mitjans, petits i molt petits.

Pel que fa a l'òrgan metropolità caldrà veure quines seran les seves competències i com es finançarà. I qui les finançarà. Perquè és imaginable que, els uns portats per la il·lusió de comarques i vegueries, i els altres per les ganes d'assegurar-se al màxim possible una gran eina de poder, qui quedi molt disminuïda sigui la Generalitat. Sobretot el poder executiu de la Generalitat, és a dir, el Govern i el President. Però també, en part, el Parlament. Si això passés, el poder real de l'autogovern català quedaria fortament disminuït.

El catalanisme polític ha estat sempre comarcalista i ha reclamat les vegueries. Però sobretot ha reclamat una Autonomia forta. I això requereix un govern potent, un poder legislatiu i executiu potent. Requereix evitar la fragmentació. Requereix tenir en compte el territori, i tota la diversitat de sensibilitats, d'interessos. Però també requereix una Generalitat forta.

Se'ns dirà que en això tothom hi està d'acord. No és tan segur. La història d'anys passats i la tendència ja denunciada a fer dibuixos i repartir-se àrees de poder, de protagonisme i de seguretat, és molt marcada. Per tant, com més organismes territorials i sectorials hi hagi, millor. I tan fets a mida com es pugui.

El catalanisme sempre ha mirat d'evitar que determinades zones del país quedessin endarrerides. En política sanitària, escolar, universitària i de serveis socials, en equipaments culturals, en desenvolupament econòmic, etc. Ha mirat de potenciar l'àrea barcelonina i al mateix temps potenciar la resta del país. Ha mirat de combinar el comarcalisme tradicional amb el reforçament d'una xarxa de ciutats de forta personalitat i molta capacitat d'iniciativa. I amb el protagonisme ple de possibilitats de Barcelona, que irradia sobre tot Catalunya. Sense una Barcelona potent, Catalunya perdria molta força i personalitat. Però tot això, amb sentit global de país. És a dir, sense excés de particularisme ni d'intencionalitat partidista.

I sense oblidar que el gran objectiu és l'autogovern de Catalunya, i que això requereix una Generalitat potent. Una Generalitat que vol dir un Parlament, un Govern i un President.

Aquesta –tenir una Generalitat forta– ha estat sempre la idea del catalanisme. Ho fou especialment en el moment de la transició i a l'inici de la recuperació de la Generalitat. Es demanava des de tots els àmbits polítics, des dels partits d'esquerres als més marcadament nacionalistes.

Per exemple, es demanava o bé la supressió de les diputacions o bé, més aviat, que una part de les seves funcions passés a la Generalitat. Perquè s'entenia que eren funcions pròpies del Govern.

Al mateix temps hi havia un acord general que tot seguit caldria estructurar el territori català amb criteris nous i de més proximitat. Però sense escapar el poder de la Generalitat, que era vist com l'eina molt principal de l'autogovern i que, per tant, no se la volia disminuir amb contrapoders molt poderosos i molta fragmentació.

El principal contrapoder del President i del Govern ha de ser el Parlament. I, evidentment, els diversos organismes de control, com són el Consell de Garanties Estatutàries, la Sindicatura de Comptes, la de Greuges, etc. I també una organització territorial propera a la gent. Però tot fet d'una manera que no provoqui la pregunta, una mica alarmada, que alguns ens fem: podrà la Generalitat actuar amb tota l'eficàcia pròpia d'un autèntic govern?

Una tercera reflexió. Aquesta, sobre Europa

02 de març de 2010

Butlletí 199

Els nostres editorials dels dies 9 i 16 de febrer van ser una reflexió sobre Espanya i una reflexió sobre Catalunya. Fetes des del punt de vista polític i econòmic, d'estat d'ànim i de capacitat de reacció. Entre les respostes que sobre aquests dos editorials ha rebut la nostra Fundació, n'hi ha que reclamen que es faci una reflexió semblant sobre Europa.

És una petició molt pertinent, perquè el moment europeu és delicat i perquè el catalanisme ha anat sempre molt lligat a l'europeisme.

Sí, Europa no passa un bon moment. No el passa econòmicament, amb pèrdua de productivitat i competitivitat. Val a dir que segueix essent el primer mercat del Món i que en conjunt, amb Alemanya al capdavant, segueix tenint un gran potencial exportador. Però amb pèrdua de velocitat. L'objectiu del tractat de Lisboa, que era fer d'Europa el continent més competitiu, ja es veu fora del nostre abast. Només en 10 anys, del 2000 fins avui, el canvi ha estat espectacular, i en negatiu.

El passa des d'un punt de vista polític. Perd pes polític. I manté un cert pes militar, però frenat per la crisi econòmica i una opinió pública reticent. I en tot cas sense més possibilitat que la de fer d'auxiliar dels Estats Units.

I en conjunt, per tant, perd pes estratègic. Als cercles de reflexió estratègica dels Estats Units –universitats, *think tanks*,...–, d'Europa ja se'n parla poc. Es parla de la Xina com a *challenger*, de l'Índia com a possible aliada, i del terrorisme de l'Islam. Però poc d'Europa. En tot cas, molt menys que abans. I d'una manera clara s'ha distanciat d'Europa. A Copenhaguen, per exemple, amb motiu del canvi climàtic.

Tot això té diverses causes. Una, molt principal, és que el procés d'unitat europea ha progressat poc, o en tot cas menys del que cal. La mateixa crisi actual econòmica i monetària d'Europa posa de manifest aquesta carència. O bé la dificultat de definir una política energètica. Un terreny difícil per a tothom, però especialment per a Europa, massa dependent en bona part de Rússia, país de tracte difícil. Això ho il·lustra també, d'una manera que arriba a ser una mica penosa, el disgust europeu pel fet que el President Obama hagi renunciat a participar en una cimera entre la UE i els USA (que s'havia de fer a Madrid). Obama va representar (i potser encara representa en part) una oportunitat per a Europa. «Amb aquest sí que ens entendrem», dèiem els europeus. Però Obama era també un repte. Dir que no a segons què als USA d'Obama no és tan fàcil com fer-ho amb els USA de Bush. I els USA han començat a expressar la seva decepció. Això per una banda. Per l'altra, alguns polítics europeus han donat una sensació quasi ridícula de voler-se fer una foto amb el President Obama. Tot plegat no ens fa quedar bé.

O sia que Europa se sent amenaçada a l'est proper per Rússia, a l'est llunyà per Àsia i a l'oest pel distanciament nord-americà. Però té dos problemes més. Un, la feblesa demogràfica. Només França, els Països Escandinaus i Irlanda aguanten o quasi aguanten (sense immigració) la població. La resta, no. Clarament, no. Això es pot solucionar amb immigració. Però això és alhora solució i problema. Podríem dir que és el problema que li ve del sud. Que la pot ajudar en més d'un aspecte, però que ja és evident que també pot esdevenir un problema seriós. En tot cas, a bona part d'Europa això preocupa molt. I és un component més –no l'únic– de la crisi d'identitat que patim els europeus.

Aquesta visió negativa d'Europa i el seu futur és la que va inspirar la política de l'Aznar. Que venia a ser això: d'Europa, treiem-ne tot el que puguem (i per tant signem-hi i actuem-hi), però de cara al futur orientem-nos cap als USA. Això era un error. Però ara, deu anys després, aquest error ja no és ni possible. Perquè els Estats Units miren més cap a altres direccions.

En tot això Catalunya per desgràcia hi té poc a dir. Som europeistes no perquè pensem que en podem treure gaire, sinó perquè per raons històriques i culturals, més que per a molts altres pobles, forma part de la identitat, del sentiment i de la consciència de país. Per tant, que els valors, la consciència i el projecte europeu es mantinguin i avancin (i en tot cas que no reculin) és bo per a Catalunya.

Però ara que parlem de valors europeus, hem d'acabar aquesta reflexió fent notar que el que hi ha en joc amb tota aquesta crisi d'Europa no és només el pes polític i econòmic europeu, sinó també els valors occidentals.

Deia fa pocs dies en Javier Solana a ESADE que hi ha un procés de desoccidentalització. I recordem –si és que cal– que Occident vol dir Europa i USA. I és molt probable que sigui així, que realment hi hagi un procés de desoccidentalització.

I la pregunta que nosaltres formulem és: ¿això vol dir pèrdua simplement de pes, si més no econòmic i de decisió política, o vol dir també reculada dels valors occidentals? Que han estat i són a la base de la Democràcia i de l'Estat del Benestar.

Potser d'això darrer –dels valors a defensar, aquí i arreu del Món– n'haurérem de seguir parlant.

Editorial del butlletí 200

09 de març de 2010

Butlletí 200

El temps passa i el Centre d'Estudis Jordi Pujol compleix 5 anys des que va començar a caminar. I com un element central de la nostra activitat aquest butlletí setmanal arriba al seu número 200. Considerem, doncs, aprofitant aquesta efemèride, que és un moment oportú per fer una reflexió sobre què hem fet durant aquest temps i valorar-ne la incidència.

Si partim de la premissa que ens hem centrat en allò que hem anomenat l'aprofundiment de l'IVA, és a dir les Idees, els Valors i les Actituds, podem dir sense por d'equivocar-nos que aquests conceptes s'han posat de relleu de manera notable. Tal vegada i en part per les nostres aportacions. Però és una realitat que avui dels valors en parla tothom. Tothom se n'omple la boca. Però són valors viscuts i interioritzats? O són simples crosses que serveixen per maquillar polítiques o justificar decisions empresarials o personals? Existeixen realment els valors sense la seva pràctica? La pràctica legitima els valors? De moment semblen, en alguns casos, més recursos discursius que elements axials del comportament humà i col·lectiu. Però es comencen a notar símptomes de canvi de comportaments i de paradigmes. De ben segur que la crisi ha servit de catalitzador d'aquests canvis.

La crisi ha estat un terratrèmol desvetllador de vells somnis, utopies i llocs comuns. La lleugeresa, les actituds frívoles, els discursos fàcils i plens de tòpics han decaïgut. El país s'ha endurit. I ara acceptem replantejar-nos de forma més honesta, sense fer-nos trampes, pressupòsits que en èpoques de vaques grasses eren inqüestionables. *The party is over* (La festa s'ha acabat). El temps de les idees, el temps de la política i el temps de la responsabilitat s'estan alineant, i podrien arribar a coincidir.

És una llàstima que haguem hagut de patir aquesta desacceleració econòmica tan dràstica per adornar-nos que les bases de l'eufòria i el relativisme eren febles i poc sedimentades. Que no podíem comportar-nos com a nou rics,

ni desvincular-nos dels nostres referents morals i actitudinals de sempre. Un anunci de cervesa ens ho ha hagut de recordar. I benvingut sigui, perquè el misatge és el de sempre, però amb la complicitat dels instruments del màrqueting més modern. Aquesta és una bona síntesi de cara al futur. Ser el que som, no renunciar a res, i fer-ho com ho hem fet sempre: amb imaginació, perseverança i talent.

Fent balanç de quins escenaris estan més ben encarats ara que fa cinc anys, trobem per exemple l'educació, malgrat els reptes i els handicaps gens menyspreables que la condicionen. La societat, ara, és conscient que no anàvem prou bé, com han denunciat els informes internacionals. Des del Centre d'Estudis Jordi Pujol, a través d'EDU21, hem treballat amb esperit positiu per repensar la pedagogia i fer la nostra aportació per millorar aquesta situació. En aquest sentit, la nova Llei d'Educació recull molts dels postulats que hem defensat des de fa temps: el paper preponderant del professor com a motor del sistema educatiu, la millora de la seva formació inicial i continuada, l'avaluació dels coneixements dels alumnes, la potenciació del rol del director de centre, la recuperació de l'autoritat i del respecte a l'aula, l'autonomia dels centres i la seva avaluació, la coresponsabilitat familiar en l'educació dels fills... Però només amb lleis no n'hi ha prou. Encara caldrà vèncer moltes reticències i resistències corporatives i gremials, però el camí està marcat i el futur és, en aquest cas, més esperançador que fa uns anys.

També valorem positivament, malgrat la perplexitat que patim i les dificultats i els entrebancs de la situació econòmica, la resposta de moltes iniciatives que s'estan produint en molts sectors i àmbits de la nostra societat. Els actius del país. Des de les arts als projectes empresarials, des de la recerca a la projecció internacional, des de l'esport als projectes socials. Són molts els exemples que emanen de la societat civil i que reforcen la confiança en el nostre potencial, són la mostra de la sana ambició de participar desacomplexadament en un escenari global, i l'exemple més clar de la vitalitat que continua tenint el país. És la confirmació que amb rigor, qualitat i treball hi ha futur, i tenim futur.

També hem tractat des d'aquest butlletí qüestions molt importants que no van prou bé, que s'han entortolligat i que caldrà temps per redreçar-les.

La setmana passada ens referíem a la cruïlla en què es troba Europa. Aquesta Europa que ha perdut pes econòmic, que no té una política exterior clara, que es veu debilitada per una demografia feble i una allau immigratòria que ajuda a pal·liar aquest dèficit de mà d'obra però que genera incerteses identitàries, políticament feble i poc cohesionada institucionalment. Una Europa mancada de lideratges potents que parli amb una sola veu i que puguin transmetre i exportar els seus actius: un estat del benestar modèlic, el millor model econòmic que compatibilitza la creació de riquesa i la seva redistribució, uns valors democràtics i de respecte als drets humans, i el fonament de la raó. I dèiem també que en això, poc hi podem fer des de Catalunya. Només posar-ho de relleu i pensar en possibles millores, ja que el mateix procés honest de reflexió ens permet enfortir-nos i créixer internament.

També hem insistit, en aquest butlletí, que les relacions Catalunya-Espanya s'han deteriorat, que el projecte que s'havia bastit durant la transició s'ha esquinçat. Sempre s'havia dit que un cop el Govern de la Generalitat no estigués en poder dels nacionalistes el plet amb l'Estat se solucionaria, que les relacions fraternals es recompondrien. Que una altra Espanya era possible. I no ha estat així. Ara, la falla és més profunda que mai. Malgrat la nostra actitud compromesa, seriosa, positiva, lleial i valenta durant molts anys difícils com a factor d'estabilitat en favor de l'interès general. La reacció ha estat el menyspreu i la displicència, tot i que això no significa que no reconeguem que haguem comès equivocacions. Anys enrere dèiem que quan la Bàltica es glaçava calia ser pacient i esperar temps millors. Ara és moment de quedar-nos a port, treballar internament, enfortir-nos, guanyar autoestima, fer recompte dels nostres actius i jugar-los amb encert en un escenari cada cop més obert.

Per jugar aquests trumfos, que els tenim, ens convé, però, en darrera instància tenir una bona política. Recuperar el prestigi de l'acció pública i avançar en compromisos fermes. Evitar el descrèdit, combatre la desvinculació, el «tots són iguals», acostar-se a la política amb actitud de servei, ser valents, infondre esperança, dibuixar anhels. En definitiva, tirar del carro perquè qui pot transformar aquesta situació de boira baixa i desencís, que ens impregna des de fa uns quants anys, és una acció política vigorosa, ferma i clara.

"... Ara, cal elaborar un pensament que encaixi amb una idea de societat i de Catalunya que combini la identitat amb l'obertura, la convivència i la cohesió, la continuïtat amb la innovació, els valors col·lectius amb la primacia de la persona.

Hem d'anar clarament a l'elaboració d'un pensament alternatiu, independent del pensament oficial, repetitiu i acomodaticí que impera. A l'elaboració o al seu reforçament (perquè en bona part aquest pensament ja hi és), i a la seva difusió. Però cal sistematitzar-lo i incrementar-ne la difusió...."

Jordi Pujol, ESADE 14 de febrer de 2005

CENTRE
D'ESTUDIS
JORDI
PUJOL